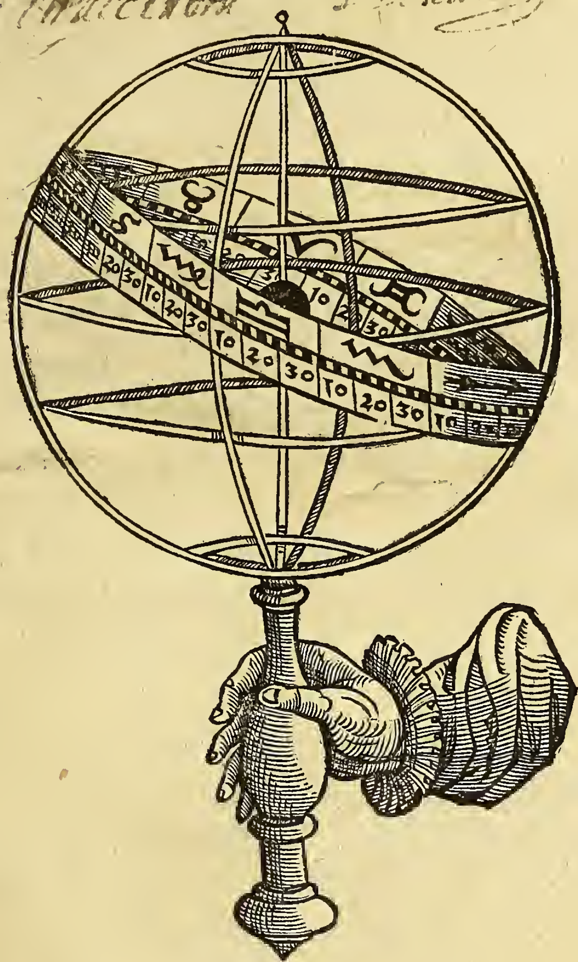
ext. on [illegible] pl. 39.

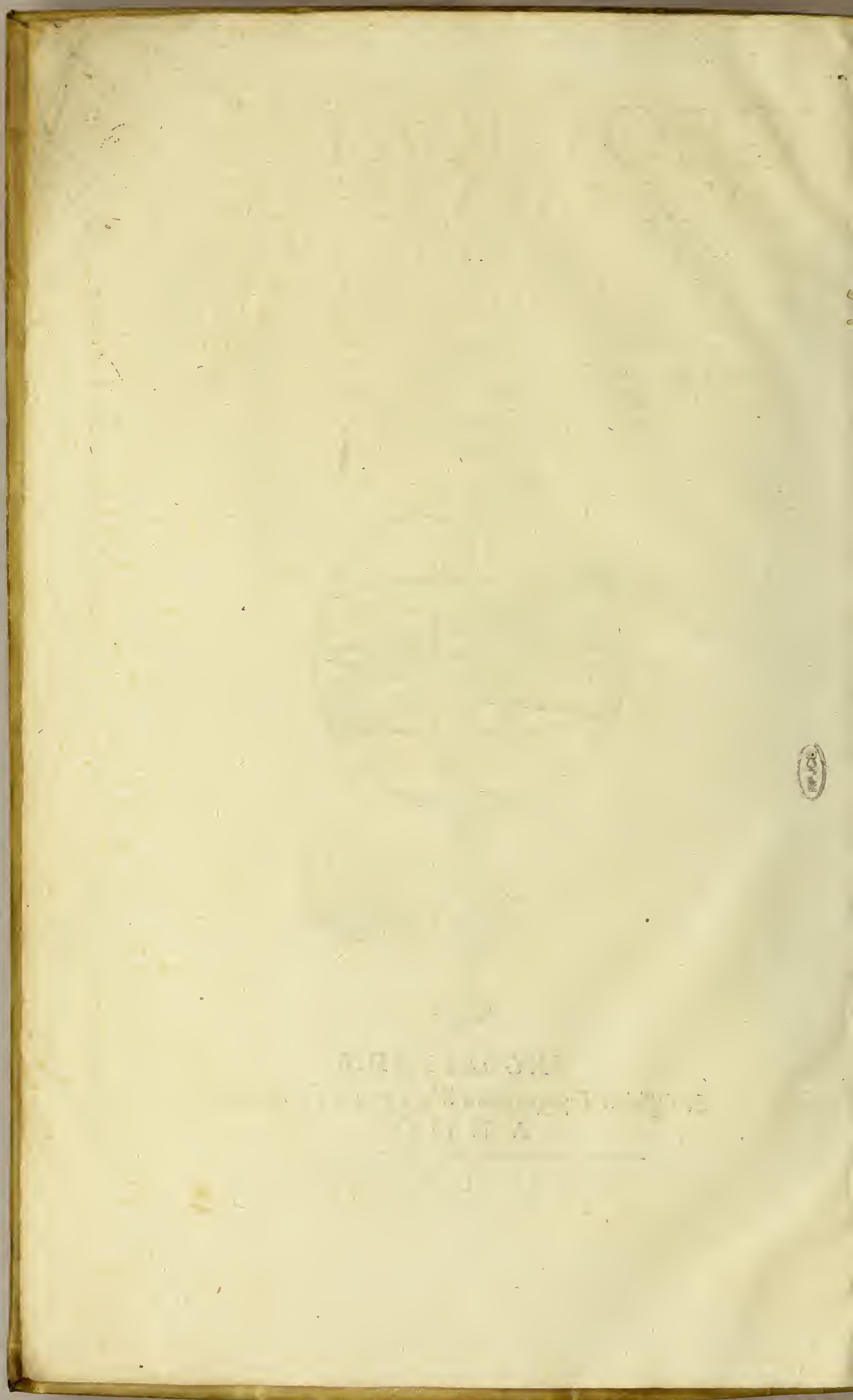
OPVSCVLVM

GEOGRAPHICVM RARVM, TOTIVS EIVS NEGOTII RATIONEM, MIRA INDVSTRIA ET BREVITATE COMPLECTENS, IAM RECENS EX DIVERSORVM LIBRIS ac chartis, summa cura ac diligentia collectum & publicatum, per

IOANNEM MYRITIVM MELITENSEM, Ordinis Hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani, Commendatorem Alemanni Monasterij, ac domus Ratisponensis.

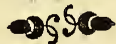
INGOLSTADII.
Ex Officina Typographica W*OLFGANGI* E*DERI*.
ANNO
M. D. LXXXX.

CANDIDO LECTORI IOANNES MYRITIVS, S.

QVAMVIS amice Lector & candide, variis ac continentibus domesticarum rerum occupationibus præpediti, parum aut nihil potiùs ad scribendum spacij hactenus habuimus, negare tamen ipsi non potuimus honestæ voluntati ac petioni strenui ac vetustißimæ nobilitatis imaginibus, clarißimi Viri D. PHILIPPI RIEDESEL à KAMBERG, Commendatoris in Erlingen, præsertim iusta ac vtilia petenti. Quapropter nacti aliquantulum ocij, diuina nobis fauente gratia, res benè ceßit. Quoniam verò in omni disciplina id fructuosißimum est addiscenti, vt simplicißima quæque primùm apprahendat, idq; simplicißimè; Sic etiam in Geographico studio, non ita profuerit melius, quàm qualis in hoc libello conspicitur breuis tractatio, ac institutio. Nam hic quantum fieri potuit cauimus, cum summa legentium vtilitate, vt omnia ad Geographiam pertinentia simplicißimè traderentur. Quisquis igitur hæc tenuiâ huius libelli elementa tenuerit, firma ac fixa memoria, huic nos promittere audêmus, facile ei fore, si magnos authores, qui hac de re copiosiùs scripserunt, aggrediatur, vt facillimè se inde expediat. Hanc ergò opellam nostram boni consule, & vale, maiora suo tempore (si vitam nobis DEVS prorogauerit) accepturus, non modò ingrata inimicis, sed amicis, ac bonarum literum candidatis, quàm gratißima. Eme igitur, lege, & fruere Lector humanißime, & iterum fœliciter in CHRISTO IESV, vale.

AVREA MEDIOCRITAS
PHILIPPVS RIEDESEL À KAMBERG EQVES AVRATVS,
COMMENDATOR IN ERLINGEN/AC HIEROSOLYMITANÆ
MILITIÆ PER GERMANIAM QVÆSTOR. 1 5 8 7.

STRENVO VEREQVE NOBILI DOMINO PHILIPPO RIEDESEL A KAMBERG, COMMENDATORI IN ERLINGEN, AC HIEROSOLYMItanæ Militiæ per Germaniam Quæstori, IOANNES MYRITIVS MELITENSIS, gratiam & pacem Domini IESV, precatur.

CVM quorundam doctorum virorũ beneuolo consilio, & crebris adhortationibus, libellum hunc Geographicum, Typographi prælis publicandum destinarem, mihiqúe Mecœnatem quendam & patronum magnificum & doctum, cuius sub protectione & præsidio in publicum exiret circumspicere ac inuestigare necessum foret, commodûm tu mihi occuristi, Vir clarissime, vt quemadmodũ in colligendo mihi fuisti primarius author, sic etiam in edendo patronus solicitus esse non deseras. Scio enim te huiusmodi ingenuas artes, earúmq; Professores, magni facere, & in summa veneratiõe habere. Proinde accipe sereno placidóq; vultu, hoc

literarium munus, tenue quidem illud & leuidense, sed amoris mei erga te certum signum, ac perpetuæ obseruationis ΜΝΗΜΌΣΥΝΟΝ quòd perlegere & perlustrare, méque pari officio gratia & benignitate amplecti, defendere & tueri (vt hactenus) non graueris. Id vbi abs te impetratum fuerit, erit, vt ad id genus alia excerpenda & comportanda, me allicias accendásq;. Interim ego meis ad Deum Opt. Max. precibus indesinenter fundendis tui, quoad viuam meminero, vt diuina ipsius clementia, suo in patrocinio atque tutela, te quàm diutissimè nobis saluum, incolumémq; in plurimos annos, conseruare dignetur, Amen.

Bene & fœliciter semper valeas, & Myritium tuum tibi addictissimum, quod facis, commendatum habere perge. Ex Alemanni Monasterio. Pridie Idus Februarij, Anno Virginei partus, supra sesquimillesimum, octogesimo septimo. Ætatis verò meæ, Quinquagesimo tertio.

PRI-

PRIMA PARS HVIVS OPVSCVLI DE PRINCIPIIS ASTRONOMIÆ ET GEOGRAPHIÆ.

CAPVT PRIMVM.

De Geographia, & quo differat â Cosmographia, Chorographia, ac Hydrographia.

CVM nullius rei institutio, à ratione suscepta, rectè intelligatur, quæ non à definitione proficiscitur, velut ait Cicero libro officiorum primo, videbimur nõ abs re cùm de Geographia paucula quædam dicturi proposuimus, vt videamus in primis quid sit, & quomodo differat à Cosmographia, Chorographia, ac denique Hydrographia. Est igitur Geographia, vt inquit Ptolemæus in principio libri primi, imitatio picturæ totius partis terræ cognitæ, cum ijs, quæ sibi quasi vniuersaliter sunt annexa. Quam scripsêre Plinius, Pomponius Mela, Herodotus, Solinus, Dionysius Apher, ac multi alij nostra ætate celeberrimi viri. Cosmographia verò est vniuersi orbis, qui ex terra, aqua, aëre, igne, Sole, Luna, ac stellarum circulis, climatibus insuper, zonis ac parallelis, ex quibus, totum illud aggregatur, descriptio. Sed Chorographia, quam et Topographiam vocare licet; Est alicuius propriè loci vel Regionis descriptio, in qua omnia contenta in ea describuntur, veluti monticuli, portus, villæ, riuuli, mœnia, & minutißima quæq;, & ideò Chorographus opus habet pictura; Geographus verò minimè, sed potiùs Mathematica institutione. Hydrographia deniq; est, quæ non solùm docet nos inscribere tabulis varia ventorum delineamenta, sed etiam totam illam terrestrem machinam, & est necessaria tantummodò nautis.

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

De mundo eiusq́ue partibus vniuersalibus.

MVndum substantiam esse corpoream, complectentem ordine suo, cœlum & terram, & eas naturas, quæ cœlo terraq́; continentur, eumq́; in Elementarem & Æthere am regionem diuidi, dubium esse nulli arbitror. Quarum quidem elementaris regio est, quæ ex quatuor elementis constat. Est autem elementum corpus simplex, quòd in partes diuersarum formarum

minimè diuidi potest, ex cuius cõmixtione diuersæ generatorum fiunt species. Quorum quidem ordo ac series, vt hactenus ab omnibus receptus

ceptus

ceptus eſt, Aſtronomis eſt talis: Nempe quòd inferiorem locum obtineat terra, deinde aqua, poſtea aër, ignis ſupremum. Si enim inferius terra eſſet aliquid, terra naturaliter grauis ad illud tenderet. Grauia enim naturaliter tendunt deorſum. Si verò aliquid ſupra ignem eſſet, ex leuitate ad illud tenderet, & diſſolui quæreret ab aliis. Hac ratione iuxta terram poſita eſt aqua, quia cùm naturaliter grauis ſit, & ſi non quantum terra, ſecundum locum obtinere debuit. Deinde eſt aër, qui quia grauior igne, & leuior aqua, meritò inter vtrunq; ponitur. Ætherea verò eſt, quæ vndecim complectitur Sphæras, quarum infima, hoc eſt, prima poſt Elementarem regionem Lunæ eſt, quæ diebus 27. horisq; quaſi 8. Zodiacum perambulat. Secunda Mercurij, quæ 338. diebus voluitur. Tertia Veneris, quæ 348. diebus reducitur. Quarta Solis annuam, hoc eſt, 365. dierum & 6. horarum ferè habens reuolutionem. Quinta Martis duorum annorum complens reuolutionem propriam. Sexta Iouis, quæ duodecimo anno ſuum complet circuitum. Septima Saturni triginta annis curſum ſuum peragens. Poſt hanc ſequitur Firmamentū ſcilicet ſtellatum cœlum, quæ octaua Sphæra dicitur, & à Græcis ΑΠΛΑΝΙΣ. *Nona Sphæra, quod aqueum ſiue Chryſtallinum cœlum dicitur. Decima Sphæra, quod eſt primum mobile, & vndecima, quod Empyreum cœlum à Theologis nuncupatur, habitaculum nempe Omnipotentis Dei, & omniū electorum. Dictum autem eſt Empyreum tanquam igneum, non quidem ab ardore, ſed ſplendore.*

Proprietates ſeu naturæ Elementorum.

Ignis,	calidus & ſiccus rariſſimus, ſimpliciter leuis ſupremum	Sibi vendicans locū.
Aër,	humidus & calidus, rarus & reſpectiuè leuis ſuperiorem	
Aqua,	frigida & humida denſa reſpectiuè grauis inferiorem	
Terra,	ſicca & frigida denſiſſima ſimpliciter grauis infimum	

Ordo Natur.	ad nos.	Nomina.	Figuræ.	Colores.	Naturæ Planetarum.
1.	7.	Saturnus.	♄	Plumbeus.	Frigidus & ſiccus, maleuolus.
2.	6.	Iupiter.	♃	Stagneus.	Calidus & humidus, beneuolus,
3.	5.	Mars.	♂	Chalibeus.	Calidus & ſiccus, maleuolus.
4.	4.	Sol.	☉	Aureus.	Calidus & ſiccus, beneuolus.
5.	3.	Venus.	☿	Cuprea.	Frigida & humida, beneuola.
6.	2.	Mercurius.	♀	Argenteus.	Eius cum quo graditur naturæ.
7.	1.	Luna.	☾	Argentea.	Frigida & humida, beneuola.

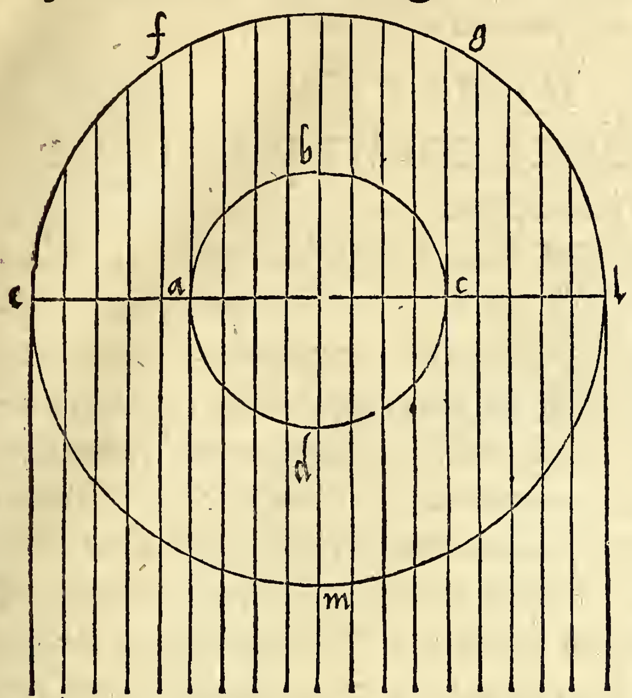
CAPVT TERTIVM.

De motibus Corporum totius vniuerſi.

MOVETVR *autem omne corpus motu triplici, ſcilicet ſurſum, deorſum, ac circulariter. Motu ſurſum mouentur leuia, vt ignis & aër, vocaturq́ motus à medio, id eſt centro terræ. Motu deorſum mouentur grauia, vt terra & aqua, vocaturq́ motus ad medium, quia ad centrum terræ. Motu circulari mouentur corpora cæleſtia, vocaturq́ motus circa medium, id eſt, centrum. Notandum autem, quòd motus ſurſum ac deorſum non in infinitum ſunt, ſed vſque ad Sphæram Lunæ, ac centrum terræ. Ex his igitur manifeſtum eſt Antipodas non minus quàm nos ad centrum naturaliter tendere terræ. Recteq́ à Poëta dictum eſſe, cœlum vndique ſurſum. Cœlum enim ab omni parte terrae aequabiliter diſtat, & vt à noſtra habitatione, ita & à lateribus & à parte, quae ad nos habetur inferior, pari altitudinis immenſitate ſuſpicitur. Niſi ergò omnia pondera ferrentur in terram, imbres qui extra latera terrae defluunt, nō in terram, ſed in cœlū caderent, quod vilitatem ioci ſcurrulis excedit. Eſto enim terrae Sphaera cui adſcripta ſunt A.B.C. circa hanc ſit aëris orbis, cui adſcripta ſunt E.F.G.L.M. & vtrunq́ orbem, id eſt, terræ & aëris diuidat linea ducta ab E. vſq́ ad L. erit ſuperior iſta quam poßidemus, & illa ſub pedibus. Niſi enim caderet omne pondus in terram, paruam nimis imbrium partem terrae ſuſciperet, ab A. vſque ad C. Linea verò aëris, id eſt, ab F. vſque ad E. & à G. vſque ad L. humorem ſuum in aërem deijcerent. De inferiore autem cœli hæmiſphaerio pluuia exteriora & ideò naturae incognita deflueret, ſicut oſtendit ſubiecta deſcriptio. Sed hoc vel refellere dignatur*

ſermo

ſermo ſobrius, quod ſic abſurdum eſt, vt ſine argumentationis patrocinio ſubruatur. Reſtat ergò vt ad cæterarum Sphærarum motus ſermonem dirigamus.

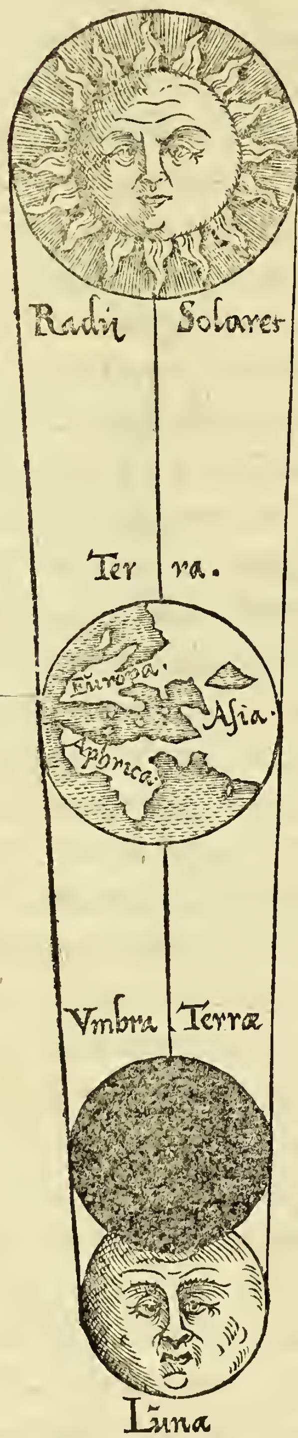

Sphæra igitur decima, quæ & primũ mobile vocitatur, vnico mouetur motu, ſcilicet ab oriente in occidentem, ſuper polos Mundi, & Æquinoctialem, abſoluitq; totum circulum intra 24. horas. Qui quidem motus corpora inferiora omnia ſecum rapit: & vocatur motus ſimplex vniformis & regularis. Poſt hanc Sphærã ſequitur Nona, duos habens motus. Superioris Sphæræ; Vnum, de quo iam dictum eſt. Alterum ex ſe, ab occaſu ad ortum ſuper Eccliticam, & polos Zodiaci, vocaturq; motus defectionis, eò quòd omnes inferiores Sphæræ deficiunt à motu & perfectione primi Mobilis. Hanc ſequitur octaua Sphæra, quod Firmamentũ & Stellatum cœlum dicimus, tres motus habens. Primus eſt, quo 24. horis voluitur ab Ortu in Occaſum, raptu decimæ ſeu primi Mobilis. Secundus perficitur ſpacio 49. milium annorum, quod interuallum Platonici magnũ vocant annum. Nam vt vertentem nos ex reditu Solis in idem punctum vnde proceſsit, vocamus, ita in anno Platonico redibunt ſydera omnia ad eundem ſitum, à quo moueri primum cæperunt. Præter iſtos tertium adhuc habet, quem acceſſus & receſſus Stellarum fixarum aut trepidationis motum vocarunt. Nam in duobus paruis circulis circa principia Arietis & Libræ nonæ Sphæræ trepidat, & pertrahit ſtellas ab Auſtro in Aquilonem, atq; à Septentrionibus in meridiem. Quoties enim caput Arietis octauæ huius Sphæræ, eſt in ſuperiori parte circuli parui, tũc à ſeptentrione verſus meridiem permouetur. Rurſus, quando fuerit in parte inferiori, tunc à meridie verſus ſeptentriones mouetur. Hic motus temporibus Ptolomæi fuit prorſus incognitus. Et hoc propter inopiam obſeruationum; ſed poſteriores, qui temporibus Alphonſi diligentiſsimi cœleſtium motuum indagatoris fuerunt, facta obſeruatione maximæ Solis declinationis, inuenerunt eam minorẽ, quàm priores; vnde concluſerunt ſtellas fixas non eſſe in nona Sphæra, ſed in

alia, quæ ei contiguè sit coniuncta, cuius motus fiat in duobus circulis super capite Arietis & Libræ nouæ Sphæræ, vt supra dictum est, qui quidem motus ei proprius est, reliqui duo accidentales.

CAPVT QVARTVM.

De terræ rotunditate contra plerosque Philosophos.

TERRAM globosam siue rotundam esse ab ortu ad occasum, patet à signis, quæ oriuntur & occidunt. Nam propter tumorem terræ, astra orientia nobis priùs apparent, quàm illis, qui occidentaliores nobis sunt. Ab Austro verò Septentrionem versus insinuant astra circa polum Arcticū nobis perpetuò apparentia, & nunquam occidentia, & illa quæ circa Antarcticū sunt, perpetuoq; nobis occulta. Item si terra esset plana ab oriente in occidentē, tàm citò orirentur stellæ occidentalibus, quàm orientalibus, quod patet esse falsum. Similiter si terra esset plana à septētrione in Austrū; & è cōtra, stellæ, quæ essent alicui sempiternæ apparitionis, semp apparerent eidē quocunq; procederet, quod est similiter falsum. Rursum si terra esset tetragona, vmbra quoq; tetragonalis figuræ in ecclipsatione Lunari appareret. Quòd si trigona; vmbram quoq; triangularē habere formulam, necessarium esset. Et si hexagonalis esset figuræ, eius quoq; vmbra in defectu Lunari hexagonalis appareret, quæ tamen rotunda cernitur: id quod ex schemate hoc manifestè demonstratur. Non igitur plana est terra, vt Empedocles & Anaximenes opinati sunt, neq; Tympanoides, vt Leucippus, neque Scaphoides, vt Heracletus, nec alio modo caua, vt Democritus. Neque rursus Cylindroides, vt Anaximander, neq; ex inferna parte infinita radicitùs craßitudine submissa, vt Xenophanes, sed rotunditate, vt veri Philosophi doctißimiq; viri sentiunt absoluta.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

De Sphæra ac decem in ea circulis.

SPHÆRA iuxta Theodosii, & omnium Mathematicorum definitionem est solidum quoddam vna superficie contentum, in cuius medio punctus est, à quo omnes lineæ ad circumferentiam ductæ inuicem sunt æquales. Punctus autem ille in medio existens Sphæræ, dicitur centrum mundi. Axis verò

Sphæræ est linea illa transiens per medium centri, & per polos mundi, circa quam Sphæra voluitur. Sunt enim poli, qui cardines & vertices dicuntur, duo illa puncta Axem terminantia, quorum alter eleuatur, alter verò deprimitur sub Horizonte illis, qui vltra citraq; Æquatorem habitant, vnde Homerus ille Mantuanus libro primo Georgicorum.

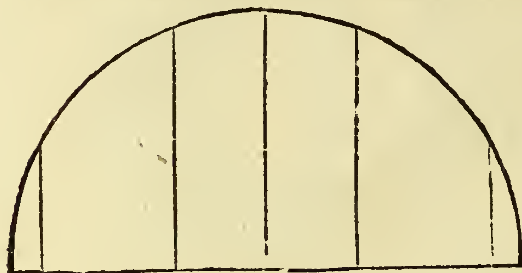
„ Hic vertex (*inquit*) nobis semper sublimis, at illum
„ Sub pedibus Styx atra videt, manesq; profundi.

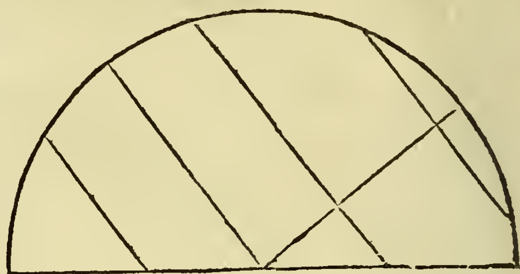
Habitantibus autem sub Æquatore neuter illorum eleuatur. Horum vnus, qui nobis scilicet apparet Arcticus & Borealis, Septentrionalis & Aquilonaris dicitur. Alter verò, qui nobis occultatur huic oppositus, Antarcticus & Noticus, Meridionalis & Austrinus.

De ſex circulis Sphæræ maioribus.

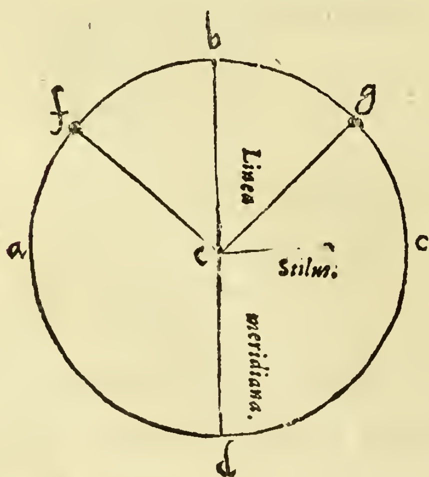
HOrizon (quem Finitorem vocamus) circulus eſt, qui diuidit ſuperius hæmiſphærium ab inferiori. Eſt autem duplex. Rectus ſcilicet & obliquus. Rectus eſt, qui vna cum Æquatore angulos æquales conſtituit. Obliquus verò, qui angulos inæquales efficit, & hoc non aliam ob cauſam, quàm pro diuerſa hominum habitatione.

Exemplum Horizontis recti. Exemplum Horizontis obliqui.

Meridianus circulus, quem Aſtrologi cuſpidem regalem vocant, eſt qui tranſit per polos mundi & per Zenith capitis noſtri (eſt autem Zenith punctus in firmamento directè ſuprapoſitus capitibus noſtris, cuius oppoſitus Nadir dicitur) in quem cùm Sol peruenerit, meridiem ſupra Horizontem; infra verò mediam noctem conſtituit. Cùm autẽ volueris lineam meridianam propè verum habere, præpares tibi planum aliquod in Horizonte, in quo deſcribas circulum ſecundùm animi tui libitum, fingasq́ ſtilum in medio circuli perpendiculariter: quo facto animaduerte vmbram antemeridianam diligenter, donec extremitas eius tetigerit peripheriam circuli, ibiq́ facias ſignum. Simili modo tibi operandum eſt cum vmbra pomeridiana. Deinde diuide circino diſtantiam illam punctorum, trahasq́ lineam à centro circuli vſq; ad medietatem illius ſpatij, & habebis lineam meridianam, quæ longè verior eſt illa, quæ per compaſſum nauticum inuẽitur. Nam linea pixidis, ſi horologium perfectum ſit, paululùm ad orientem inflectitur à linea meridiei, cuius rei cauſa nihil aliud eſt, quàm ſitus lapidis. Lapis autẽ ea parte vires recipit, quoniã ortum ſtellæ in cauda Vrſæ minoris, quæ quinque partibus orientalior eſt polo mundi, reſpicit. Sed exemplo res lucidior fiet. Sit circulus A.B.C. D. in cuiꝰ centro E. ſit erectus ſtilus perpendiculariter. E. F. vmbra ab oriente in occidentem iacta E. G. vmbra pomeridiana

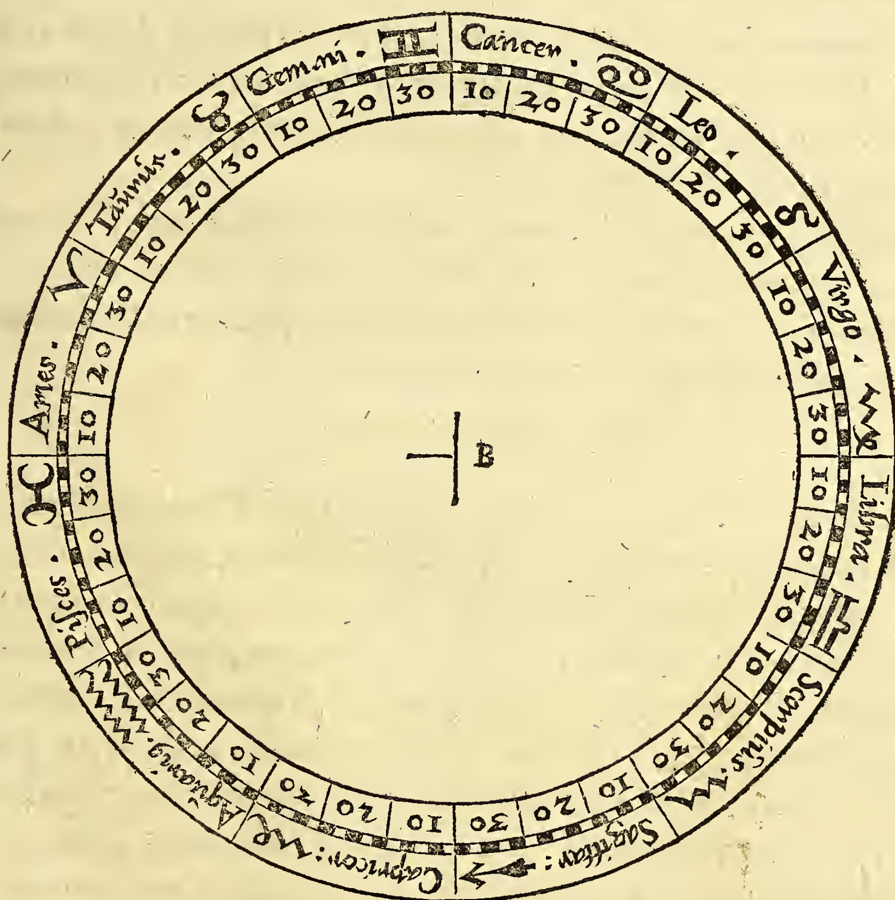
ana ab occidente in orientem ſimiliter porrecta. Arcu igitur F. G. æqualiter diuiſo in puncto B. erit D. B. vera linea meridiana quam quærebas.

Æquinoctialis circulus eſt qui diuidit Sphæram ſeu cœlum in duo æqualia ſecundùm quamlibet ſui partem æquè diſtans ab vtroq; polo. Sic dictus quoniam quando per illum ſol tranſit (quod contingit bis in anno, ſemel ſcilicet menſe Martio in principio Arietis, iterum menſe Septembri initio Libræ) æquinoctium facit in toto terrarum orbe.

Zodiacus circulus eſt obliquus Sphæra, & diuiditur in duodecim partes, quæ ſigna appellantur, vnde Poëta.

Per duodena regit mundi Sol aureus aſtra.

Et vnumquodq; iſtorũ ſignorũ diuiditur in triginta partes æquales, qui gradus vocantur. Gradus rurſum diuiditur in ſexaginta minuta. Minutũ in 60. ſecunda. Secundũ in 60. tertia. Similer quæ ſequũtur, Quarta ſcilicet & Quinta diuidendo per 60. vſq; ad infinita. In media autem Zodiaci ſuperficie linea eſt diuidens ipſum in duas partes inuicẽ æquales, & vltrò citroq; ſex latitudinis gradus relinquens. Hæc

Eccly-

Ecclyptica dicitur, sub qua Sol totū orbem ambit sexaginta gradibus & 300. Dicitur autem Ecclyptica, quia Solis Lunæq́ ecclypses nunquam contingunt, nisi sub ea ambo corpora consistant.

Coluri duo circuli sunt in Sphæra, quorum alter colurus solstitiorum dicitur. Alter verò Æquinoctiorum. Colurus solstitiorum est, qui transit per polos mundi & per principia Cancri & Capricorni, quæ solstitia appellantur, unde habet nomen. Arcus verò coluri, interceptus à tropico Cancri & Æquatore dicitur maxima solis declinatio Borealis, & est 23. graduum & 28. minutorum. Similiter ex opposita parte, arcus à tropico Capricorni & Æquatore interclusus dicitur alia maxima Solis declinatio australis, & est æqualis priori.

Alter verò colurus scilicet Æquinoctiorū est, qui transit per puncta æquinoctialia, hoc est per principia Arietis & Libræ & polos mundi. Hi duo circuli Sphæram ipsam & se inuicem in duo æqualia secant.

De quatuor circulis minoribus.

T*ROPICVS Cancri circulus est minor Sphæra, quem quotiescunque Sol tangit, diem longissimum; noctem verò breuissimam constituit.*

Tropicus Capricorni circulus est etiam minor Sphæra, quem quoties Sol tangit, noctem longissimam; diem verò breuissimum facit. Hinc fit, quòd Sol bis in anno æquinoctiū tangit, semel circulum Cancri semel etiam Capricorni.

Arcticus circulus est, qui describitur ex primo pede Vrsæ minoris distans à polo mundi ex omni parte 23. gradibus 28. minutis.

Antarcticus verò circulus est, qui describitur à polo Zodiaci Antarctico aequè distans, & aequalis Arctico.

Corollarium primum.

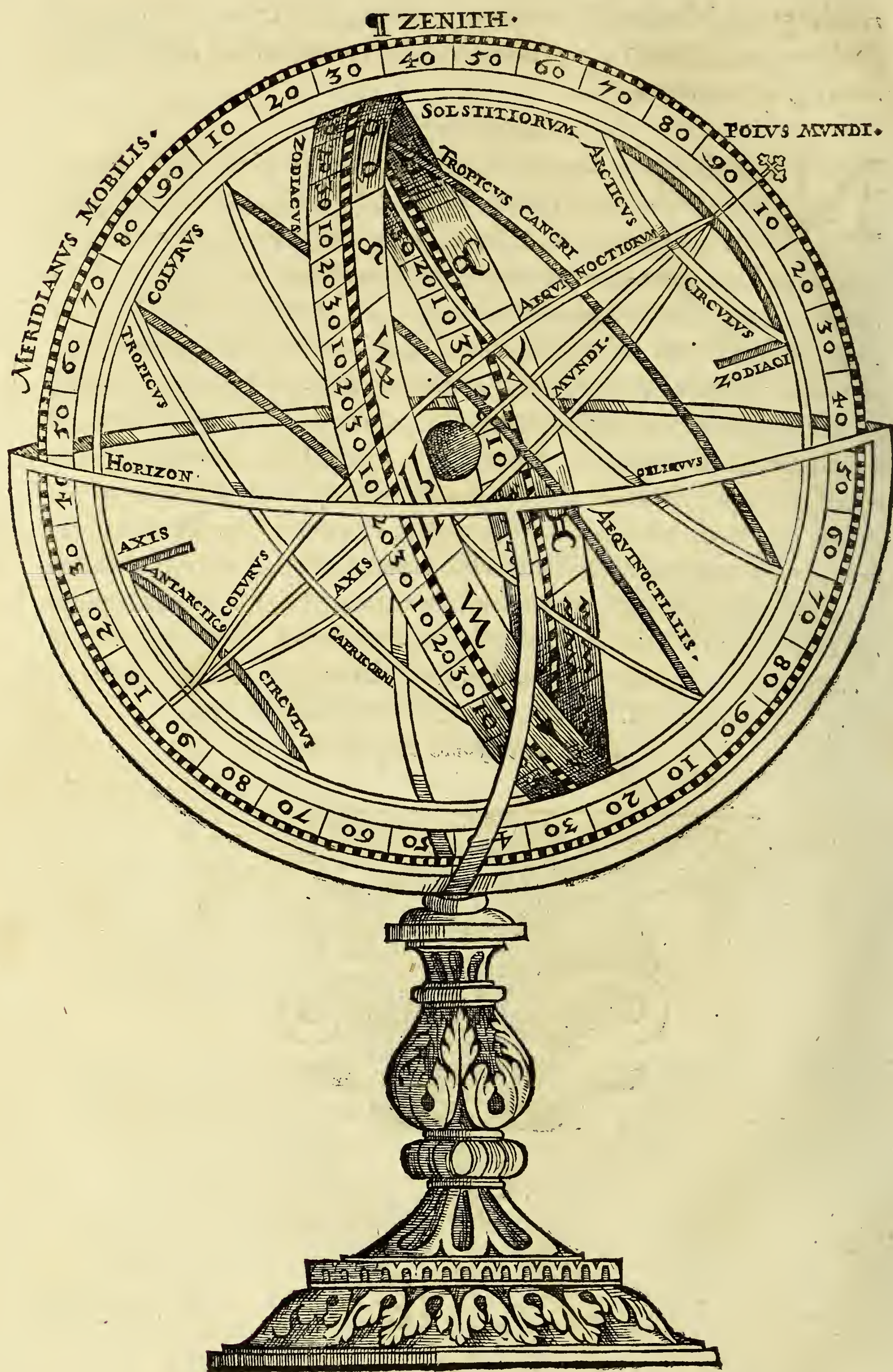
D*ISTANTIAM polorum Zodiaci & Æquatoris, quae tanta est, quanta maxima Solis declinatio, non semper eandem esse, sed diuersis temporibus variari frequenti indagatione compertum est. Siquidem Cl. Ptolemaeus, quem tantùm non adoramus, & ante ipsum quadringentis propemodùm annis Aristarchus Samius, & Timochares obseruarunt eam esse 23. grad. 51. minut. & 20. secund. Ab illorum verò temporibus vsque ad nos paulatim comperta est decrescere. Nam Mahometes Aratensis post Ptolomaeum annis 749. deprachendit 23. grad. 35. minutorum. Qui verò ad nostra accesserunt tempora nempe Ioannes Wernherus Norimber-*

rimbergenſis, Nicolaus Copernicus Torinenſis, & Gemma Friſius vir ſanè perſpicaciſsimus, 23. graduum & 28. minutorum deprahenderunt, & annotarunt eſſe.

Corollarium ſecundum.

NOtandum præterea, quòd aliter Latini, & aliter Græci imaginantur deſcribi Arcticos circulos. Nam hos Latini pingunt iuxta maximã Solis declinationem, quæ ex motu trepidationis octauæ Sphæræ variatur ſecundùm incrementum aut decrementum declinationis Solis, vt iam dictum eſt. Numerant enim à polis Mundi maximam Solis declinationem, & puncto facto immittunt in polum vnum circini pedem & reliquum in punctum eius factum, & iuxta hanc extenſionem formant ipſi Arcticos. Sed Græci formant eos iuxta altitudinem poli. Hinc fit, quòd circuli ſint varij ſecundùm diuerſas poli altitudines. Nam ſi altitudo poli fuerit parua, erunt etiam iſti circuli parui; ſi magna, magni. Et cùm voluerint eos deſcribere, ponunt alterum pedem circini in polos, & alterum extendunt in colurum diuiſum vſque in poli altitudinem, & iuxta hanc formant ipſi circulos Arcticum ſcilicet, & Antarcticum, & hi circuli ſemper tangunt Horizontem in puncto. Lege de hac re Leontium de præparatione Sphæræ Arati, & Procli Diadochi libellum de circulis Sphæræ.

¶ ZENITH.
POLVS MVNDI.
MERIDIANVS MOBILIS.
SOLSTITIORVM
TROPICVS CANCRI
ARCTICVS
AEQVINOCTIORVM
CIRCVLVS
ZODIACI
MVNDI.
ZODIACVS
COLVRVS
TROPICVS
HORIZON.
OBLIQVVS
AEQVINOCTIALIS.
AXIS
ANTARCTICVS
COLVRVS
AXIS
CAPRICORNI
CIRCVLVS

CAPVT SEXTVM.

De reliquis circulis, qui præter hos decem in Sphæra imaginantur.

Absurdissimũ est putare in cœlo esse lineas, centra, circulos, arcus, Zenith, auges seu apogeîa & similia. Docendi tamẽ gratia solertissimi viri sunt talia cõmenti, q̃ nisi fuissent excogitata, nulla ratione regressus, progressus, & stationes Planetarum, stellarũ item motus, ortus & occasus, coniunctiones Luminariũ, similiter & ecclypses cõprehendere possumus. Nihil enim horũ omniũ, quæ in Theorijs finguntur, ociosum est, quia suũ quodlibet habet officium. Quapropter præter hos iam enumeratos decẽ circulos, sunt adhuc alij in Sphæra imaginandi, vt sunt Azimuth, & sunt circuli imperfecti, quos Latini vocant circulos verticales, eo q̃ per punctũ verticalem, id est Zenith, omnes transeant, & distinguunt Horizontẽ in 360. partes, quos nõnulli circulos rectitudinũ nominant, ex eo quòd per eos rectè scimus, in qua parte mundi stella oriatur atq; occidat. Inter quos etiam Meridianus numeratur. Sed inter hos est vnus, qui propriè verticalis dicitur, qui à vertice decurrit hinc inde ad ea puncta Horizontis, vbi Æquator & Horizon sese secant, & veri ortus & occasus puncta vocantur.

Sunt item Almicantarath, id est circuli aut arcus ꝓgressionum, aut altitudinũ & depressionũ Solis, Planetarũ & Stellarũ, & sunt descripti in hæmisphærio seu immediatè superiori versus Zenith cõputando de 6. gradib⁹ in 6. Quorũ quidã sunt perfecti, quidam imperfecti, & primus horũ dicitur Horizon, Finitor aut Finiens obliquus, hoc est terminator visus in Sphæra obliqua: quia ipse diuidit & disterminat hæmisphærium superius ab hæmisphærio inferiori, & quicquid est sub illo circulo, est sub Horizonte nobis occultatum; quicquid autẽ est supra, nobis apparet.

Tertio imaginantur in cœlo circuli horarij, qui describuntur ex polis mundi, à quibus vnà cum Meridiano totum Æquatorẽ diuidunt in 24. partes inuicem æquales & à se inuicem 15. gradibus distant, horarumq; æqualium discrimina efficiunt. Circulos autem hos Zodiacũ, verticalem, & Horizontalẽ inæqualiter ab Æquatore distantes in 24. inæquales secant partes. Mediantibus horum circulorum intercapedinibus in Horizonte & verticali circulo fabricãtur varia solaria, Horologia & Instrumenta. Verùm ne nimia circulorum seu arcuũ concursio ac perplexitas aspicientibus confusionẽ ingerat, satis sit pro clariore intellectu ad Meridianum circulum quendam paruulum pro arbitrio adaptare, circum polum mundi Arcticum diuisum in 24. horas, qui

Cyclus horarius ob hoc dicetur dimißis interim huiusmodi circulis, vt in sequenti videre est figura.

Est & Declinationis circulus, qui ex vtrisq; polis Mundi ductus secat Æquatorē ad angulos rectos, in quo numerantur Syderum declinationes tùm ad Meridiem, tùm ad Septentrionem ab Æquatore.

Hinc sequitur circulus Latitudinis, qui describitur ex polis Zodiaci & dispescit Zodiacum ad angulos rectos, in quo numerantur Latitudines Syderum à Zodiaco vel Australes vel Aquilonares.

Sexto excogitauerunt Astronomi prodeuntē semicirculum ex sectionibus Horizontis cū Meridiano, qui appellatur circulus Positionis seu si cū Firmico loq; placet, circulus Stationis, sine cui' cognitione tota ars dirigendi (opus præcipuū Astrologiæ iudiciariæ) est vana ac impfecta.

Postremo sunt circuli, quæ cuspides vocantur, distinctores scilicet domorum cœlestium, qui prodeunt ex eisdem sectionibus Horizontis & Meridiani, quibus annumerantur Meridianus & Horizon, quorum officium est distinguere cœlum in duodecim partes, quæ domus seu anguli appellantur. Sed vt horum circulorum arcus ac delineamenta quilibet meliùs percipere poßit, subsequens capiatur figura.

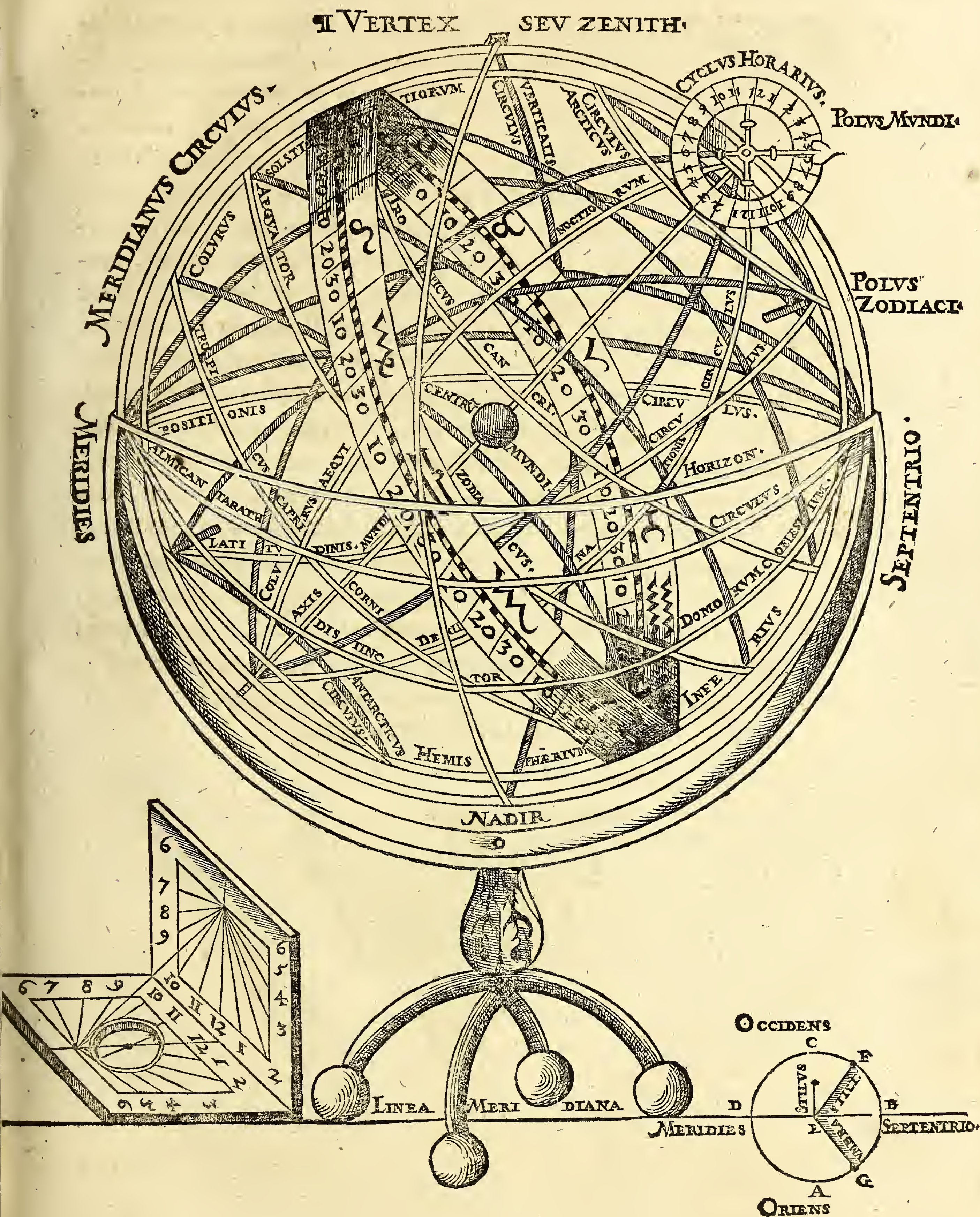
Corollarium.

SCiendum autem, q̄ Machina hæc Sphæræ cœlestis, olim vitro, non vt nunc metallo fieri solita erat, quoniā cùm esset æmula verè cœli, includebantur minores orbes maiorib', quamobrē qui intus erant & sydera, spectari nō potuissent, nisi omnes ex materia perspicua cōflati fuissent. Sed qui nunc has faciunt, vitri fragilitatē verentes, coguntur non naturalem mundi machinā æmulari, orbē orbi circūponendo: quoniam cùm ex metallo sint, videri nō possunt, sed quot sunt orbes, tot efficiunt circulos vel tabulas. Ex quo manifestum est, antiquā structuram longè hac nostra (licet diuturnior sit) nobiliorē fuisse ac pulchriorem. Sic referunt Sabor Regem Persarū huiusmodi machinā tàm grandem è vitro construi fecisse, vt in eius centro sederet tanq̄ in terræ Sphærula, spectantē sub pedibus etiam astra, exorientiaq; ac occidentia sydera, vt sic mortalis cùm esset, supra tamē omnem mortalitatis fastum & expectationem esse videretur. Huiusmodi quoq; rei testis Claudianus est, præter etiam Ciceronis autoritatē. Sed libet ipsius carmina recitare, dubij cuiusdam causa:

Iuppiter in paruo cū cerneret æthera vitro,
Risit, & ad superos talia dicta dedit:
Húccine mortalis progressa potentia curę?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumq; fidem legesq; deorum,
Ecce Syracusius transtulit arte senex.
Inclusus varijs famulatur spiritus astris,
Et viuum certis motibus vrget opus.

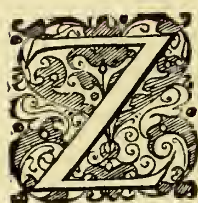
Per

Percurrit ꝓprium mentitus ſignifer annũ,
Et ſimulata nouo Cynthia menſe redit,
Iamq; ſuũ voluens audax induſtria mundũ,
Gaudet, & humana ſydera mente regit.
Quid falſo inſontẽ tonitru Salmonea miror?
Æmula naturæ parua reperta manus.

CAPVT SEPTIMVM.

De Zonis.

ONA est spacium de superficie cœli, ac eadem proportione terræ inter duos circulos minores comprahensum: & numerantur quinq; quarum media, & duæ extremæ dicuntur ab authoribus inhabitabiles esse, illa propter calorem Solis, eo quòd fermè Sol semper per Zenith illorum transeat. Hæ verò propter nimium frigus: quod tamen referendum est ad secula Ptolemæi, Melæ & aliorum antiquorum. Nam nostra tempestate experientia ipsa contrarium nos docet, id quod etiam rationibus non leuioribus demonstratur. Ibi nimirum esse optimam habitationem, vbi est maxima temperies: sub Æquinoctiali autem est maxima temperies, quia dies & nox sunt semper æquales, & tantum potest infrigidari aër in nocte, quantum calefit in die. Item quia declinatio Solis maximè variatur ibi. Mutatur enim declinatio in vno die per 24. minuta: ideò fortè vix potest accidere, quòd Sol transeat directè supra capita eorum, quia hoc non accidit, nisi Sol intraret principium Arietis & Libræ rectè in ipso meridie. Item Sol nunquam manet in eadem altitudine super ipsos, sed statim in instanti variatur altitudo. Ita enim velociter, sicut primũ mobile mouetur, accedit ad meridiem, & recedit à meridie. Et vbi debet fieri magna calefactio, opus est quòd radij infigantur per aliquod tempus, sicut videmus in speculo ardenti. Si moueretur speculum non incenderet festucas, vel aliam rem, quæ illi opponeretur.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM.
De Parallelis.

PARALLELI (qui & segmenta dicuntur) æquè distantes sunt, ita, vt si in infinitum protrahantur, nunquam concurrant. Hac tamen intercapedine ab inuicem distant, vt dies vnius paralleli longißimus, superet paralleli alterius diem prolixiorē, quarta ferè parte vnius horæ. Sunt autem duplices, Alij distingunt gradus latitudinum in mappa quinis aut denis gradibus; Alij verò distingunt differentias horarum diei artificialis, qui tamen non pinguntur in mappam, verùm marginibus apponuntur. De quibus vide Cl: Ptolemæum lib. 2. Almagesti, & alios, qui hac de re copiosiùs scripserunt.

DIVI-

DIVISIO PARALLELORVM.

ORDO PARALLELORVM.	POLI ELEVATIO		MAXIMVS DIES		LOCA PER QVÆ SCRIBVNTVR PARALLELI.
	G	M	H	M	
Primus.	4	15	12	15	Per Taprobanam.
Secundus.	8	25	12	30	Per Sinum Auallicum.
Tertius.	12	30	12	45	Per Sinum Adulicum.
Quartus.	16	25	13	0	Per Insulam Meroen
Quintus.	20	15	13	15	Per Nabatha.
Sextus.	23	50	13	30	Per Syenen.
Septimus.	27	40	13	45	Per Ptolemaidem.
Octauus.	30	20	14	0	Per Inferiorem Aegyptum.
Nonus.	33	20	14	15	Per Medium Phœnicen.
Decimus.	36	0	14	30	Per Rhodum Insulam.
Vndecimus.	38	35	14	45	Per Smyrnen.
Duodecimus.	40	55	15	0	Per Hellespontum.
Decimus tertius	43	5	15	15	Per Massiliam.
Decimus quartus.	45	0	15	30	Per Pontum.
Decimus quintus.	48	30	15	45	Per Fontes Danubii.
Decimus sextus.	51	30	16	0	Per Boristhenis Ostia.
Decimus septimus	54	0	16	15	Per Paludes Meotidas.
Decimus octauus.	56	0	16	30	Per Australissima Britanniæ.
Vndeuigessimus.	58	0	16	45	Per Ostia Rheni Fluuii.
Vigessimus.	61	0	17	0	Per Egressiones Tanais.
Vigessimus primus	63	0	17	15	Per Brigantium.

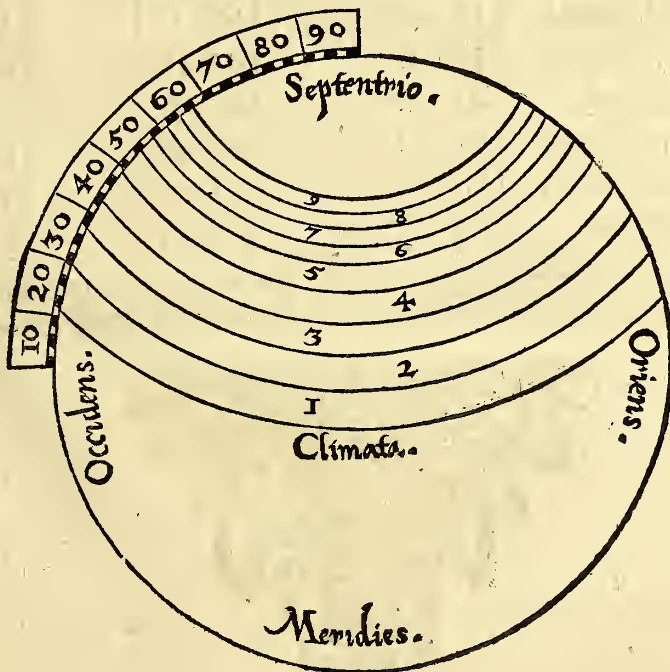
Appendix.

QVOD supradictum est præcedenti capite, parallelos uno quadrante horæ ab inuicem discrepare intelligendum est, ab Æquatore, qui primus parallelorum est usque in eum, qui per medium Hyberniæ transit. Nam ibi propter Sphæræ coartationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulò post totis horis. Id quod postea capite sequenti ex Ptolemæi lib. 2. περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας *siue ut Alij Codices Græci inscriptionem habent* μαθηματικῆς σύνταξεως, *manifestè demonstrabimus.*

CAPVT NONVM.

De Climatibus.

CLIMA est spatium terræ inter duos parallelos comprehensum, in quo porrectissimè ab initio climatis usq; ad finem eiusdem dimidiatæ horæ uariatio est diei. Sortita sunt autem nomina à locis insignioribus scilicet aut ab insulis, montibus, Vrbibus, aut fluminibus. Primum itaque dicitur Dia Meroes, à Dia, quod est per, & Meroen, quæ insula est Ægypti, à Cambylis matre nomen sortita, quam Strabo caput Æthiopici regni uocat, quia transit per medium eius. Secundum Dia Syenes, quia medi-

um transit per Syenen, quæ ciuitas est Ægypti sub Tropico Cancri sita ac principium Prouinciæ Thebaidos. Tertium Dia Alexandrias.

Quartum Dia Rhodon. Quintum Dia Rhomes. Sextum Dia Ponton. Septimum Dia Boristhenes. Octauum Dia Rhipheon. Nonum Dia Danias. Opposita verò Climata scilicet Meridionalia habent eadem nomina, nisi quod præponenda est præpositio. Anti quæ è contra vel oppositum latinè sonat, vt Anti Dia Meroes, Anti Dia Syenes, Anti Dia Alexandrias. Anti Dia Rhodon. Anti Dia Rhomes. Anti Dia Ponton, & sic de reliquis. Notandum autem est quod vbi paralleli dimidiatis horis constituuntur, ibi Climata integris horis procedere necessarium quoque esse, & sic sequenter ad finem vsque parallelorum, seruata dupla ratione.

Tabula Climatum secundùm gradus & minuta Latitudinis, quo ad principia media & fines eorundem.

	Principiũ.		*Medium.*		*Finis.*	
Gradus Latitudinis.	G	M	G	M	G	M
Primum Clima.	12	45	16	20	20	30
Secundum Clima.	20	30	23	50	27	30
Tertia Climum.	27	30	30	20	33	40
Quartum Clima.	33	40	36	0	39	0
Quintum Clima.	39	0	41	20	43	10
Sextum Clima.	43	10	45	0	47	0
Septimum Clima.	47	0	48	40	50	30
Octauum Clima.	50	30	51	30	53	10
Nonum Clima.	53	10	55	0	56	0

Tabula

CAPVT SEXTVM.

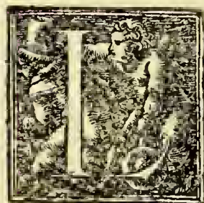
Tabula Parallelorum & Climatum ex Ptolomæi libro 2. Almageſti.

	Paralleli.	*Horæ cũ partibus.*	*Elenatio poli, ſiue elongatio parallelorum ab Æquatore.*	*Loca per quæ ſcribuntur Paralleli.*	*Ordo Climatum.*
Æquinoctialis.	1	12	0	Per Mediam Aphricam.	
	2	12 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	Per Taprobanen.	
	3	12 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{3}\frac{1}{12}$	Per Aualicum ſinum.	I Clima.
	4	12 $\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{2}$	Per Adulicum ſinum.	
	5	13	16.27.mi.	Per Meroen.	II
	6	13 $\frac{1}{4}$	20.14. mi.	Per Napatos.	
Tropicus Cancri.	7	13 $\frac{1}{2}$	23.51.20.	Per Syenen.	III
	8	13 [illegible]	27.40.mi.	Per Ptolemaida Thebaid:	
	9	14	30.22.mi.	Per inferiora Ægypti.	IIII
	10	14 $\frac{1}{4}$	33.18.min.	Per mediam Phæniceam.	
	11	14 $\frac{1}{2}$	36.	Per Rhodum.	V
	12	14 $\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	38 $\frac{1}{2}\frac{1}{12}$	Per Smyrnam.	
	13	15	40.56.mi.	Per Helleſpontum.	VI
	14	15 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{4}$	Per Maſsiliam.	
	15	15 $\frac{1}{2}$	54.1.min.	Per mediũ Pontũ Euxinũ.	VII
	16	15 $\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	46.51.mi.	Per fontes Iſtri	
	17	16	48.32. mi.	Per Boryſthenis oſtia	VIII
	18	16 $\frac{1}{4}$	50 $\frac{1}{4}$	Per mediam Mæotim.	
	19	16 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{2}\frac{1}{9}$	Per AgrippinãColoniam.	IX
	20	16 $\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	52.50. mi.	Per Rheni oſtia.	
	21	17	54.1.mi.	Per Tanais oſtia.	X
	22	17 $\frac{1}{4}$	55	Per Bullæum Britanniæ.	
	23	17 $\frac{1}{2}$	56	Per mediam Britanniam.	XI
	24	17 $\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	57	PerCamolodunum Britan.	
	25	18	58	Per auſtrales par: Hyber:	XII
	26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$	Per medium Hyberniæ.	

	27	19	61	Per septen: Hyberniæ.	XIII
	28	19 $\frac{1}{2}$	62	Per Ebudas insulas.	
	29	20	63	Per Thylen.	XIIII
	30	21	64 $\frac{1}{2}$	Per Schythiam.	
Circulus Arcticus.	31	22	65 $\frac{1}{2}$	Per extrema Schythiæ.	XV
	32	23	66	Per Gotthiam.	
	33	24	66 $\frac{1}{6}$	Per Gotthiam.	XVI
	34	Mensis vnus.	67 $\frac{1}{2}$	Per Gotthiam	
	35	Menses duo.	69 $\frac{1}{2}$	Per mediam Islandiam.	XVII
	36	Menses tres.	73 $\frac{1}{3}$	Per Pilappos.	
	37	Menses quatu.	78 $\frac{1}{3}$	Per mare Glaciale.	XVIII
	38	Menses quinq;	84	Per mare Glaciale.	
Polus Arcticus.	39	Medius annus.	90	Per mare Glaciale.	XIX

CAPVT DECIMVM.

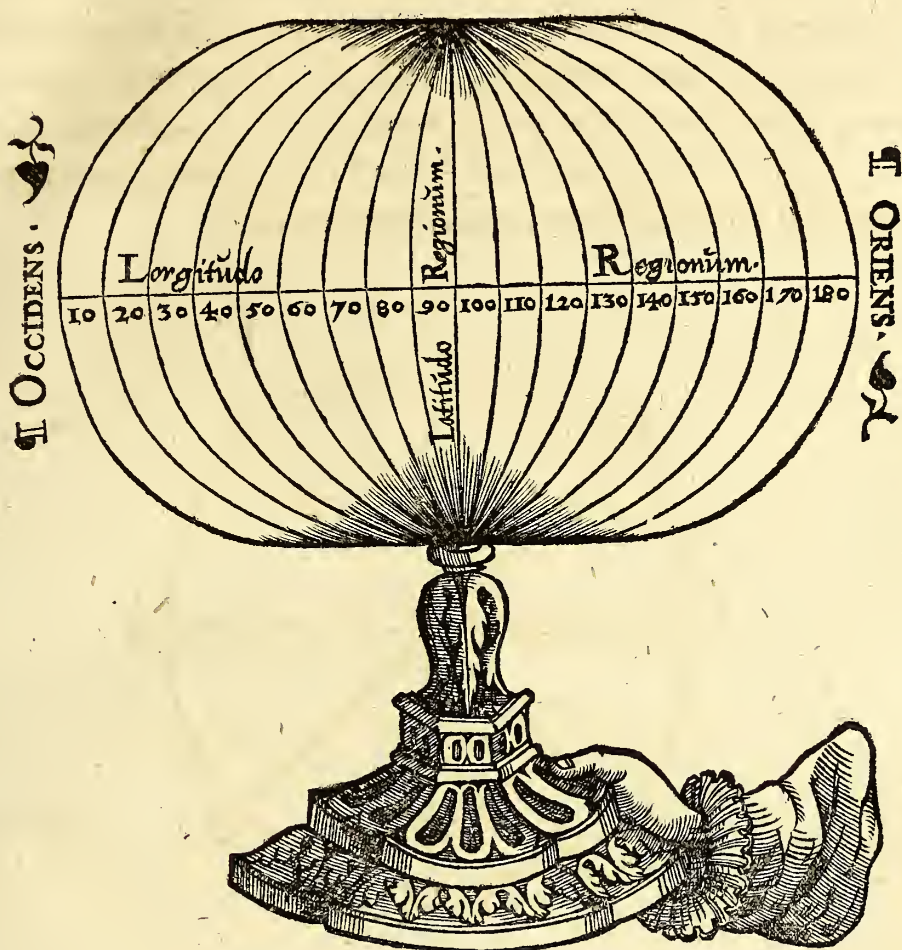
De Longitudine Locorum.

ONGITVDO *regionum aut cuiusque loci, est portio Æquatoris inter Meridianum talis loci, & Meridianũ qui per insulas Fortunatas ducitur intercepta. Ab illis itaque Fortunatis insulis, quæ nuuc Canariæ appellantur, veteres illi Geographi initium Longitudinis excogitauerunt deinde secundum numerorum successum, progrediendo versus orientem telluris ambitum gradatim depingebant. Cùm igitur volueris alicuius loci Longitudinem habere, obserua in eo loco per horologiũ benè rectificatum principiũ alicuius Ecclypsis, quòd si in horis aut minutis cum Ecclypsi quam præ manibus habes concordauerit, scias illum locum, eundem habere Meridianum cum calculata Ecclypsi, si verò discrepauerit, tunc scias illum locum alium habere meridianum, & diuersam Longitudinem, & vt venias ad optatum auferas minorem numerum à maiori & differentiam illam in gradus & minita Æquatoris conuertito, scilicet pro qualibet hora 15. gradus pro 4. minutis horæ vnum gradum, & pro quolibet minuto horæ 15. minuta graduum. Deinde numerum iam elicitum adijcias longitudini loci ad quem*

Eccly-

Ecclypsis calculata est, si orientalior, hoc est, si numerus horarum obseruationis fuerit maior si verò occidentalior, hoc est, si numerus horarum obseruationis minor fuerit, tunc auferas, & obtinebis quæsitum, & sic de reliquis,

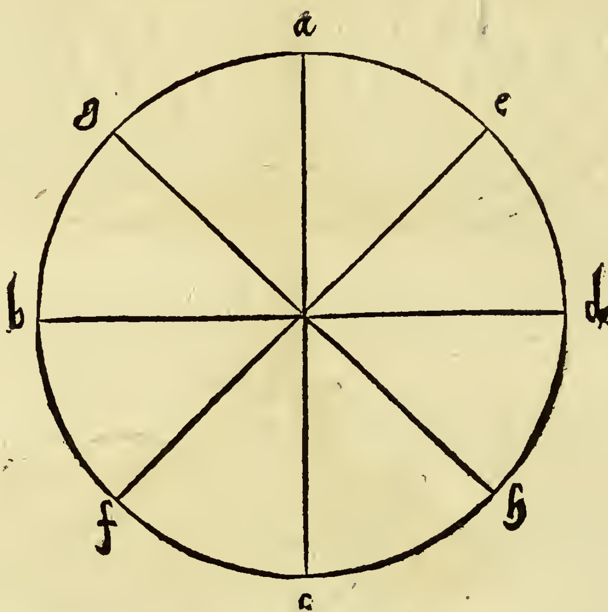

CAPVT XI.

De Latitudine & Eleuatione Poli.

LICET authores his duobus vocabulis scilicet latitudine & eleuatione indifferenter vti soleant, differunt tamen in hoc, quòd latitudo regionis siue habitationis est arcus meridiani inter Zenith capitis nostri & Æquatorem interceptus, numeraturq́ ab Æquatore, vel versus Austrum, vel versus Septentrionem. Altitudo verò est arcus ille Meridiani inter Polum Mundi & Horizontem cuiusque loci contentus. Qui quidẽ ambo arcus siue portiones Meridiani (vt ait Ioannes à Sacrobusto) inuicem sunt æquales. Et ideò tantùm est si dicas Polus noster 34. gradibus & 40.mi-

40.minut. eleuatur nobis, quantum si diceres polus noster ab Horizonte 34. gradibus 40.minutis distat, siue Zenith nostrum ab Æquatore 34.gradibus 40.minutis abest. Esto enim circulus A.B.C.D. Colurus nostro meridiano iunctus, B.D. Horinzon. Zenith nostrũ A. Æquator G.H. Polus Arcticus E. Antarcticus verò F. Erit A.D. Quarta pars circuli & G. E. Similiter. Arcus igitur A.E. est arcus communis duorum quadrantum scilicet A.D.& E.G. quem si demas, reliqui duo arcus erunt inuicem æquales, videlicet G.A. distantia Zenith ab Æquatore, & E.D. eleuatio poli supra Horizontem, quia si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

CAPVT XII.

De Ventis.

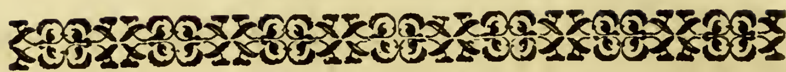

Entus secundùm Physicos est exhalatio calida & sicca in visceribus terræ generata, quæ cum egressa fuerit, lateraliter circa terram mouetur, cuius quidem causa efficiens sunt Sol & astra. Numerantur autem iuxta veterum distributionem duodecim. Quorum quatuor cardinales seu principales à quatuor mundi partibus sunt; reliqui verò omnes collaterales vocitantur. Nam hi Cardinales singuli in ternos diuiduntur, & sic erunt tres ab ortu, & tres ab occasu, tres à Septentrione & totidem à meridie, quemadmodum denotat sequens figura,, quam nobis tribuit

buit Vitruuius libro primo de Architectura. Primus itaq; ventorum cardinalis est Auster, siue Notus Meridionalis, calidus & humidus, fulminosus, pluuialis, nebulosus & pestilens nec non ægritudines multas generans. Collateralis eius à Meridie occiduo latinè Austroaphricus, græcè vero Libonotus ægritudines & pluuias facit, quemadmodũ & Euroaster seu Euronotus à Meridie ortiuo. Porrò Septentrio quem Græci Aparctian vocant cardinalis etiam & Austro oppositus, frigidus est & siccus, atque serenus, & licet flores noceat & fructus terræ, humano tamen corpori sanissimus. Aquilo eius collateralis à Septentrione ortiuo tonitruosus est præ omnibus gelidus & siccus, ventosus niuosus, ex parte quoq; fulminosus, verum ab Ortu æquinoctiali Subsolanus est seu Apheliotes cardinalis quoque calidus & siccus temperatus producens flores & sanitatem corporum custodiens. Sed collaterales eius, vt Eurus & Hellespontius omnia desiccant. Sic ab Occidente æquinoctiali Fauonius seu Zephirus, frigidus & humidus pruinas soluens & frigus, tonitruosus & pluuialis quam quidem conditionem & collaterales eius habent scilicet Aphricus & Chorus. Sed ne quid nostræ institutioni desit aut desiderari poßit, si scire desideras omni tempore, vnde quiuis ventus flet, sequentem figuram in planum Horizontale auxilio compaßi in Meridana linea colloca atq; in eius centro gnomonem seu stilum ad angulos rectos erigas, à cuius sumitate dependeat linum aut quippiam aliud quod à vento hinc indè circumagi queat. Quocunque illud autem spiralis auræ vis excusserit, opposita semper venti sedes tibi commonstrabitur.

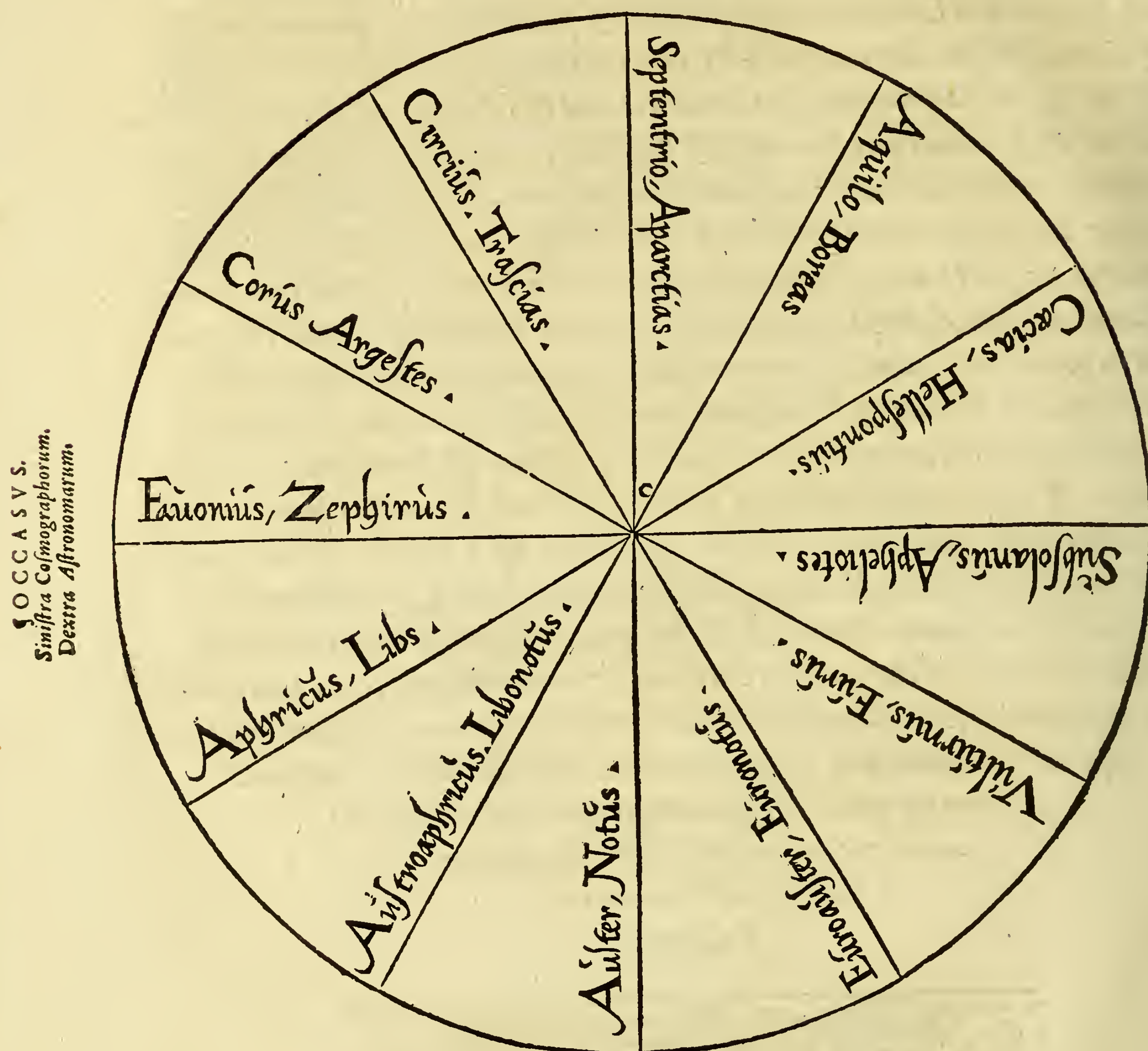
SEPTEN-

¶SEPTENTRIO:

Dextra Poetarvm.

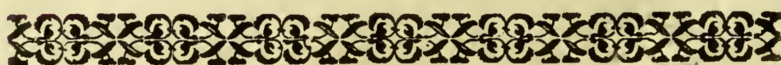
¶OCCASVS.
Siniſtra Coſmographorum.
Dextra Aſtronomarum.

¶ORTVS.
Dextra Coſmographorum.
Siniſtra Aſtronomorum.

¶MERIDIES.

Sinistra Poetarvm.

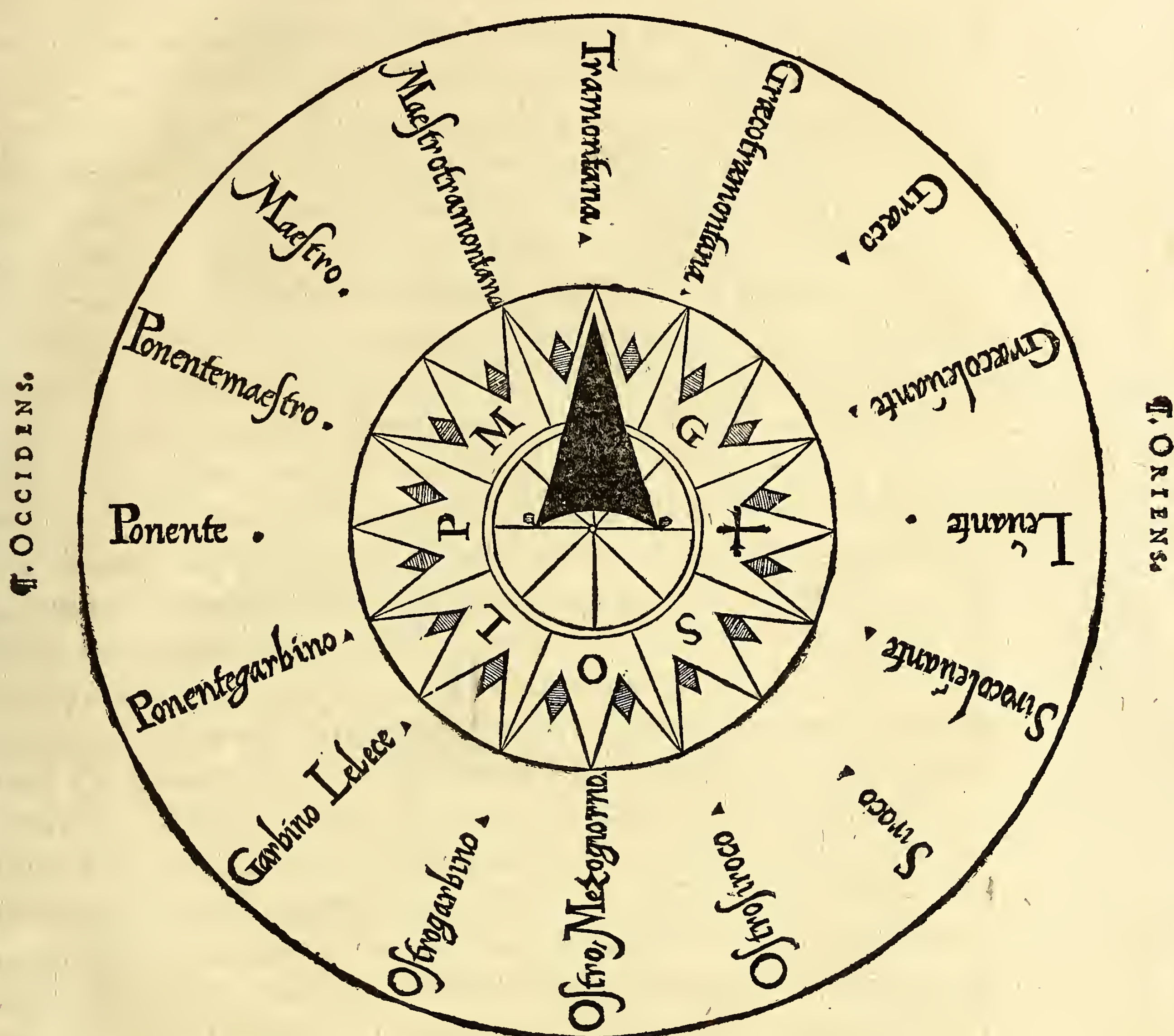

Diſtributio ventorum ſecundùm Vitruuium.

CAPVT

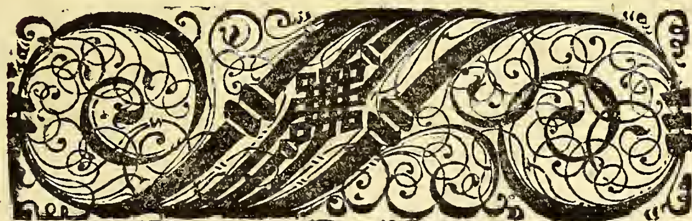

¶. Septentrio.

¶. Meridies.

Diſtributio ventorum ſecundùm Modernos.

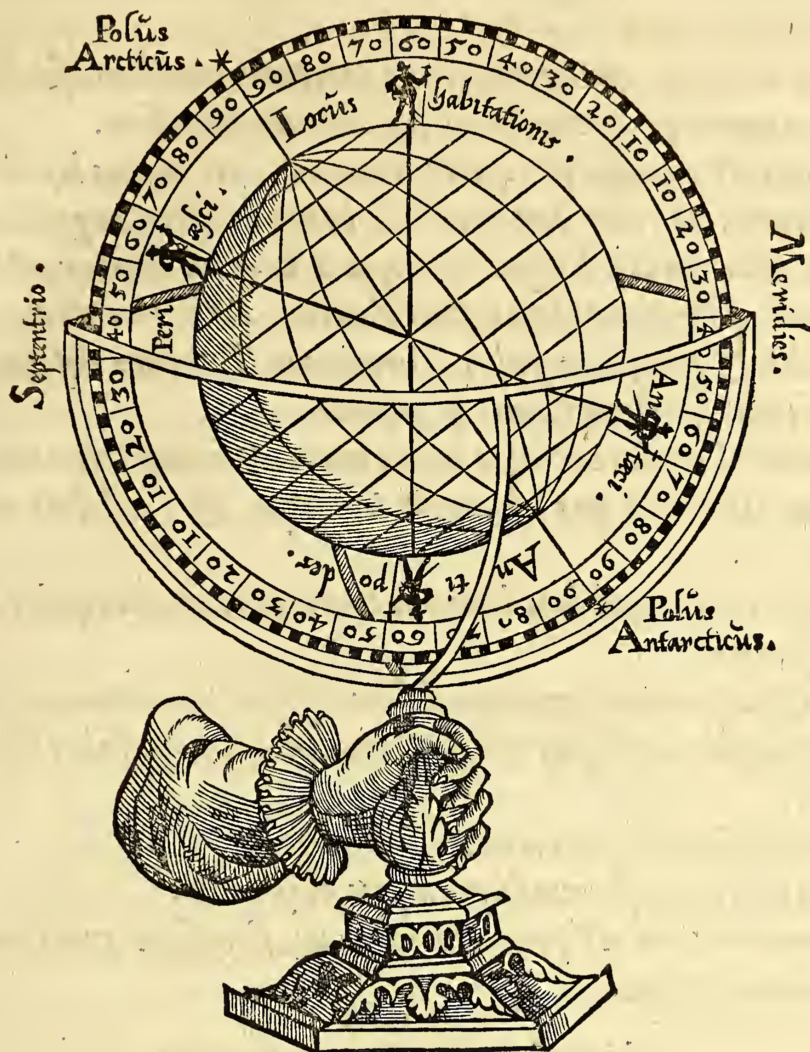
CAPVT XIII.

De Periœſcis, Antœcis, Antipodibus, Amphiſcijs & Periſcijs.

Vatvor à Geographis aſsignantur habitationes. Pro prima habitatione quilibet punctus Meridiani accipi poteſt. Secundam habitationem habent Periœſci, id eſt, circumcolæ. Tertiam habitant Antœſci ſiue Anticolæ. Quartam Antichthones, quos Antipodas vocitamus, tenent. Periœſci ſiue circumcolæ ſunt hi, qui habitant ſub eodem Meridiano atque ſub eodem parallelo, qui habent hæc communia cum illis, ad quos ſunt Periœſci, ſcilicet quòd eandem Zonam incolant, ac paria anni tempora cum illis habent, ſcilicet æſtatem & hyemem, autumnum, ver. Noſtri Periœſci hæc dicta nobiſcum communia habent, ſed in hoc à nobis differunt, nempe quòd noſter occaſus ſit illorum ortus. Antœci ſiue Anticolæ dicuntur illi habitatores, qui noſtro lateri aſtant ſub eodem Meridiano, quorum latitudo tanta eſt ab Æquatore verſus Meridiem, quanta noſtra verſus Septentrionem. Hoc illis nobiſcum commune eſt, nempe quòd paria nobiſcum agant tempora, ſed non pariter: nam cùm nobis hyems eſt, illi habent æſtatem; & è contra. Antipodes ſunt illi terræ habitatores, qui è diametro veſtigia ſua nobis obuertunt. Et ſic Antœcorum noſtrorum Periœſci ſunt nobis Antipodes. Et rurſum Periœſci noſtri ſunt Antœcorum noſtrorum Antipodes. Et cum illis nihil commune habemus, ſed omninò contraria, quia cùm nobis Sol æſtatem efficit, illos aſpera & dura opprimit hyems. Quando nobis dies eſt, illis nox eſt. Quando nos diem agimus longiſsimum, apud illos nox longiſsima diesq́; breuiſsima ſtatuitur. Amphiſcij ſunt, qui in vtranq; partem vmbram mittunt. Fit enim bis in anno Sole ad verticem aduentante, vt Gnomones nullam vmbram faciant in meridie. Cùm verò Sol circa Cancrum verſatur, Vmbræ illorum ad Auſtrum declinant; ad Septentrionem autem cùm Sol ad Capricornum deſcendit: & tales ſunt omnes inter duos Tropicos habitantes. Periſcij denique ſunt, qui vmbram in omnes Horizontis partes mittunt in circulum omni die; & ſunt illi, qui in polis mundi habitant.

CAPVT

CAPVT XIIII.

De nominibus Geographorum.

QVADRVPLICIA sunt generalia Geographorum nomina. Prima maris, maritimorumq́; locorum. Altera generalia partium terræ nomina. Tertia agrorum nomina. Quarta fluuiorum, stagnorum & cæterorum aquosorum locorum generalia nomina, de quibus pauca ordine dicemus.

Maris, maritimorumq́; locorum nomina.

MAre generaliter dicitur congregatio aquarum multarum. Oceanus est mare, quod vniuersam circuit terram, à velocitate dictus, eò quòd mira celeritate in maria interiora diffunditur per freta.

Sinus per translationem vocantur littora curua ad similitudinem sinus, & quasi brachijs mare amplectentia.

Fretum est mare angustum inter duas terras, ab vndarum fremitu dictum, vt inquit Varro.

Æstus modò accipitur pro æstiuo tempore, modò pro fluctuatione & impetu maris propterea quod feruore quodam fiat.

Euripus est canalis per quem aqua confluit in vijs lapide stratis.

Bosphorus est transitus meabilis bouis propter angustias freti, & sunt duo. Alter iuxta Bizantium, qui Thracius dicitur, ostium Ponti per quod in Propontidem influit Pontus. Alter in introitu Mœotidos paludis, & per quem palus Mœotica in Pontum defluit, qui etiam Cimerius dicitur à Cimerijs populis.

Portus est locus conclusus iuxta mare, quo importantur merces.

Littus est terra quæ ab aquis tangitur & fluctibus oblimatur marinis.

Agger est propriè lapidum aut terræ coäceruatio quæ facta valle propius ponitur.

Ora est regionum, terrarumq; finis, insuper maritimæ ipsæ regiones.

Chersonesus, id est, peninsula est quæ non planè insula est, neq; planè continens.

Isthmos est arcta terra inter duo maria:

Insula est terra quæ vndique aquis clauditur.

Promontorium est præeminens mons, significat enim montem in mari prominentem.

Generalia partium terræ nomina.

Continens dicitur omnis terra solida siue fixa, quæ nec insula, nec peninsula, nec Isthmus est, sed tota sibi constat & cohæret, vt Pannonia, Saxonia, Bauaria, Austria, &c.

Terra in singulari totum elementum significat, sed in plurali terras aliquas significamus.

Territorium, propriè locus communis est circa oppidum, qui Colonis relinquitur, teste Pomponio de verborum significatione.

Regio terra est quæ à Rege regebatur. Nam priusquam prouinciæ fierem regiones sub Regibus erant, atque ab his regebantur.

Regnum dicitur tàm regio ipsa subiecta, quæ à Rege poßidetur, quàm ipse dominatus.

Prouinciæ propriè dictæ sunt regiones longe ab Italia bello acquisitæ, quòd eas Romanus populus prouicerit, ait Festus.

Populus vnius ciuitatis multitudinem significat, iuris consensu & concordi communione sociata.

Plebs

Plebs idem est quod vulgus, hoc est, vilior pars populi, in qua (authore Gellio) gentes ciuium patritiæ non insunt.

Vrbs est oppidum muro cinctum & continet ædificia.

Ciuitas propriè est collecta ciuium multitudo, ad iure viuendum.

Oppidum est omnis vrbs, præter Romam, quæ peculiari nomine vrbs dicta fuit, vt cætera nominentur oppida.

Emporium est locus mercatus & nundinarum.

Castellum est paruus vicus muris circumdatus.

Vicus est pars vrbis, qui ex multiplicatis domibus fit.

Pagus vocantur rusticanæ domus in vnum congregatæ.

Villa est domus extra vrbem.

Casa est domus à curuatione dicta. Nam antiqui cauatas rupeis inhabitabant.

Tugurium est rustica habitatio tecta ex vlna palustri.

Agrorum nomina.

MONS *est tumor terræ altißimus, ab eminendo dictus.*

Vallis est planities duobus lateribus seu montibus inclusa.

Collis est minor mons, & quasi monticulus.

Cliuus est locus molliter arduus, & pro colle interdum ponitur.

Rupes sunt prærupta partes terræ, aut saxi prægrandis, propter altitudinem, ac procliuitatem inaccessæ.

Vertex appellatur quod in montibus eminentißimum est.

Jugum est propriè montis cacumen.

Cacumen est summitas montium.

Conuallis est planities ex omni parte comprahensa montibus collibusq; dicta (vt inquit Varro) quasi cauata vallis.

Fauces per translationē dicuntur stricti ingressus vallium seu alterius loci.

Campus est grande atq; amplum spatium terræ planæ.

Ager significat partem quandam ipsius territorij vrbis, quæ priuatim ab aliquo poßidetur.

Aruum est ager aratus, nondum tamen satus.

Pratum est in quo ad fructum percipiendum falce dumtaxat opus est, ait Vlpianus de verborum significatione.

Pascua sunt illa loca in quibus pecudes pascuntur.

Sylua est nomen generale, non solum arborum, sed etiam herbarum.

Lucus est nemus arboribus densum & obscurum.

Nemus est quod voluptatis causa comparatum est, & plenū amænitatis.

Saltus est densior sylua, & in via, quod ibi arbores saliant, in quo pasci, & æstiuare pecudes solent.

Virgulta sunt multitudo virgarum pullulantium.
Spinetum est locus spinis consitus.

Fluuiorum, Stagnorum, & cæterorum aquosorum locorum generalia nomina.

FONS est, vbi de terra aqua manat, & se vsui præbet haurientibus.
Riuus est locus depressus per longitudinem aquæ currentis.

Fluuius seu flumen est aqua continuè decurrens, & perennis, & est maior, quàm riuus & torrens.

Torrens est fluuius, qui non de fonte, neque de viua aqua, sed à pluuijs, vel de montibus aquis hyemalibus in valles descendit, & æstate siccatur.

Fluentum est paruum flumen, siue decursus aquæ.

Gurges est locus in flumine profundus, in quo aqua vertitur, licet quandoque ponatur pro mari.

Amnis idem est quod fluuius, ab am circum, & natare fluere, quoniam flexuoso meatu labitur.

Fluctus est aqua mota in vnum collecta.

Vnda propriè est pars aquæ in se collecta, & in vnam partem tendens.

Ripa est extremitas terræ aquæ vicina, & est propriè aquarum currentium, vt fontium & fluminum.

Ostium est fluuiorum patens aditus.

Alueus est fossa, per quam labitur flumen.

Vadum est fundum fluminis, lacus, maris, & cuiuscunque aquæ, per quod via datur.

Lacus est locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit riuos & flumina.

Stagnum est, quod temporalem ibi aquam stagnantem habet, quæ plerunque hyeme colligi solet, æstate siccari.

Palus est, vbi paululum aquæ in altitudine, & palàm latiùs diffusa, quæ non fluit, & quandoque siccatur.

Lacuna est aquæ collectio, quã alij lamam, alij lustram nominant.

Cisterna, est locus in quo colligitur aqua pluuia per euripos & caniculos sub stillicidio positos.

Piscina est, quæ in aqua dulci aut salsa inclusos habet pisces, vt ait Varro libro 3. de re rustica.

Thermæ sunt balnea seu loca illa, quæ calentibus aquis, lauandi vsibus sunt deputata.

CAPVT XV.

De Mensuris.

MENSVRA est longitudo finita, quæ ignotam locorum distantiam sensibili experimento mensurat. Cuius partes sunt Granum hordei mensura minima. Digitus quatuor habens grana in latum posita. Palmus minor digitorum est quatuor à Græcis παλαιστής. Dichas habet duos Palmos minores. Maior Palmus digitorum est duodecim, Græcè σπιθαμή vocatus. Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus verò triplex est, Paruus scilicet, siue Generalis, qui constat sesquipede. Medius, qui duobus pedibus integris constat, & Magnus, qui pedibus nouem, id est, cubitis generalibus siue paruis sex. Gradus duos pedes habet. Passus simplex seu gressus duos pedes & semissem. Passus verò Geometricus quinque pedes. Orgia sex pedes. Pertica decem pedes. Stadium 125. passus: dicitur autem à stando, quia Hercules tantùm currens postea stabat & respirabat. Plethrum centum pedes. Diaulos duo stadia. Leuca habet 1500. passus. Dolichos 12. stadia. Parasanga autem iuxta Budæum 30. stadia. Schœnum verò licet ex duobus & viginti stadijs, nonnulli ex triginta, varia opinione, constare dicant, & Herodotus lib. 2. sexaginta stadiorum scribat; tamen ex stadijs quadraginta, hoc est, passibus quinque millibus Schœnum verum confici, communi opinione, quæ longè præstantior fuit, receptum est. Stathmos tabellariorum siue veredariorum diuersorium milliaria 28. & semis habet. Porrò milliare nomen habet à mille passibus: continet autem stadia octo. Milliare Germanicum commune 400. passus continet, stadia verò 32. Milliare Germanicum magnum 500. passuum est. Sed quia singulas mensurarum species exequi longum esset, nec etiam nostri instituti est, ne pluribus morer de his hactenus dixisse abundè fuerit. Illud tamen annotare succurrit, quod Latini mensurant terrestre spatium per milliaria; Græci per stadia. Galli atque Hispani per Leucas, Ægyptij per Schœnos, Persæ verò per Parasangas.

Dimidi-

Dimidium pedis antiqui ex Leonardo de Portis.

Digiti.	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
Palmi.	I				2			

Figuratio Pedis secundum Ioannem Stoflerinum Iustingensem.

Primus Palmus. Secundus Palmus. Tertius Palmus. Quartus Palmus.

Dimidium pedis Romani ex Glareano.

Vnciae siue pollices.	I		II		III	IIII	V	VI
Digiti.	1	2	3	4	5	6	7	8

CAPVT XVI.

De totius terræ mensura & eius diametro inueniendo.

LOBI *terrestris ambitus seu circumferentia 360. gradus (quemadmodum circulus siue maximus, siue minimus) continere dicitur, & vnicuiq; gradui 15. milliaria Germanica communia, vel 60. Italica respondere certißimis Mathematicorum demonstrationibus compertum habemus. Si igitur terræ ambitum cognoscere velis, multiplica trecentos, sexaginta gradus, terræ scilicet peripheriam per 15. & prouenit tibi ambitus terræ in milliaribus Germanicis nimirum 5400. vel per 60. & 21600. milliaria Italica offendes. Tot enim milliaria Germanica vel Italica ambitus seu circumferentia terræ euidentißimis rationibus continere probatur. In parallelis tamen discrimen est: nam quantò æquinoctiali propinquiores sunt, tantò maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationē in gradibus, contra verò quantò polo propinquiores, tantò minores arcus habent, & proinde etiam minorem collationem in gradibus. Habito autem terræ ambitu, si quis eius diametrum, quæ quidem est linea recta, per centrum eius, ex vtraq; parte ad circumferentiam eiecta, quanta sit scire desideras, facilè id per regulam dimetientem inuenies, multiplicando scilicet circumferentiam per 7. & ꝓductum diuidendo per 22. nascetur in quotiente solerti supputatione facta numerus diametri terræ, nempe 1718$\frac{2}{11}$ milliaria Germanica, vel 6872$\frac{8}{11}$ Italica.*

CAPVT XVII.

De modo quo Ptolomæus eiuſq̃ſe ſequaces Orbem terrarum pinxerint.

DESCRIPTVRVS autem terrarum Orbem, vt à Ptolomæo ſitus eius ſecundum longum & latum eſt deprahenſus, deſcribe parallelogramum rectangulum, veluti eſt A.B.C.D. cuius latus A.B. duplum ſit ad latus A.C. diuidaturq́; in duo æqualia per lineam E.F. quæ ſua longitudine ſub vna rectitudine vſque ad G. protrahatur, & ſupponatur latus A.B. eſſe Septentrionale, C. D. Meridionale, B. D. Orientale, & A.C. Occidentale. Deinde extra parallelogramum trahas lineam rectam H.I. æqualem lineæ E. F. quæ vicæ quadrantis maximi circuli erit, & in 90. partes æquales diuidas more ſolito. Quo facto accipe mediante circino longitudinem huius lineæ H.I. extra ſignatæ, cui adponas etiam vnam partem et 50. minuta, deinde circino inuariato, à puncto F. verſus G. fac ſignum K. & habebis centrum omnium parallelorum Latitudinis. Poſtea à puncto H. verſus I. lineæ extra ſcriptæ, numera 16. partes & 25. minuta, hanc diſtantiam transferas inuariato circino in lineam E.F. parallelogrami, ponendo vnum pedem circini in punctum E. alterum verò verſus F. & facias ſignum L. cui immitte pedem circini & reliquum extende in K. centrum à quo deſcribe lineam à latere A.C. vſq; ad latus B.D. ſcilicet M. L. N. quæ erit linea Æquinoctialis. Rurſum recenſe 23. partes & 50. minuta lineæ H.I. extra ſcriptæ, deinde immiſo pede vno circini in puncto L. & altero extenſo verſus F. facias ſignum Q. à K. igitur ad Q. aperto circino pinge lineam R Q. S. qui

S.qui Tropicus Cancri erit, seu parallelus per Syenen. Sed vt habeas parallelum oppositum ei qui est per Meroen, pone pedem vnum circini in puncto K. alterum verò extendito vsque ad E. & describe lineam O. E. P. Iterum vt habeas vltimum parallelum Septentrionem versus terræ habitabilis ad tempora Ptolemæi, ponito vnum pedem circini in puncto H. lineæ extra scriptæ, & alterum extende versus I. vsque ad 63. partem iam dictæ lineæ, sic circino immoto à puncto L. Æquinoctialis versus F. fac signum T. deinde à K. ad T. vt prius dictum est describe curuam lineam, & habebis extremum parallelum transeuntem per Thylen, quem signabis literis V. T. X. Porrò sciendum est, quòd tres paralleli nimirum per Thylen, per Syenen, et oppositus ei scilicet Meridionalior primum sunt describendi, eo quòd mediantibus illis omnes inscribuntur Mappæ Meridiani, & vt venias ad optatum, Accipe cum circino in linea H. I. extra diuisa distantiam duorum graduum & 15. minutorum, quam in parallelo per Thylen transeunte, incipiendo à linea E. F. vtrinque decies & octies replicabis, notando puncta. Consimiliter ages recipiendo distantiam quatuor graduum & 35. minutorum in supra dicta linea scilicet H. I. & in parallelo per Syenen transeunte decies & octies replicando. Iterum recipe distantiam quatuor graduum & 50. minutorum in sæpe iam dicta linea H. I. & in parallelo opposito per Meroen vtrinque pinge 18. puncta. Quibus signatis, quære cum circino (secundùm doctrinam sequentis capituli) centrum trium punctorũ in his tribus parallelis à Meridiano recto E. F. æquidistantium, quo inuento duc arcũ per hæc tria puncta. Sic ages cũ omnibus trinis et trinis punctis. Deinde lineam Æquinoctialem in 180. secabis partes seu gradus æquales, & numeros graduum aßignabis, ab Occasu versus Ortũ, hoc est ab M. versus N. Similter diuide omnia spatia Meridianorum in opposito parallelo Meroensi scilicet, & in illo qui currit per Thylen in quinque partes æquales. Vltimum verò Meridianum in latere parallelogrami A. C. qui est ille qui imaginatur transire per Insulas Fortunatas, ab M. versus V. in 63. partes siue gradus diuide æquales, Ab M. verò versus O. in 16. & 25. minuta. Postmodùm describantur reliqui paralleli latitudinum distantes per quinos gradus et adijciantur numeri iuxta Meridianum iam dictum. Adijciantur et Climata, Venti, Paralleli distinctores horarum, & alia ad ornatum figuræ pertinentia, vt patet in sequenti figura. Quare cum volueris terram habitabilem inscribere chartæ, conficias tibi regulamentum ex aliqua materia tenui ad longitudinem lineæ E. K. cuius latitudo sit duorum ferè digitorum, & per eius medium ducatur

linea

linea recta, quæ sit E. K. Eam diuide à puncto L. vsque ad punctum T. in 63. partes, & à puncto L. vsque ad punctum E. in 16. partes & 25. minuta. Absoluta diuisione aufer mediam eius partem vsque ad lineam E. K. iuxta formulam infra depictam. Postea annectes per clauum rotundum duo puncta scilicet K. regulamenti, & K. figuræ, ita vt regulamentum liberè hinc inde volui queat. Auxilio huius regulamenti dispesces terram habitabilem in tres partes, scilicet Europam, Africam & Asiam, dummodò habeas ex Ptolomæi libris Geographicis octo Indicem, quo habito facilè peruenies ad id, quod optas. Nam cum libuerit locum aliquem inscribere Mappæ, numera gradus longitudinis illius loci à Meridiano, qui imaginatur transire per Insulas Fortunatas in Æquatore, id est, in linea M. L. N. & fac lineam occultam. Deinde numera gradus Latitudinis in regulamento ab L. versus T. si latitudo fuerit Septentrionalis, aut ab L. versus E. si fuerit Meridionalis, & fini fac similiter lineam occultam, & habebis quæsitum. Nam in sectione illarum duarum linearum est verus locus, quem describere volebas. Exempli gratia. Volo inscribere Ingolstadium Superioris Boiariæ seu Vindeliciæ oppidum munitissimum, & studio vniuersali multum decoratum, cuius longitudo est gradus 29. minut. 6. & Latitudo grad. 48. minut. 42. Numero igitur longitudinem à puncto M. versus L. & ad finem eorum graduum pono regulamentum mobile. Deinde numero in regulamento à puncto L. versus T. quia Latitudo est Septentrionalis 48. gradus 42. minut. & in fine facio notam, quæ repræsentabit mihi situm Ingolstadij in Mappa. Sed huius demonstrationis formulam in planum extendamus, vt faciliùs lector cuncta comprehendat.

G
K
¶ SEPTENTRIO.
A
V
F
X
B
R
S
M
N
O
P
C
D
E
¶ OCCASVS.
¶ ORIENS.
Parallelus per T Thylen.
EVROPA
MARE CASPIVM.
ASIA
Parallelus per Syenen.
AFRICA
Circulus Aequinoctialis
OCEANVS
Parallelus oppositus ei
qui est per Meroen.
GRADVS
LONGITVDINIS.
¶ MERIDIES
10 20 30 40 50 60 70 80 90

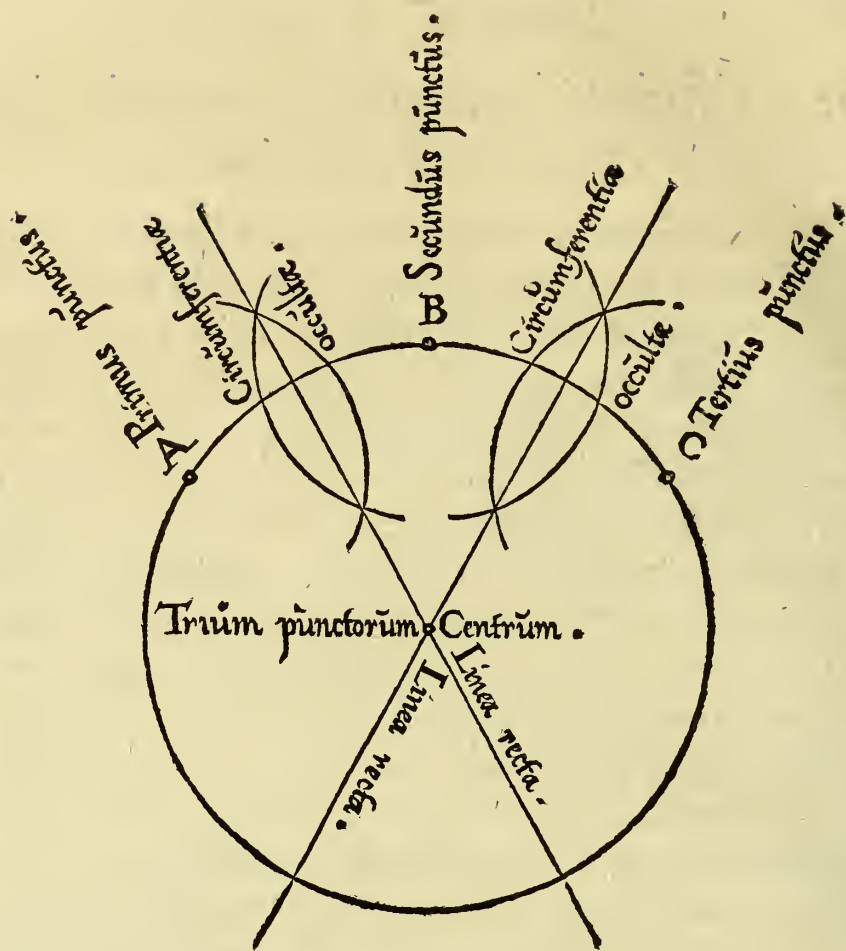
CAPVT

CAPVT XVIII.

De artificiosa inuentione centri trium punctorum propositorum.

SI artificiosè & breuiter trium punctorum propositorum, non in linea recta positorum, centrum inuenire cupieris, vt sunt A.B.C. Siste pedem circini in vno horum trium punctorum scilicet A. et alio aliqualiter extenso versus B. duc partem circumferentiæ occultæ. Deinde pone eundem pedem circini sub eadem extensione in secundo puncto videlicet B. & iterum duc partem circumferentiæ occultæ versus A. intersecantem priorem in duobus punctis, & trahe lineam rectam occultam per ambas intersectiones in continuum & directum versus hanc partem, vbi existimas fore centrum trium punctorum. Eodem modo fac duas intersectiones per circinum in tertio puncto scilicet C. nondum tacto & alio sibi proximo, siue hoc poßit fieri sub eadem extentione sicut priùs, siue sub alia maiore siue minore. Quia circinus semper hoc pacto debet extendi, quòd poßit causare duas intersectiones, siue inter duo puncta siue in distantia ab eis, qualitercunque hoc fiat. Habitis igitur talibus intersectionibus per secundum & tertium punctum repertis, duc per easdem lineam rectam subtilem in continuum & directum, quousque secet primam lineam rectam. Et vbi hæ lineæ sese intersecant, illic est centrum trium punctorum propositorum. Sed vt faciliùs hanc doctrinam capere seu intelligere poßis, inspice figurationem sesequentem.

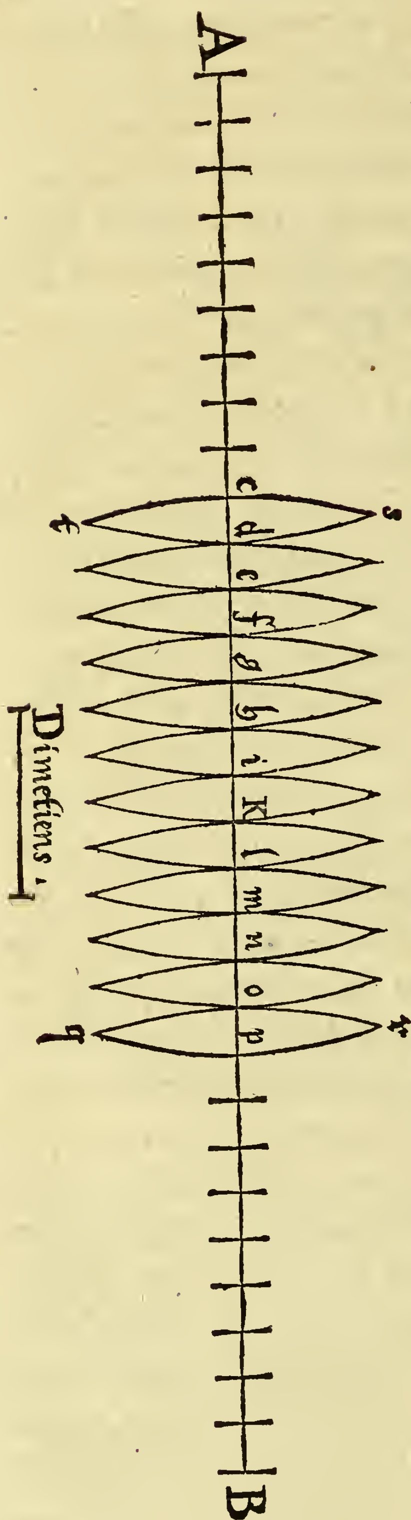
CAPVT XIX.

De inducenda papyro in globum eiusque pictura.

SI papyrum in globum inducere volueris, accipe mediante circino quadrantem cuiusq; maximi circuli, eumq; in tres (vt moris est) diuide partes æquales, deinde accipe papyrum, quam in planum immobilem imponito, ducq; in ea lineam longißimam, quam in 30. æquales quoq; secabis partes, quales in quadrante globi ternas inuenisti. Secta autem sic huiusmodi linea, ponito vnum circini pedem in extremitate lineæ, & alterum extende vsque in vndecimum punctum, ita tamen, vt dena transmittas spatia, & duc arcus circulorum, hemiciclijs tamen minores procedendo de puncto in punctum. Conuerso postmodùm circino duc arcus conuersos in alteram extremitatem lineæ, & habebis duodecim partes inuicem æquales papyri in globum glutino inducendas. Sed exemplo res lucidior reddetur. Sit A.B. linea in 30. partes inuicem æquales diuisa, quales vt supradictũ est, singuli quadrantes æquinoctialis ternas habent. Ponito ergò

to ergò circini pedem vnum in punctum A. & alterum extendito versus B. vsque in punctum vndecimum, sic enim dena transmittes spatia, & duc arcum S.D. T. Deinde ab A. promoue circinum vno puncto, & sic alter pes in E. veniet, atque ita deinceps, donec in P. deuentum fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum, ita vt in B. posito vno pede in A. alterum extendas, atque illic duc arcum Q. O. R. & emerget duodecima pars superficiei quam quærebas quamq́ globo aptè circumponere poteris, quanquam supernè propter Sphæræ coarctationem nonnihil superabit, verùm à mediocriter exercitato haud magno negotio corrigi poterit quod superest. Quòd si iam globum etiam depingere volueris, imprimis opus est, vt inquiras polos Mundi, & hoc vel motu vel circino fiet. Circinatio autem ex quadrantibus potißimum constat. Deinde inuestigandus est Æquinoctialis, quem eodem pacto, quo Polos vtrosque inuestigare poteris, ita tamen vt ab vtrisque æqualiter distet. Meridianos autem facies in Polo coëuntes, in Æquinoctiali verò denis vel quinis gradibus distantes, quorum centrum in Æquinoctialis periphæria semper est inquirendum. Parallelos quoque totidem gradibus discernere opportet, sed centrum illorum erit Polus Mundi. Tropicos verò & Arcticos iuxta superius Capit. 5. traditam doctrinam facilè describere potes. In pingendis autem terris opus est vt constituas Meridianum qui imaginatur transire per insulas Fortunatas post Hispanias, vt Ptolemæo placet, & ab Hispania incipere, numerando in Æquinoctiali gradus longitudinis à Meridiano iam dicto Ortum versus computando, latitudinem verò ab eodem Æquinoctiali in iam Meridiano dicto vel versus Septentrionem vel Austrum. Ducendi quoq́ sunt primùm termini littorum trium partium continentis Europæ scilicet Africæ, & Asiæ. Posteà verò fluuij & montes præcipui. Insulæ quoque & maris sinus, Syluæ, Climata & alia si quæ sunt adijcienda ad ornatum globi quæ spatij tamen iniquitate non excludantur ex Ptolemæo, diuersis Mappulis, Chartis Cosmographicis & tabulis facillimè haberi possunt. Post quam autem ea ex Cosmographicis descriptionibus desumpta fuerint, paretur Meridianus è materia solida, qui in 360. partes æquales diuidatur et numerus ab Æquinoctiali versus vtrosq́ Polos procedat, cuius Poli orbiculos habeant, sicut lineæ fiduciales, quorum centra erunt in punctis intersectionum Meridiani cum gradu nonagesimo ab Æquinoctiali. Ipsis quoq́ horũ centris perforatis, Meridiani Poli Polis globi affigantur, ita tamen vt circa eos globus liberè voluatur. Postremo fiat sedes cũ Horizonte, qui circa Meridiem & Septentrionem

cauetur,

cauetur, ita vt dimidius globus supra emineat. In Horizonte autem ad quatuor cœli plagas pingantur ventorũ quatuor cardinaliũ nomina et figuræ, ad Meridiẽ quidem Austri, ad Septentrionem Aquilonis, ad Ortũ verò Euri, et ad Occasum Zephiri. Reliquos verò pro tuo arbitrio ad imitationem aliorũ si volueris depingere, liberũ esto. Verũ ne in aliena doctrina ingeniosi esse videremur, quicquid hîc à me maiore ex parte dictũ est, à D. Heinrico Glareano piæ memoriæ præceptore meo quondã obseruãdissimo, accepi, quod ideò indico, ne studiosa iuuentus cui hoc bonum debeat ignoret.

CAPVT XX.

De modo faciendi tabulas particulares.

SI volueris aliquam tabulam particularem conficere opus est, vt primum omnium habeas latitudinem eius Prouinciæ aut Regionis quam descripturus es. Talem inquam latitutinem facilè acquires, si noueris principium & finem propositæ prouinciæ, hoc est distantiam principij & finis eius ab Æquatore Septentrionalem, si fuerit Septentrionalis, sin minus Meridionalem, subtracto vno ab altero, residuũ erit latitudo quæsita. Ad hoc recquiritur etiam differentia longitudinum. His habitis, trahas per mediũ plani alicuius lineam Meridionalẽ, quam diuidas in totidem partes æquales quot graduũ est latitudo Regionis describendæ, & ab extremitatibus huius lineæ, extendantur aliæ duæ lineæ æquidistantes. Ponas deinde extra vnã harum partiũ lineam æqualem quæ sit S.R. quã discrimines in 60. partes æquales, nam totidẽ partiũ est vnus gradus sub Æquatore. Deinde inuestiga in tabula conuersionũ gradus extra Æquatorem in gradus Æquatoris, quot harũ partium sit tum Meridionalioris tum Septen-

trionalioris paralleli vnus gradus. His habitis, accipias circino numerum partium vnius gradus paralleli meridionalioris ponendo alterum pedem ſuper lineam extra ſcriptam in puncto S. reliquum verò extendas verſus R. deinde differentiam illam transferas in parallelum iam dictum, faciendo tot notas verſus ortum quot medietas differentiæ longitudinis habet, in cuius notitiã peruenies eo modo quo veniſti in notitiam differentiæ latitudinis, ac eadem ratione agas cum reliqua huius paralleli parte, & ſimiliter, cum parallelo Septentrionaliori, niſi quod circinus comprimendus eſt in linea extra ſcripta ad numerum partium quæ debentur parallelo Septentrionaliori. Poſt quàm hos diuiſiſti parallelos, trahas ab vltimis punctis eorum lineas à meridionali parte ad Septentrionalem, quæ repræſentabunt meridianos regionis deſcribendæ extremos, quæ diuidantur ſecundùm diuiſionem meridionalis lineæ, numeriq́ debiti tàm longitudinis quàm latitudinis adijciantur. Poſtremò habeas duo fila cum ſuis perpendiculis, quorum longitudo excedat longitudinem & latitudinẽ plani propoſiti. Et cum volueris inſcribere aliquem locum quicunq́ is ſit modo habeas eius longitudinem & latitudinem, ponas alterum filum ſuper gradus longitudinis, alterum autem ſuper gradus latitudinis, & vbi ſe fila ſecant, ibi facias ſignum pro eo loco, lociq́ nomen adſcribas. Sed Exemplo res lucidior fiet. En cupio extendere ſuper aliquod planum Peloponneſum arcem totius Græciæ quondam, quæ nunc Morea dicitur, in mari mediterraneo ſitam, cuius latitudo mihi inuenta eſt 4. graduum iuxta doctrinam iam traditam, & vnus gradus paralleli meridionalioris eſt 49. minutorum & 45. ſecundorum. Septentrionalioris verò 47. minutorum & 17. ſecundorum, vt patet ex tabula conuerſionum gradus extra Æquinoctialem in gradus Æquinoctialis. Ex quo hoc habui, traxi lineam occultam F. G. eamq́ diuiſi in 4. partes, quarum vnam poſui extra lineam ſcilicet S. R. ſectam in 60. partes & traxi ad punctum F. orthogonaliter lineam A. B. & ad punctum G. lineam Septentrionaliorem C. D. deinde extendi circinum à puncto S. verſus R. ad punctum 50. ferè, & cum hac extentione feci à puncto F. verſus A. tres notas & verſus B. totidẽ, quia longitudo Peloponneſi eſt 6. graduum. Hoc abſoluto compreſsi circinum in linea S. R. ad punctum 47. & 17. minutum, & diuiſi etiam lineam C. D. hinc inde à puncto G. in tres gradus, & coniunxi hos duos parallelos lineis A. C. & B. D. quas diuiſi ad diuiſionem lineæ F. G. & numeros graduum vbique adieci, plagasq́ mundi adſcripſi, & impoſiturus vrbem Corinthiorum (quos D. Paulus reuocauit ad veram fidem, & Euangelicã Sapientiam) cuius longitudo eſt 51. graduum 15. minutorũ & latitudo 36. graduũ 56. minutorũ,

G poſui

posui alterum filum in lineam A.C. & lineam B.D. quæ referunt meridianos extremos Peloponnesi super gradum 36. & 56. minutum, & similiter posui alterum filum super gradum 51. & minutum 15. linearum A.B. & C.D. & in communi sectione filorũ feci signum & adieci nomen vrbis. Non secus actum est cum reliquis tàm vrbibus, quàm fluminibus. Porrò sciendum est, quod multùm retulerit ad exactam fluuiorum & aliarum rerum descriptionem, vt aliquis Regionem quam descripturus est, aliquoties perlustrauerit.

Figura huius Descriptionis tibi hic ob oculos posita est.

Sequitur Tabula conuersionum gradus extra Æquinoctialem in gradus Æquinoctialis.

Gradus Latitudinis.	Minuta Æquinoctialis & secunda ad proportionẽ parallelorum.		Gradus Latitudinis.	Minuta Æquinoctialis & secunda ad proportionẽ parallelorum.		Gradus Latitudinis.	Minuta Æquinoctialis & secunda ad proportionẽ parallelorum.	
G	M	Z	G	M	Z	G	M	Z
1	59	59	31	51	26	61	29	5
2	59	57	32	50	53	62	28	10
3	59	55	33	50	19	63	27	14
4	59	51	34	49	45	64	26	18
5	59	46	35	49	9	65	25	21
6	59	40	36	48	32	66	24	24
7	59	33	37	47	55	67	23	27
8	59	25	38	47	17	68	22	29
9	59	16	39	46	38	69	21	30
10	59	5	40	45	58	70	20	31
11	58	54	41	45	17	71	19	32
12	58	41	42	44	35	72	18	32
13	58	28	43	43	53	73	17	33
14	58	13	44	43	10	74	16	32
15	57	57	45	42	26	75	15	32
16	57	41	46	41	41	76	14	31
17	57	23	47	40	55	77	13	30
18	57	4	48	40	9	78	12	28
19	56	44	49	39	22	79	11	27
20	56	23	50	38	34	80	10	25
21	56	1	51	37	46	81	9	23
22	55	38	52	36	56	82	8	21
23	55	14	53	36	1	83	7	19
24	54	49	54	35	16	84	6	16
25	54	23	55	34	25	85	5	14
26	53	56	56	33	33	86	4	11
27	53	28	57	32	41	87	3	8
28	52	29	58	31	48	88	2	6
29	52	29	59	30	54	89	1	3
30	51	58	60	30	0	90	0	0

CAPVT XXI.

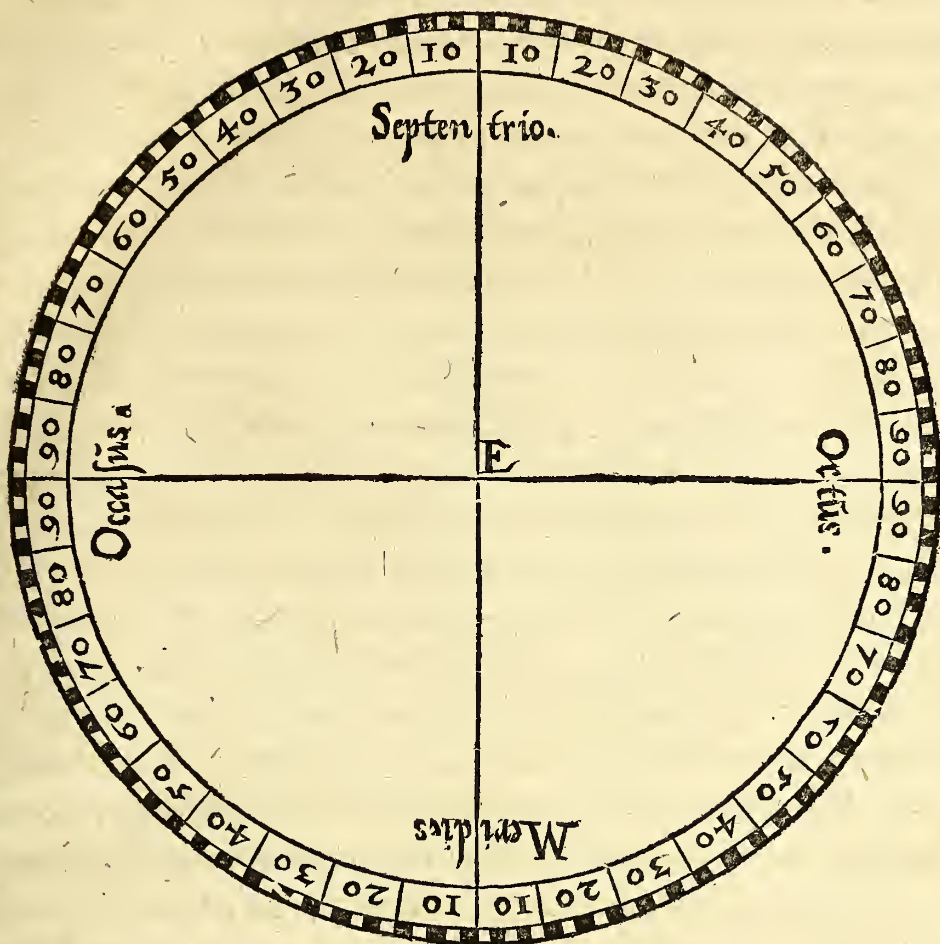
De alio modo deſcribendæ regionis in plano incognitis latitudine, longitudine & diſtantia.

VM prouinciam vel regionem aliquam cum omnib' ſuis vicis ac oppidis incognitis latitudine, longitudine & diſtantia deſcribere volueris, præpares tibi ex ligno duro, ſolido ac firmo tabulam planam, quæ arte tornandi rotundetur. In facie verò tabulæ præparatæ quære centrum, ſuper quo officio circini deſcribe in limbo ſecundùm tabulæ capacitatem circulum maiorem, ita tamen quòd extremitatem tabulæ non omnino tangat, qui in quatuor æquales diuidatur partes. Quo facto ex eodem centro duc alium circulum conſtricto tamen circino paululùm, qui tantum diſtet à priori, quantum ſufficiat pro inſcriptione ſingulari graduum, ita vt totus ſit diuiſus more ſolito in 360. gradus ſeu partes inuicem æquales. His inſcriptis gradibus, iterum conſtringatur circinus, & deſcribatur in eodem centro alius circulus, qui tantùm ſit remotus à circulis graduum, vt numeri conuenienter poßint addi per quinque & quinque, ſcribaſq; plagas mundi, ſcilicet Septentrionem, Occaſum, Meridiem & Ortum. Deinde fabrefac tabulam, cuius latitudo ſit duorum ferè digitorum, longitudo autem contineat quantitatem inſtrumenti, per cuius medium ducatur linea recta G. E. F. quæ vocabitur linea Fiduciæ. Nam ei in rebus Geometricis exercendis fidem habemus, & ſuper medium dictæ lineæ ſcilicet punctum E. deſcribatur circulus paruus ſecundùm latitudinem eius, facto circulo abſcindatur vſque ad lineam E. G. pars vna, & ſimiliter ex altera parte E. F. pars oppoſita, & imponantur duo pinnacidia æqualia perforata, ita quòd longitudo eorum adæquetur circulo paruo ex centro deſcripto. Poſtremò, perforato etiam centro parui circuli, omnia conclauentur vno clauo, ita tamen quòd hinc inde liberè volui queant, ſicut in dorſo Aſtrolabij, vt præſenti figura facilè poteris edoceri.

Hoc

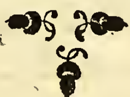

Hoc itaq; instrumento facto, ascende turrim alicuius oppidi altissimam, ex qua quasi ex specula circumspicere possis, omnia ferè loca regionis tibi describendæ, sed opus erit etiam instrumento quadrangulari nautico (q compassum appellamus) nam ab illo ferè tota res pendet, itaq; procedito. Pone instrumentū primùm in plano, & super ipso compassum, ita vt latus compassi adiaceat lineæ meridianæ instrumenti inferioris. Deinde verte instrumentum cum compasso, eo vsq; quo index compassi correspondeat sibi subscripto indici, & post hæc instrumento ita manente, compassum tanq̄ perfunctum suo officio remoue. Si nunc regionē aliquam hoc modo describere placet, volue indicem volubilem hinc inde, donec per pinnacidiorum eius foramina omnium circumiacentium locorum tibi describendorum situm seu potiùs deflectionem à meridie, ortu, septentrione, vel occasu secundùm ipsius indicis remotionem ab eis videas. Quo facto trahe in plano alio papiraceo circulum occultum ex vno puncto posito ad libitum, eumq; diuidas in 360. gradus, vt ipsum instrumentum, & supradictas deflectiones seu situs locorum ab instrumento in hunc mediante circino transferas, trahasq; à

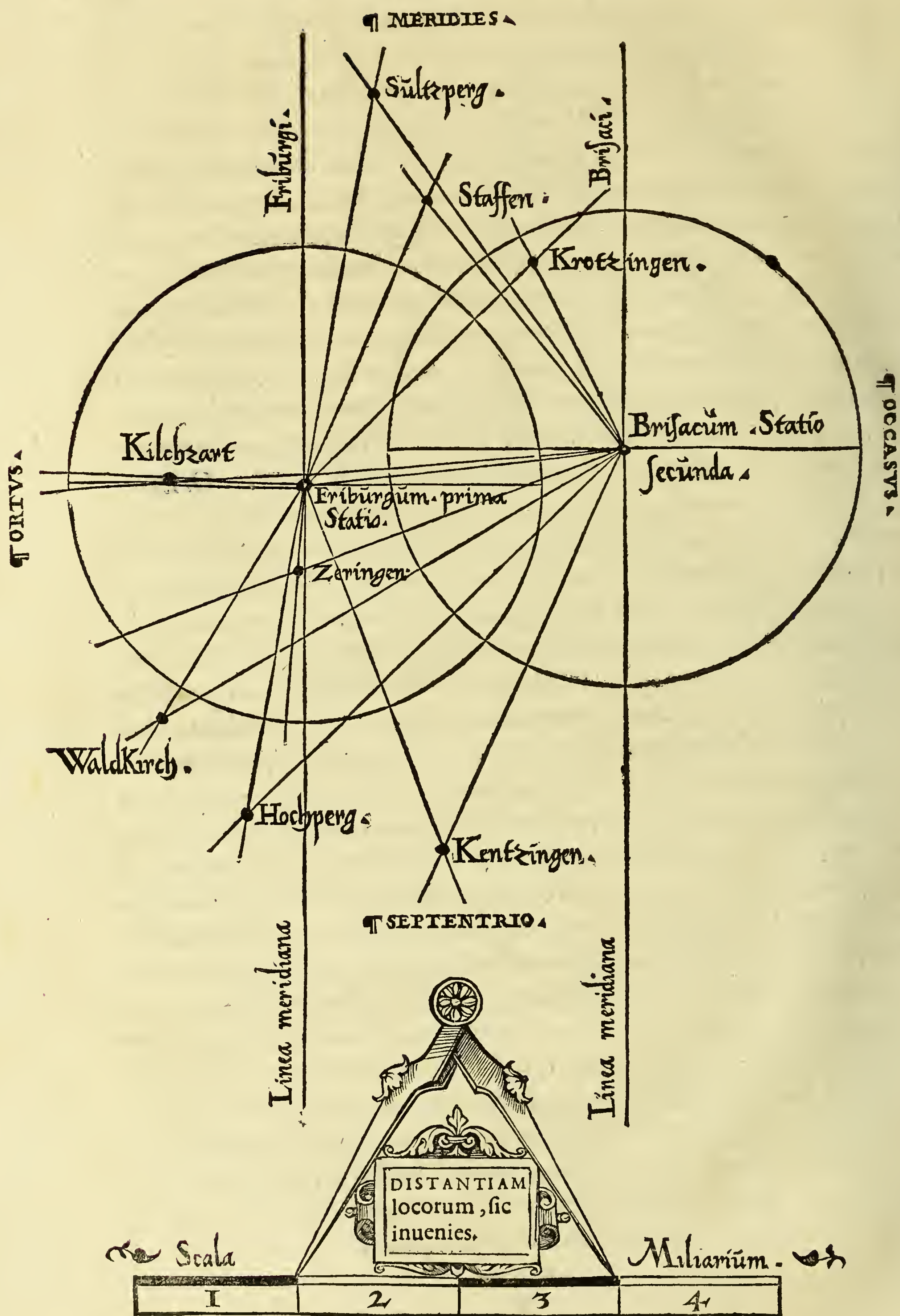
centro iam dicti circuli ad circumferentiam ipsius, rectas lineas occultas. Pòst hæc proficiscere ad aliud oppidum pro secunda statione, atque ibi similiter agito cum angulis positionum omnium circumiacentium locorum, quos vbi habueris, pone punctum istius Oppidi in prædicto plano papiraceo à priori puncto in quacunque velis distantia, super tamen sua linea positionis, atque ex hoc puncto trahe circulum occultum, & Meridianum distantem à priori Meridiano vndique æqualiter. Demum trahe ex hoc puncto lineas positionum locorum iam inuentas, & vbi tunc fit intersectio harum linearum cum prioribus primæ stationis, ibi notulæ & nomina scribenda sunt pro talibus locis. Si verò contingat (vt nonnunquã vsu venit) quòd vtraque vice locus quispiam venerit in medio inter duo loca principalia, siue primum nota, tunc necesse est tertia vice hunc locum ex transuerso aspicere. Atque hoc modo non opus erit omnia prouinciæ describendæ loca peragrare, sed tantùm videre. Fluuiorum verò & littorum facilè descriptis Oppidis & Vicis secundùm suas hinc distantias, ortus & exitus habebuntur. Quòd si pòst descriptam hac ratione Chartam, placet etiam in certas dimetiri distantias milliarium, vide quot milliaria sint inter duas Stationes, ac spacium inter duo centra circulorum in tot diuide partes æquales, & habebis Scalam milliarium quæsitam. Sciendum tamen est si Regio describenda 60. 70. 80. vel etiam 100. milliaria non excesserit, hoc modo benè posse fieri: si quis autem totam Europam vel aliam Mundi partẽ sic describere voluerit, tunc totum negotium, mancum & imperfectum esse, quia nulla est cognatio plani ad rotunditatem & sphæricam superficiem terræ. Sed vt experientia certa veritatem indagare possimus, placet addere exemplum. En volo describere aliquot loca Brisgoiæ regionis in vino frumentoque fertilissimæ, & confero me Friburgum, vbi ante annos aliquot non sine fructu, vtilitate, & summa etiam oblectatione auditorum duo totius Germaniæ lumina, hoc est, Hartungus & Glareanus fœlicis recordationis præceptores mei nunquam obliuiscendi, Græcas, Latinasque profitebantur literas; & ascendo turrim maioris ædis, ponoque instrumentum auxilio compaßi secundùm plagas Mundi, & video circumquaque quæcunque possum loca, & video Krotzingen tendere à Meridie gradibus quasi 46. in Occidentem. Stauffen arcem & oppidum à Meridie gradibus 23. in Occidentem. Sultzberg à Meridie in Occidentem gradibus 10. Kilchzart verò ab Oriente in Meridiem gradibus 5. Zeringen à Septentrione in Orientẽ gradibus 4. Waldkirch à Septentrione in Orientem gradibus 30. Hochperg à Septentrione in Orientem

tem

tem gradibus 10. Kentzingen autem à Septentrione in Occidentē gradibus 20. & Brisacum ab Occidente in Meridiem gradibus 6. declinare. Quæ quidem loca licet visu conspici nequeant omnia, adiecimus tamē pro exemplo, quæ satis sint. His autē factis pono punctū in medio chartæ alicuius qui locum Friburgi significat, & duco circulum occultū quem diuido primum in quatuor & adscribo plagas Mundi, Orientē scilicet, Occidentem, Meridiem & Septentrionē. Quadrantem autem quemlibet in nonaginta partes seu gradus inuicem æquales, & mediante circino transfero supradictas lineas seu declinationes ab instrumento in hanc chartam, quam imperfectam cum lineis tantum relinquo, & recipio me cum instrumentis Brisacū Metropolim Regionis, pro secunda statione, vbi iterū omnium quæ visu adsequi possum locorum lineas positionis quæro, inuenioq; Krotzingen á Meridie in Orientem declinare gradibus 26. Stauffen etiam á prædicta plaga gradibus 38. in Orientē, & Sultzberg oppidulū gradibus 35. Kilchzart ab Oriente in Septentrionem 4. Zeringen ab Oriente in Septentrionē gradibus 20. Vualdkirch ab Oriente in Septentrionē gradib' 30. Hochperg ab Oriente in Septentrionem gradibus 44. & Kentzingen à Septentrione Orientem versus gradibus 24. Inuentis igitur hoc modo atq; signatis locorum describendorū reflectionib', quæro in charta incepta lineam Brisaci, in qua pono punctum distans á Friburgo quantum mihi placet, ex quo duco alium circulum occultū quem vt supra diuido in 360. gradus æquales adscriptis etiam quatuor plagis Mundi, vt iam ante cum Friburgensi prima scilicet statione feci, ita tamen quod Meridianus secundi circuli sit parallelus prioris circuli Meridiano. Deinde ex centro, quod iam Brisacū significat, duco lineas positionum locorum præscriptorū, adijciendo regulam centro & gradibus inuentis, vbi autem fit intersectio linearum cum priorib' quæ ex Friburgo ducuntur, ibi singula loca signaui ac nomina eorum descripsi. Spacium porrò inter duas stationes Friburgum scilicet & Brisacum, diuisi etiam in duas partes inuicem æquales, & habeo duo milliaria Germanica, distantiam nempè viatoriam inter prædicta duo oppida, & sic per has diuisiones soleo dimetiri omnia loca in charta descripta. Sed hæc & alia, exercitatio sedula, & vsus omnium artium magister, tempore faciliora dabit, de qua re sume sequentem figuram quæ cuncta tibi ad oculum demonstrat.

Meri-

Aperto circino cape quæsiti loci distantiam, eamq; ad scalam hanc applica, mox numerus circini pedibus inclusus, miliaria indicabit. Quòd si distantia inuenta maior scala ipsa sit, per partes rem expedire oportet.

CAPVT XXII.

De Distantijs inueniendis Arithmetica supputatione.

TEmpus est, vt videamus quoq; triplicem locorum differentiam. Quædam enim loca sola latitudine differunt, vt sunt loca, per quorũ verticem idem imaginatur Meridianus, & sub diuersis parallelis iacent. Quædam verò sola longitudine, quemadmodum sunt loca sub diuersis Meridianis sita ac sub eodem parallelo. Quædam deniq; longitudine simul & latitudine, id est, iacent sub diuersis & Meridianis & parallelis. Si itaque latitudine tantùm differunt, hoc est, si vnus eorum sit altero aquilonior, & eorum mensuram terrestrem nosse desideras, subtrahe latitudinem vnius à latitudine alterius, & videbis gradus, quos differentiam latitudinum nominamus. Hos multiplica per 15. milliaria Germanica, vel per 60. Italica, & apparebit eorundem locorum distantia. Sed Exemplo faciliùs forsitan accipies. En volo scire distantiam inter Lunneburgũ & SaltZeburgum, longitudo Lunneburgi inuenta est mihi 35. graduum. SaltZeburgi quoq; 35. graduum. Hæ duæ vrbes in longitudine nihil differunt, sed æquantur; differunt tamen in latitudine, quia latitudo Lunneburgi est 54. graduum, SaltZeburgi verò 48. Demo igitur minorem à maiore latitudinem, & habeo 6. gradus differentiæ latitudinum, quos multiplico per 15. & habeo 90. milliaria Germanica, & per 60. & colligo 5400. Italica. Si verò gradibus differentiæ minuta aliquot adhæserint, diuide ea per 4. & quotientem adde priori numero milliarium, & habebis quæsitum. Cùm enim vnus gradus vel 60. minuta 15. milliaria constituant, sequitur 4. minuta efficere etiam vnum milliare. Gratia Exempli. Roma & Rhacanatum conueniunt in longitudine. Est enim longitudo vtriusq; ciuitatis graduum 36. minu. 40. Differunt autem latitudine. Latitudo enim Romæ est 41. grad. 40. minu. Rhacanati verò latitudo est 43. grad. 22. minu. Differentia latitudinis grad. 2. 18. minu. quæ constituunt milliaria Germanica 34. cum semisse, vel 138. Italica ferè.

Distantiam duorum locorum longitudine tantùm differentium inuenire.

SIn autem longitudine differunt, & talium duorum locorum viatoriam distantiam scire volueris, considera primùm eorum latitudinem, quæ si 18. graduum metam non excesserit, pari lege, vt cum differentia latitudinum supra operatus es, & hic cum longitudi-

num differentia, multiplicando eandem per 15. vel per 60. dignosces. Sed si horum locorum latitudo plus excesserit, quàm 18. gradus, minorem à maiori aufer longitudinem, & ingredere in tabulam conuersionum graduum extra Æquinoctialem in gradus Æquinoctialis cum latitudine, & quot de minutis & secundis in linea minutorum Æquinoctialis reperitur, multiplica cum differentia longitudinis, & productum per 60. partire, & exibunt gradus Æquinoctialis, quos si per 15. aut per 60. multiplicaueris, habebis, quod quærebas. Sed exemplari calculo hæc clariora fiant. En volo scire distantiam inter Augustam Vindelicorum & Tubingam, longitudo Augustæ est 28. graduum, & longitudo Tubingæ 26. graduum. Differentia harũ longitudinum est 2. graduum. Latitudo verò harum ciuitatum est præcisè 48. graduum. Cum hac latitudine factus est ingressus supra in Tabulam conuersionum, & oblata sunt 40. minuta, 9. secunda: quibus ductis in 2. gradus productoq; diuiso per 60. (non curando de 9. secundis eis adiacentibus, vti nullius momenti existentibus) productus est vnus gradus, & 20. minuta. Duco itaq; gradũ vnum in 15. & produco milliaria Germanica communia 15. minuta quoq; 20. diuido per 4. & exeunt milliaria 5. quæ superioribus accumulando, elicio milliaria 20. viatoriam scilicet elongationem inter Augustam & Tubingam.

Distantiam itinerariam duorum locorum, simul longitudine & latitudine differentium addiscere.

QVando autẽ duæ vrbes aut duo loca fuerint sub diuersis Meridianis & parallelis, hoc est, differunt tàm longitudine quàm latitudine, tunc operationem tuam ita instituas, scilicet aufer latitudinem à latitudine, & similiter longitudinem vnam ab altera, & si non vltra 18. gradus ab Æquatore distiterint, resoluito numeros in minimam denominationem: quo facto multiplica differentiam longitudinis in se, & similiter latitudinis. Hæc duo producta adde, quibus additis iuxta penultimam primi Euclidis extrahe inde radicem quadratam, quam postmodum ducas in 15. & obtinebis quæsitum. Exempli gratia. Sint duo loca, quorum alterius longitudo est 48. grad. & latitudo 13. grad. Alterius verò latitudo 9. grad. & longitudo 37. facta subtractione iuxta regulam traditam prodijt differentia longitudinũ 11. grad. & latitudinum 4. grad. Quadratum differentiæ longitudinum est 121. grad. & quadratum latitudinum 16. grad. Hæc duo quadrata addita sunt & productum, fuerunt 137. gradus, quorum radix quadrata, fuerunt 12. ferè gradus, quibus ductis in 15. prouenerunt 180. milliaria distantia nimirum viatoria propositorum duorum locorum.

Si ve-

Si verò vltra dictos gradus 18. distiterint ab Æquatore, tunc iterum confugiendum est ad tabulam conuersionum graduum extra Æquatorem in gradus Æquatoris, hoc modo. Extrahe primùm differentias latitudinum & longitudinum, quas seorsum serua, deinde de differentia latitudinum accipe medietatem, quam aut latitudini minori adde, vel (& idem est) à latitudine maiori subtrahe, & facta additione aut subtractione, quod prodierit, serua, quia latitudo media nuncupatur. Deinde cum hac latitudine media ingredere in tabulam cōuersionum: & quot de minutis & secundis inueneris, multiplica in longitudinis differentiam, & emerget numerus graduum, minutorum & secundorum Æquinoctialis, correspondens gradibus differentiæ longitudinis extra Æquinoctialem, & vocetur differentia conuersa. Hoc peracto differentiæ longitudinum & latitudinum ducantur in seipsas, prouenietq́; quadratus numerus. Hi deinde quadrati numeri coniungantur, & producti radix quadrata quæratur. Radix inuenta, & per 15. multiplicata, milliaria Germanica in producto dabit, vel si sexagenario ductu rem prosecutus fueris, Italica extorquebis. Sed exemplari calculo res lucidior fiet, quàm multis verborum ambagibus. En volo scire distantiam inter Neapolim vrbem Italiæ clarissimam & Coloniam Agrippinam, vbi (vt fertur) trium Regum corpora in sancta requiescunt pace. Longitudo Neapolis (vt Ptolomæus asserit) est 40. graduum; Latitudo autem 41. Coloniæ verò Agrippinæ longitudo est 28. grad. 40 minuto. & latitudo 51. grad. 30. minu. Subtraho igitur minorem à maiori longitudinem, & residuo 11. gradus & 20 minu. differentiam scilicet longitudinum. Similiter demo latitudinem minorem à maiori, & habeo 10. gradus, 30. minuta differentiam latitudinum. Iam medietatem differentiæ latitudinis, scilicet 5. gradus, 15. minuta, Neapolitanæ latitudini tanquàm minori addo, & colligo 46. gradus, 15. minuta: quæ latitudo media dicitur, cum qua iuxta iam traditam regulam intro in tabulam Conuersionum, & conuerto differentiam longitudinis in gradus & fractiones Æquatoris, & colligo 7. gradus, 30. minuta Æquatoris. Et ex quo in differentia longitudinum reducta, & etiam in differentia latitudinum habeo fractiones, scilicet semigradus, resoluo gradus integros ambarum differentiarum in consimilem denominationem, id est semigradus, & procreo ex differentia longitudinum conuersè 15. semigradus, & ex differentia latitudinum 21. multiplico igitur 15. in se, & produco 225. similiter 21. duco in se, & produco 441. iungo producta, & habeo 666. huius numeri radix quadrata est ferè 26. semigradus, qui ad integra redu-

cti, faciunt 13. gradus, quos tandem multiplico per 15. & produco 195. milliaria communia distantiam oppidorum in hoc exemplo propositorum. Et sic de reliquis.

SEQVVNTVR LONGITVDINES, *ET LATITVDINES QVARVNdam ciuitatum, quibus adolescentes vti poterunt ad exercendam doctrinam de locorum distantijs inueniendis.*

EVROPÆ LOCA.

*H*ISPANIÆ CIVITATES.

	Longitudo.		*Latitudo.*	
	G:	M:	G:	M:
Compostella	6.	0	44.	20
Portogalla	5.	48	41.	35
Lisibona	5.	10	39.	38
Hispalis	6.	36	37.	0
Corduba	8.	0	37.	30
Salmantica	8.	32	40.	15
Barsalona	10.	0	41.	35
Pintia	10.	10	40.	0

*G*ALLIÆ CIVITATES.

Burdigalia	18.	30	46.	0
Aurelia	22.	35	47.	15
Bizantium	28.	20	47.	36
Lugdunum	21.	25	45.	10
Parisius	23.	20	47.	55
Marsilia	25.	15	43.	6
Monspessulanus	24.	56	42.	5
Tolosa	21.	15	43.	30

*G*ERMANIÆ MAGNÆ CIVITATES.

Moguntia	30.	32	50.	8
Argentina	30.	4	48.	45
Basilea	29.	50	47.	40
Constantia	30.	30	47.	30
Spira	31.	4	49.	20
Vormatia	30.	43	49.	44

Vlma	32. 0	47. 22
Ratiſpona	33. 30	49. 24
	ITALIÆ CIVITATES.	
Tridentum	30. 30	45. 18
Papia	28. 22	44. 50
Mantua	33. 0	44. 28
Venetiæ	34. 30	44. 50
Florentia	34. 30	43. 4
Mediolanum	32. 0	44. 30
Genua	33. 30	43. 50
Bononia	33. 5	43. 54
	GRÆCIÆ CIVITATES.	
Adrianopolis	52. 30	42. 45
Dirachium	45. 0	40. 55
Conſtantinopolis	55. 30	43. 0
Stridona.	43. 30	44. 30
Athenæ	52. 45	37. 15
Ambracia	48. 0	28. 20
Thebæ	51. 10	38. 30
Megara	52. 0	37. 30
	AFRICÆ CIVITATES.	
Hippon	30. 30	32. 15
Thunetum	33. 0	32. 30
Cartago	34. 40	32. 40
Alexandria	60. 30	31. 0
Vtica	32. 0	32. 45
Meroe inſula	61. 30	16. 25
Tanis	62. 45	30. 50
Syene.	62. 0	25. 50
	ASIÆ CIVITATES.	
Nicomedia	57. 30	42. 30
Epheſus	67. 40	37. 40
Smyrna	58. 25	38. 25
Antiochia	70. 15	37. 20
Damaſcus	69. 0	33. 0
Hieroſolyma	66. 0	31. 40
Sidon	67. 0	33. 30
Tyrus	67. 0	32. 20

CAPVT XXIII.

De distantia duorum locorum inuenienda ratione Geometrica, per globum Geographicum.

SI distantiam duorum locorum quocunque modo differentium, Geometricè dimetiri desideras. Accipe globum Geographicum, & vnius loci latitudinem ab Æquinoctiali circulo, polum versus, in Meridiano mobili numera: qua numerata, circumuolue globum, donec iste gradus Æquinoctialis (qui longitudinis gradum in præsentiarum tenet) directè sit sub Meridiano isto mobili. Quo facto, in globo circa latitudinis gradum, fac signaturam, quæ situm dicti oppidi manifestum reddit. Hoc modo & pari lege alterius oppidi situm, & aliorum omnium inuenies. Deinde excipe circino intercapedinem dictorum locorum, transferq́ illam (inuariato tamen circino) super circulum Æquinoctialem, & videbis quot gradibus Æquinoctialis oblata loca à se inuicem distant. Resolutis autem gradibus in milliaria Italica vel Germanica, habebis distantiam milliariorum. Sed Exemplo res lucidior fiet, vt rectiùs me intelligas. En volo scire distantiam inter Basileam & Hierosolymam, & Basileæ quidem longitudinem inuenio graduum 28. minu. 0. *Latitudinem verò grad. 47. minu.* 10. *Hierosolymæ verò Longitudinem 66. grad. minu.* 0. *Latitudinem autem graduum 31. minutorum 40. Excipio itaque circino distantiam earum, applicoq́ circinum sic expansum circulo Æquinoctiali, & inuenio 32. gradus & 52. minuta. Hos itaque gradus multiplico per 15. & emergunt milliaria Germanica, quæ sunt à Basilea ad Hierosolymam circiter quingenta. Vel per 60. & 2500. milliaria Italica eliciuntur.*

CAPVT XXIIII.

De modo, quo recta linea sit in quotlibet æquales partes diuidenda.

PLACVIT *vltimo loco huic priori parti adijcere modum, cuius ductu illicò lineam rectam in quotcunque volueris partes æquales diuidere absque fastidio poßis, præsertim cum haud parùm Geomericis Geographicisq́ conducat disciplinis. Nam frequentiusculè in huiusmodi demonstrationibus expetitur talis sectio & diuisio. Si igitur lineam rectam quamcunque in cer-*

in certas aliquot partes æquas diuidere cupis, fac duas lineas æquediſtantes cuiuſcunque volueris longitudinis, vno, duobus vel tribus ab inuicem diſtantes granis, digitis vel palmis, & obſigna primam literis A. B. & alteram literis C. D. Quo facto, trahe lineam rectam & ad angulos rectos concurrentem ab A. ad C. quæ duas iam factas lineas coniungat, & ſit A. C. Eodem modo trahes lineam à B. ad D. quæ ad angulos quoque rectos contingat lineas A. B. & C. D. hoc eſt, æquediſtans ſit lineæ A. C. conſtituantq́; quatuor hæ lineæ quadratum rectangulum, æquilaterum vel non æquilaterum, non refert, modo oppoſita latera ſint æqualia. Poſtea diuide lineam A. B. in 20. aut 30. aut 40. æquas portiones, iuxta quod illa longa aut breuis fuerit. Similiter ages cum linea C. D. Tandem contrahes ſingula puncta correlatiua per lineas æquediſtantes, & habebis inſtrumentum diuiſionis linearum. Adſcribendi tamen ſunt numeri tranſuerſis & æquediſtantibus lineis, incipiendo à linea, quæ mox ſequitur lineam B. D. Sed placet addere Exemplum, vt res facilitetur. Offertur tibi linea E. F. quam diuidere cupis in 11. æquales partes, nec vacat aut libet circinum toties expandere & comprimere, donec iuſtam vndecimam portionem deprehendas? age igitur ſic. Accipe cum circino longitudinem oblatæ lineæ, & circino inuariato pone vnum eius pedem in punctum B. alium verò ſic extenſum pone ſuper 11. lineam, & vbicunque pes ille vagus tetigerit eam lineam, ibi facias punctum G. Deinde trahe ex puncto B. ad punctum iam in 11. linea factum G. videlicet, lineam occultam vel apertam, & videbis eam diuiſam per tranſuerſas lineas in 11. æquas partes. Quòd ſi alia quoque linea videlicet H. I. in 17. partes diuidenda tibi oblata fuerit, accipe circino illius longitudinem, deinde pone circini pedem vnum in punctum D. alterũ verò extende in lineam decimam ſeptimam, & fac ſignum K. & inuenies eam in 17. partes inuicem æquales diuiſam. Nec ſecus ages cum alijs. Quòd ſi lineas aliquas habueris minores, quàm vt eas diuidere poſſis in hac figura, oportebit te pro 10. lineis tranſuerſis ſeu parallelis fingere viginti tranſuerſas, & pro viginti lineis ſignatis accipere 40. in minoribus ſcilicet lineis partiendis; pro maioribus autem ſeu longioribus neceſſe eſt, vt maius pares diuiſorium inſtrumentum. Hoc autem totum intelligendum eſt de diuiſione numerorum, qui nullam habent ſuæ integritatis menſuram, hoc eſt, qui non habent medietatem, nec tertiam partem metientem, nec quartam, quintam, ſextam, aut ſeptimam, quales ſunt 11. 13. 17. 19. 23. 29. &c. quia res eſt tædioſa & valdè mo-

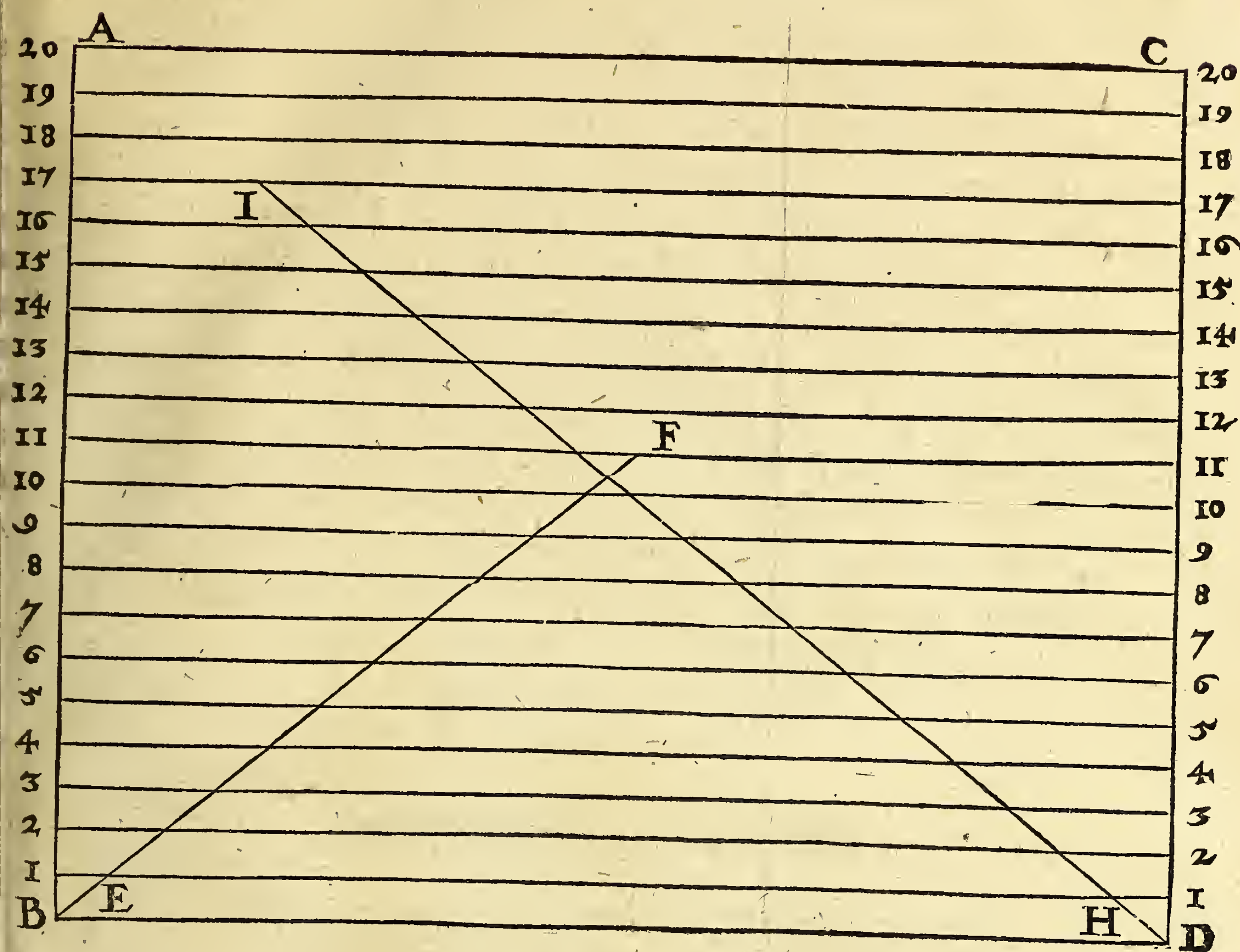
dè molesta, toties comprimere & expandere circinum quousque ad optatam peruenias expansionem, cuius mensura præcisè metiatur oblatæ lineæ longitudinem. Quando autem diuisionis numerus in aliquotas potest secerni partes, vt si linea aliqua in sexaginta æquales partes fuerit distribuenda, vt diuides eam officio circini primo in tres æquales partes, quarum rursum quamlibet in viginti discriminabis. Sic triginta primò taxantur in tres decimas, & item 27. habent pro primis aliquotis partibus tres nonas; nona autem vna habet tres tertias; & vna tertia tres vnitates, in huiusmodi inquam diuisione non est magna difficultas, quando quis mediocriter exercitatus absq; tali instrumento, mediante tamen circino, oblatas lineas facillimè diuidere potest. Atque hæc de lineis æqualiter diuidendis in quotcunque partes volueris, adiecto schemate optimè descripto, dixisse sufficiat, vt sit quoque desideratus finis huius prioris partis. Deo optimo maximoq; sit gloria sempiterna.

AMEN.

INSTRV-

INSTRVMENTVM DIVISORIVM linearum.

AD PIVM ET CANDIDVM LECTOREM.

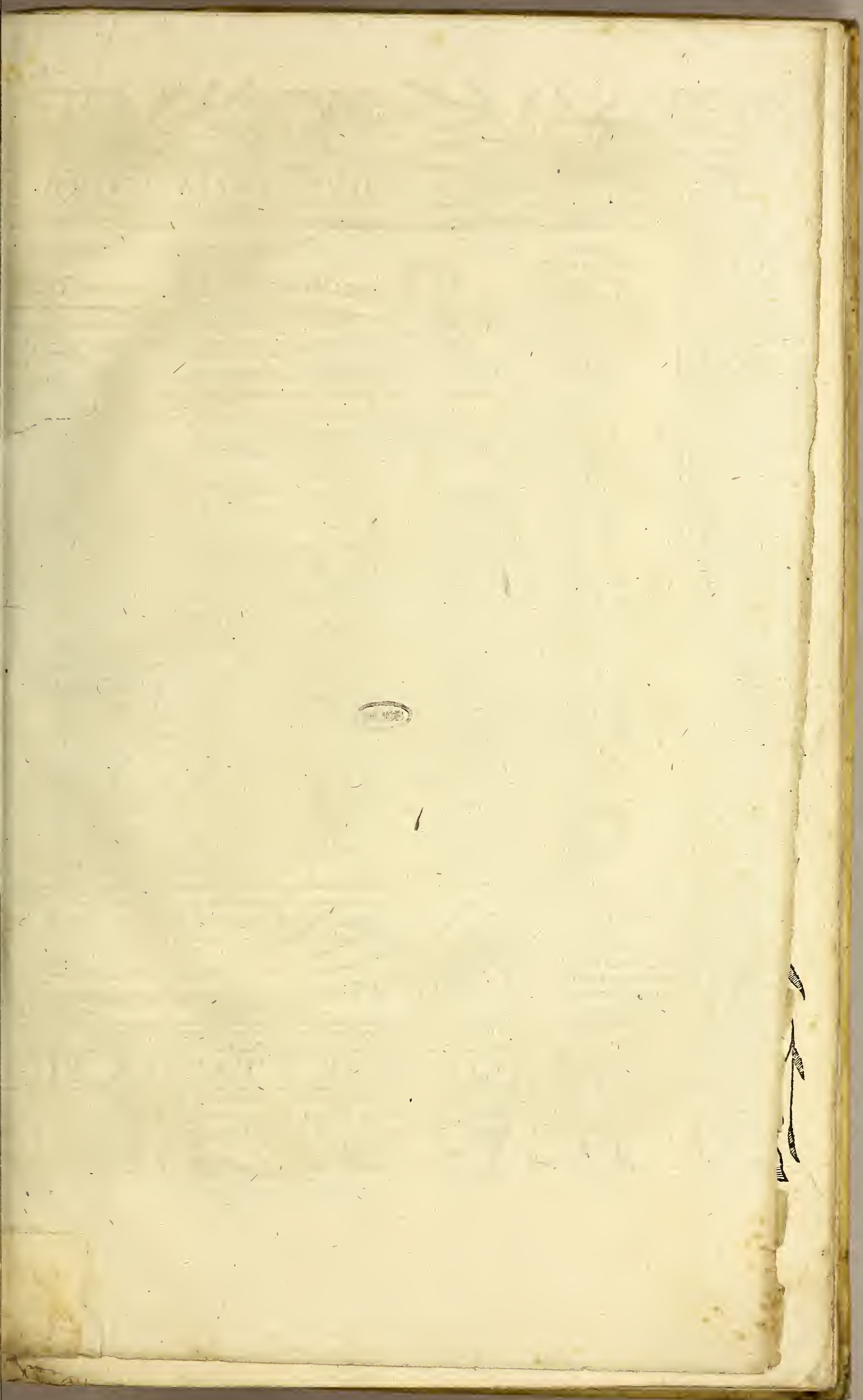
PIE & candide Lector, ne mihi infidelitatis vitium obijciatur vt quibuſdam, qui in huiuſmodi artibus, quas demonſtratione addiſcere oportet, malunt apud harum imperitos in admiratione haberi, quàm artem vel vſum eius alijs candidè impartiri, operæ precium me facturum exiſtimaui, quomodo tabulæ Geographicæ in proſpectum noſtrum ſint applicandæ, coronidis tandem vice, demonſtrare. Nam quemadmodum orbes cœleſtes nec manibus tractare, nec oculis videre poſſumus, ſed tantùm ſedula imaginatione apprǽhendere ſolemus, ſic in Geographia eas terreſtris machinæ partes, partiumq́; regiones, prouincias, maria, montes, flumina, vrbes ac multa alia, quæ noſtros (propter nimiam diſtan-

tiam sensus fugiunt, tantùm imaginando deprahendere oportet. Et sicut in cœlestibus plurimũ refert, quomodo quis instrumenta ad prospectum suum ordinet; applicetq́; sic in Geographia primùm Mappæ, vt vocant, diligenter ad quatuor plagas mundi ordinandæ sunt, ita, vt Ortus Ortum, Occasus Occasum exprimat ac demonstret. Quamuis igitur Geographiæ Studiosi, contemplaturi Mappas, faciem ad Septentrionem vertere à nonnullis præcipiantur, tamen cùm incipientibus leuia quæque facilè obstaculo esse soleant, non inconsultum videtur, vt vertant faciem ad austrum, Mappasq́; inuertant, & imaginentur se ex Europa Mediterraneum mare, & vltra id Africam videre, quæ incipit à dextra, & progreditur in sinistram. Id quod etiam plus semel ab Erasmo Osvvaldo Schreckenfuchsio præceptore meo in Mathematicis, dum Friburgi Brisiacorum operam Philosophiæ nauarem, audiui. DEVS Opt. Max. ei retributor omniũ bonorum retribuat ei, ac omnibus, qui bonarum literarũ studia prouehunt, æternam in regno suo quietem. Quam nobis etiam donare dignetur idem ipse DEVS, qui est benedictus & super exaltatus in sæcula, Amen.

Finis primæ Partis huius opusculi.

SECVN-

VNIVERSALIS ORBIS

COGIMVR È TABVLA PICT

DESCRIPTIO

¶. *Cicero.*
Quid ei potest videri magnum in rebus humanis, cui æternitas omnis, totiusque mundi nota sit magnitudo?

…OS EDISCERE MVNDOS.

***

SECVNDA PARS HVIVS OPVSCVLI DE PARTICVLARI ORBIS DESCRIPTIONE.

CAPVT PRIMVM.

De Europa eiusquê partibus maioribus.

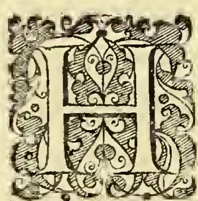

VAMVIS Europa vnde nomen acceperit, aut quis eius author fuerit, à nemine mortaliũ sciri potuit, vt author est Herodotus libro quarto, tamen vt multi asserunt ab Agenoris regis Phænicum filia, quam Iuppiter forma bouis aut vituli ex Africa raptam abduxit in Cretam, appellata est. Habet terminos ab oriente Tanaim, et Mæotida, ac Hellespontum, à meridie verò mare mediterraneum, quod etiam nostrum dicitur, ab occidente Atlanticum mare & Gaditanum fretum, à Septentrione Britannicum oceanum, ac Germanicum. Est terra eximiè fertilis, habens naturalem temperiem, cœlumq; satis clemens, frugum, vini & arborum copia nullis post habenda, sed optimis terris comparanda. Est adeò amæna, pulcherrimisq; vrbibus, castris, vicis et pagis exornata, virtute deniq; populorum tàm præstans, vt longè superet Asiam aut Africam, quantumlibet illæ terræ sint maiores. Est tota habitabilis, præterquàm in exigua parte, propter frigoris vim inhabitabilis, quæ finitima Tanaidis & Mœotidis incolis Borysthenensibusq;, in curribus more vagorum Arabum degentibus. Habitabilis autem regionis id, quod est algidum & montanum natura, laboriosè habitatur. Sed quod in plano est & naturalem habet temperiem, multum iuuat ea loca, quæ asperiora sunt, quandoquidem id, quod est in fælici regione, pacificum omne est, & quod in tristi, pugnax, accipiuntq; hæ gentes aliqua inter se beneficia, dum aliæ opem armis ferunt, aliæ fructibus & artibus morumq;

doctrina. Habet enim Europa multitudinem pugnacem, habet & quæ agros colat, quæq; vrbes contineat. Affert fructus optimos vitæ necessarios, & metalla quæcunque vsui necessaria sunt. Odores verò ad sacrificia, nec non multi sumptus lapillos extrinsecùs petit. Similiter pecudum mitium exhibet copiam, at bestiarum ferarumq; habet raritatem. Regiones in ea iuxta Ptolomæum sunt 34. quarum prima est Hybernia, insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Tarraconensis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonensis, Germania magna, Rhetia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia, Italia, Cyrnus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Thaurica Chersonesus, Iazyges Metanastæ, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Peloponnesus; & Creta insula. De quibus paucula quædam Laconica breuitate, quæ studiosis non inutilia fore existimamus, partim ex Ptolomæo, partim ex recentioribus cùm Geographis tùm Hydrographis secundùm ordinem dicemus, & primùm de Regionibus, quæ libris secundo ac tertio apud Ptolomæum continentur.

CAPVT SECVNDVM.

De Insulis Britannicis.

YBERNIA *Insula non procul ab Anglia, vulgo Hirlandia nuncupata, dimidior minor (vt existimatur) quàm Britannia, sed pari spatio transmissus, atque ex Gallia in Britanniam. Habet nomen ab Hybero Hispano, qui congregauit magnam hominum multitudinem, eoq; commigrauit, vel ab hyberno tempore (vt quidam putant) propter hyemis magnitudinem. Hæc itaque à Septentrione Hyperboreo alluitur Oceano, ab occasu occidentali, à meridie vergiuo, & ab ortu Hybernico. Forma eius oblonga est ouo non dissimilis, atq; in Regiones quatuor diuisa. Pars enim quæ ad orientem est Angliæ proxima, Laginia dicitur, quæ Gallicum prospicit littus Momonia, occidentalem partem Connaciam Septentrionalem, Hultoniam vocant. Laginiam à Momonia separat Suerus flumen, ab Hultonia Boandus, Momoniam à Connacia discriminat Sineus. Maximam insulæ partem tenet Anglus, reliqua à Regulis*

gulis gubernatur. Episcopatus habet 50. quorum primas est Armacanus. In hac quoq; ferunt esse purgatorium Diui Patricij, atq; miram cœli temperiem, nihil venenatum gignit, nec aliunde importatum nutrit. Gens moribus incultior, bello, latrocinijs, & musica gaudet. Porrò Hyberniæ superiacent quinq; insulæ Ebudæ dictæ, quarum incolæ (vt scribit Solinus) lacte solùm & piscibus vitam agunt.

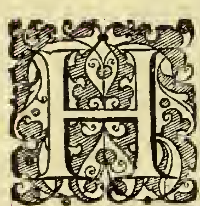
Anglia, quæ Britannia ab eruditis dicitur, insula insignis in Oceano, quæ vndiq; à circumfuso mari complexa est nusquam iuncta continenti, sed ab omni orbe nostro diuisa, quæ quondam ab albis rupibus, quas mare vndiq; abluit, Albion dicebatur. Hanc primum Troës incoluerunt, qui Troia disiecta fugerunt, excisam patriam, Palladisq; oraculo classe in hanc insulam migrauerunt, atque gigantes tunc insulam tenentes multis victos prælijs expugnauerunt. Hanc postmodùm longo temporũ tractu, Saxones illustriores Alemanniæ populi oppressère, agrosq; & opeis inter legatos Saxonum Regina Angela diuisit. Atque vt linguæ pariter & gentis memoria in deuicta insula sempiterna foret, ab Angela, cuius ductu victa est, Angliam tellurem illam vocauit. Quanquam plerique Angliam veluti nostri orbis angulum prædicent dictam. Situs ipsius est, vt contra aspectum Galliæ et Hispaniæ sita sit. Eius ambitus quadragesies octies, & septuaginta quinque millibus passuum constat. Diuiditur hæc Insula in duo Regna; pars enim australior, quæ & fertilior est, & vrbibus frequentior, & moribus ciuilior, Anglia dicitur: quæ autem Septentrionalior, montibus aspera, & ob intentissimum frigus infertilior, Scotia nuncupatur. Dirimitur Anglia à Scotia, ad orientem Tueda, ad occidentem Solueo fluminibus, & Mediterranea, mons Cheuiota discriminat. Habet Anglia Episcopatus 22. quorum decem & octo Cantuariensi Primati parent, duo autem Eboracensi Archipræsuli. Gymnasia item celebria duo, Oxonium & Cantabrigiam: Conuentus, quos & comitatus vocant 39. In Scotia autem Episcopatus sunt 13. quorum nouem S. Andreæ Archiepiscopo Primati, duo Archiepiscopo Glacuensi subsunt. Comitatus habet 22. Abundat Anglia, stagno, plumbo, ferro, lana optima, pecore, & frumento. Scoti piscibus, pecore & lana. Lupos non habet Anglia. Scotia permultos. Diuidunt Angliam in tres veluti Regiones, tria ingentia flumina, Tamesis, Sabrina, Humbrus. Scotiam item tria. Clauda, Forthea, Taus. Regia Angliæ est Londinum. Scotiæ Edinburgus. Legibus vtuntur Angli municipalibus tantùm, ciuilibus Scoti. Eadem vtrique genti in bello ferocia, sagittis Angli, hasta longa Scoti in acie præualent. Rara inter eos pax,

dum

dum illi propagare, isti retinere imperium student. Obiacent Scotiæ ad occidentem in Hibernico mari, insulæ 43. Eboniæ, siue Hebrides dictæ. Harum prima, & Episcopali sede, & antiquissima Druidum memoria, Mona erat, nostro autem seculo Anglo paret. Ad Septentrionem sunt Orchades insulæ 30. hordeo, piscibus, cuniculis, abundatissimæ, inter has primas tenet Pomonia, & magnitudine cæteras vincens, & Episcopali sede, & regio castro ornata. Vltima omnium in ditione Scoti est Thyle: polum habens eleuatum gradibus 63. in qua cùm Sol Cancrũ occupat, tenebræ aut nullæ, aut perbreues. Hæc hodiè Cambria dicitur, à qua vnius diei nauigatione, vt ait Plinius, mare Cronium, inquo Islandia est, ad quam etiam nunc mercatores Angli pisces emendi causa in singulos annos æstate commeant.

CAPVT TERTIVM.

De Hispania.

ISPANIA maxima Europæ regio et prima pars continentis, à montibus Pyrenæis incipit, & per columnas Herculis circuiens, vsq; in Borealem Oceanum protenditur, ita vt omnia in eo circuitu ad Hispaniam spectent. Decem millibus stadijs (vt Apianus scribit) eius latitudo commensuratur. Longitudo prorsus eadem esse videtur. Terra frumenti, vini, olei, auri, gemmarum, metallorumq; ferax. Ex qua etiam bellicosissimi viri, ac Oceani nauigationibus ad incompertas regiones toto orbe sunt clarissimi. Refert Varro in Hispanijs equas ex vento concipere, quòd cursu tàm veloces existant, vt meritò ex ventis concepti equi ferantur. Plinius lib. 3. Italiæ confert, quòd pulchritudine regionis, ingeniorum fæcunditate, fructuũ magnitudine facilè cæteras regiones antecellat, tũ quia in vicino Fortunatæ insulæ adsunt, tum etiam quia quarto Climati subest, quod optimam ad omnia temperiem præstat. Est in Hispania principum virorum, ducum, marchionum, comitum, et baronum ingens numerus. Cardinalatus habet octo, Archiepiscopatus nouem et Episcopatus 46. Sunt præterea in ea ordinũ equitũ magni magistri, vt Sancti Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, S. Ioannis, Montensæ, equitum quos vocant de CHRISTVS, *& alij cognomento Dauis. Hispania olim in tres fuit distincta partes, Bœticam scilicet, Lusitaniã & Tarraconensem. Et secundũ Berosum primus Rex eius fuit Tubal, Nohæ nepos, qui videns terrã aptam pro pecoribus nutriendis, studuit in ea propa-*

propagare rem pecuariam. Vnde & terram hinc vocatam putant Tarraconam, quasi תוֹרָ אִסְמְיָא id est, boum possessio. Hinc successit Iberus, à quo fluuius Iberus denominatus est, & regio, quam perlabitur Celtiberia. Sextum regem asserunt fuisse Bœtum, à quo Bœtica regio nomen accepit. Decimus rex fuit Hispanus, aut secundùm alios Hispalus, qui toti regioni Hispaniæ nomen reliquit. Duodecimus fuit Hesperus, à quo etiam Hispania Hesperia appellata est. Decimus septimus fuit Lusus, à quo Lusitania, quæ hodiè est Portugallia, denominata est. Et cum Romani rebus in Hispania potirentur, diuisa est regio in duas prouincias, Bœticam scilicet & Tarraconensem, durauitq; hæc diuisio vsque ad tempora Athilæ, qui aliam in regione illa fecit prouinciarum diuisionem. Posteris verò temporibus diuisa fuit in quinque regna, Galliciam, Nauarram, Castiliam seu Legionum regnum, Cathaloniam, quæ & Arrogonia est, Portugalliam & Granatam. Galliciæ regnum amisso legitimo hærede Tarraconensi incorporatum est, & ideò in numerũ non venit. Adiacent Hispaniæ insulæ in extremo quidem Oceano Gades, Herculi sacra, & Londobris. In Cantabrico verò Oceano, quæ nominantur Trileuci scopuli tres. In occidentali autem Oceano insulæ decem Cassiterites à plumbi stagniq; copia, quod κασσιτερός dicitur, dictæ. Præterea Deorum insulæ duæ. In Iberico etiam pelago aliæ duæ Ebyssus & Ophiusa. In Balearico quoque pelago similiter duæ, Olim Gymnesiæ dictæ, quod Bœoti ex naufragio eò nudi euaserint. Postea verò à telis fundæq; iactu (quod Græcè βαλλεῖν dicimus) Baleares sunt appellatæ, vel à Baleo Herculis comite ibi relicto. Has vulgus Maioricam & Minoricam appellat.

CAPVT QVARTVM.

De Gallia.

GALLIA post Pyrenæos montes sequitur, inter Hispaniam Germaniamq; & duo maria, Oceanũ et mare nostrũ sita. Hæc à Galate rege, filio Herculis, qui cõdita vrbe Alexia, quã posteris temporibus Iulius Cæsar fregit, in Burgundia sedem collocauit, regio ipsa Galatia nũcupata fuit. Romani autem dementes vnã syllabam pro Galatia Galliam appellauerunt. Alij verò putant Galliam deriuari à lacteo & candido colore populi: γάλα enim lac latinè dicitur, quod Galli candidiores essent Hispanis. Nam montes & rigor cœli ab ea parte Solis ardorem excludunt, vt

eorum

eorum corpora non colorentur. Francia etiam à Francis Germaniæ populis, à quibus olim ferè tota subacta est, vocatur. Est autem triplex Gallia, Tonsa scilicet siue Togata, quæ etiam (vt Plinius ait libro tertio) Cisalpina dicitur, Italiæ finibus inclusa. Comata cognominatur omnis Transalpina Gallia, quam in tres prouincias à tribus populorum generibus Historici diuiserunt, Belgicam videlicet, Celticam, & Aquitanicam, quæ etiam Aremonica olim vocabatur: terminos illarum ita statuentes, vt à Scalde ad Sequanam Belgica sit dicta, mox Celtica ab eo ad Garumnam, inde ad Pyrenæi excursum Aquitanica. Augustus autem Cæsar Celticam in Galliam Lugdunensem & Narbonensem, quæ etiam Braccata à genere vestium dicta est, diuisit, quam diuisionem omnes posteriores sequuti sunt Geographi, & præcipuè Ptolemæus. Quamuis Amianus in multiiugas prouincias eam diuisit, vtpote, qui primam & secundam Lugdunensem, & primam & secundam Aquitanicam faciat. Habet Gallia Cardinalatus octo, Archiepiscopatus duodecim, & Episcopatus 96. Est Gallis multa religio in templis, in religione sanctitas sacrorumq; Antistitum maiestas, in Clero dignitas & veneratio multa, frequens in cæremonia cantus, & ob eam rem Musicæ studium his propemodùm peculiare. Liberales quoq; artes illis curæ esse, & inprimis diuinarum literarum studia, testis est Parisiensis Academia, post ipsam Tolosana iurisperitorum mater, & aliæ plurimæ; sed omnium, quæ in orbe sunt clarissima Parisiensis. Ad quam vniuersi ex Europa ferè Christiani ad Theologiam, Philosophiam, ac liberales cæteras disciplinas ediscendas concurrunt. Sed si mores hominum nosse quoque cupis, ignea mens illis, mobile pectus, rerum sitibundi nouarum, læti, alacres, & in conuiuia proni. Causidicorum nomen apud Iuuenalem obtinuêre Galli, hodieq; tenent, vt qui forensia litigia pro re interim minima concitent. Quod Germani & Hispani nunquam nisi coacti faciunt. Vnde affirmare ausim plures esse aduocatos, procuratores, et tabelliones in vna Gallia, quàm in decem Germanijs ac Hispaniis. Senatorum ordines, Parlamenta vocant, in aliquot vrbibus pulchrè sunt instituti, vt Parisiis, Rothomagi, Tolosæ, Burdegaliæ, & Gracinopoli. Quatuor cuique præsides, & consiliarij plurimi. Hi quasi Druidum concilij successores de rebus magnis & appellatione remota sententiam ferunt. Arresta vocant, quæ deinceps pro lege seruantur. Cæterum Baptista Mantuanus lib. 2. in Dionysio suo, de Gallia, est (inquit.)

Terra hominum, frugumque ferax, armenta, gregesq;
Vberibus pascens glebis, non languida cœlo

Tabifico,

Tabifico, non mortiferis infesta venenis,
Vt Libyæ, non perpetuis adoperta pruinis,
Sicut Hyperborei montes, non torrida ab æstu,
Qui faciat steriles, vt decolor India, campos.
Non etiam noctis pallens semestribus vmbris,
Quale sub Arcturo positum mare, & vltima Thyle.
Sed me vt Ægyptus, qua fusa palustribus vndis,
Sed coelo & teneræ fæcunda vligine terræ.

Porrò Narbonensi Galliæ adiacent insulæ in mari Gallico, Agatha, Blascon, & Stychades numero quinq;, & Leronæ sub Varo fluuio.

CAPVT QVINTVM.

De Germania.

GERMANIA, cognomento magna, terra virorum diues & populis (Solino teste) numerosis frequens, à Gallis olim Rheno flumine diuisa fuit, à Rhetis & Pannonibus Danubio: à Sarmatis Daciisq; metu mutuo ac montibus separata, cætera ambiebat Oceanus, latos sinus & insularum immensa spatia complectens. Rhenus Rheticarum Alpium inaccesso, & præcipiti vortice ortus, modico flexu in occidentem versus, Septentrionali Oceano miscetur. Danubius molli & clementer edito montis Arbonæ iugo effusus, plures populos adit, donec in Ponticum mare sex meatibus erumpit, septimũ os paludibus hauritur. Germania hodiè extra hos enumeratos fines, Rhetiam, Vindeliciam, Noricũ & superiorẽ Panno-niam, Alpes, partemq; Illyridis, & vsque ad Tridentina claustra obtinet. Belgarum quoque ferè tota natio Gallici quondam iuris, omnisq; Rhenus in Germaniæ nomen, linguamq; concessit, vt iam se Gallos dici nesciant; si audiant, indignentur. Heluetij quoque in Germaniæ nomen & linguam, labente tempore, transiere. Itaque magnam Galliæ Transalpinæ partẽ ipsa Germania sibi vendicauit. Pruthenos insuper, ferocissimam gentem, & idolis deditam intra tricentesimum annum ex infidelium manibus milites Teutonici vi & armis rapuerunt, vbi & lingua Teutonica introducta est, & CHRISTI cultus genti imperatus. Vnde habita ad primæuos illius terminos cõsideratione, videbitur certè illa sibi ferè plus soli extra vsurpasse, quàm intùs priùs continebat. Nam Germani omnes regiones & populos, qui lingua vtuntur Teutonica, sibi asserunt, quantumuis varia sit huius linguæ dialectus. Cæterùm Germaniæ nomen non tàm vetustum est, vt Teutoniæ. Nam scribit Berosus, Ianum, qui & Noë, Tuisconem filium suum

in Europā misisse, et illi tradidisse regnū à Tanai ad Rhenum vsq; à quo Germani diu ab Italis et Gallis Tuisci vocati sunt, quod nomē adhuc in omniū Germanorū ore versatur videlicet die Teutschen. *Vocati sunt et Teutones, à Teutone nono Rege; et Alemanni, à Manno Tuisconis filio. Germani verò longo post tempore ab exteris nationibus præsertim Gallis et Italis dicti sunt. Cuius nominis rationē esse putant, quòd belli tempore fraterno animo cōmunia cū illis tulerint pericula & successus. Est tamen et alia nominis Etymologia. Nā German, significat propriè & Germanicè, qui auet viro congredi, quasi* gert deß Manns / *vnde Germaniæ vocabulū exortum esse putat Ioannes Auentinus vir sanè non solùm singulari eruditione præditus, sed etiam rerū antiquarū sagacissimus indagator. Diuiditur autē velut ab initio tota Germania in Superiorem & Inferiorem mediante fluuio Mogono. Inferior habet hac nostra ætate Lotharingiam, Brabantiam, Flandriam, Gelrhiam, Selandiam, Holandiam, Phrysiam, Westphaliā, Hassiam, Saxoniam, Daniam, Pomeraniam, Liuoniam, Prussiam, Silesiam, Morauiam, Bohemiam, Mysniam, Marchiam Brandenburgensem & Thuringiam. Superior verò habet Franconiam, Austriam, Styriam, Bauariā, Athesim, Sueuiam, Rhetiam, Heluetiam, Alsatiam, et omnes prouincias ad Rhenum sitas, vsq; quo Mogonus in Rhenum influit. Inferior eo tempore, quo Roma floruit, cultior fuit superiori. Nam scribit Cornelius Tacitus, Germaniam olim fuisse horridam syluis & paludibus infœcundam, frugiferarumq; arborum & omnis culturæ impatientem, id quod non de tota Germania, sed de ea, quam Rhenus & Danubius includunt, dixisse accipiendum est. Obducebatur enim tunc ferè tota Sueuia, inferior Bauaria & Franconia, Hercynia sylua. Nunc verò tota colitur, adeò vt Hercyniæ syluæ nullæ reliquiæ supersint, prætérquàm in locis montosis, vt est in Nigra sylua, in Ottonica, Speshartica et Bohemica sylua. Sed nec loca illa, quantumlibet horrendā præ se ferant faciem, carent habitatoribus, ciuitatibus, arcibus, monasterijs & villis, præsertim cùm ex conuallibus insignes vndiq; amnes procurrant, & cuncti in Rhenum & Danubium ruant, & mirum in modū per eos populus vnus alteri ferat opem, adducatq; ea, quæ apud se abundant & alibi desiderantur qualia sunt ligna ædificijs apta, metalla, picearum arborum liquor, casei & butyrum, quæ ex montosis locis in magna copia in terram planam euehuntur, & pro eis frumentum & vinum reportantur. Quàm celebres vrbes intra quadringentos annos in Superiori & antiqua Germania exortæ sint, nemo est, qui id ignorat, nisi qui nō vidit Nurinbergam, Vlmam, Herbipolim, Bambergam, Vratislauiam,*

tislauiam, Ambergam, Norlingam, Heltprunnam, Heidelbergam, Stuckgardiam, Thubingam, Friburgum, & alia panè infinita oppida, quæ intra Rhenum et Danubiū post translatum in Germanos imperium sunt extructa. Dici nequit, quantū ista superior Germania in oppidis, castellis, & vicis, arcibus, monasterijs & pagis creuerit post memoratū tempus, vt vix satis loci fuerit tot Ducibus, Lantgrauijs, Marggrauijs, seu Marchionibus, Burggrauijs, Palatinis comitibus, Comitibus Liberis, Baronibus, Nobilibus, Episcopis, Abbatibus et Præpositis, in quos tota Germania, exceptis imperialibus ciuitatibus, quæ Imperatorem dominum agnoscunt, est distributa & exornata. Multa sunt profectò, quæ de Germania clarissima natione hîc occurrerent scribenda, sed temporis angustia cogit nos abbreuiare sermonem, ideò quantū ad terræ naturam et fertilitatem attinet, nec Italiæ, nec Galliæ, neq; deniq; Hispaniæ cedere videtur. Habet enim cœlum satis clemens, campi fertilitatem optandam, frumentorū abundantiam, vitiferos montes, colles apricos, opaca nemora, amnes piscosos, quibus facilè cū fertilissimis prouincijs certare possit. Sunt fontes aquæ dulcis, sunt thermæ calidæ, sunt aquæ, quæ vini saporem referunt, sunt mineræ salis plurimæ. Metallorum autem copia, nullis vnquam cessura est regnis. Quin etiam vrbanitas, & ciuilitas morum, rei militaris peritia, apparatusq; bellorum, et nobilitas nullibi, reor, maiori in precio sunt, atq; apud Germanos. Sunt etiam Germanis, quod nemo negare queat, ingenia nouis inueniendis disciplinis prompta, & felicia. Nam machina illa bellica, quam bombardam vocant, nonné Germanorum inuentum est? Inuentum Germanorum est Calcographia, quo nihil vnquam vtilius vidit humanus oculus. Quòd hodiè tàm florent literæ Latinæ, Græcæ et Hebraicæ, cui acceptum referemus? nonné Germanis? præterea in Architectura, itemq; in pictura, nullis vnquam gentibus inferiores inuenti sunt Germani. Porrò vestitus Germanorum indies mutatur, sanguinarijs militibus semper aliquid noui ex bellis afferentibus, vnde illis etiam increbuit & incruduit, potandi, iurandi, lacerandi vestes, ociandi & ludendi pessima consuetudo.

Quam si bellipotens Germania tolleret, hercle,
Clarior hac nusquam natio gente foret.

Insulæ Germanicæ adiacent iuxta Albis fluuij ostia tres, Saxonum appellatæ. Supra autem Cimbricam Chersonesum aliæ tres Alociæ dictæ. Ab orientali parte Chersonesi quatuor Scandiæ nuncupatæ, tres quidem paruæ, vna verò magna, de qua postea Capite 19. latiùs dicetur.

CAPVT SEXTVM.

De Rhetia, Vindelicia, Norico, Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia.

RHETIA (vt ait Volaterranus autoritate Trogi) à Rheto duce Hetruscorũ dicta, qui expulsus à Gallis ab Italia, eam occupauit, ab occasu Heluetijs seiunctis ab ea monte Adula, qui ab Alpibus in Boreã extenditur, deinde linea, quæ coniungit fontes duorum amnium Danubij videlicet & Rheni, ab ortu Lyco fluuio, qui in Danubiũ exit, à Septentrione Danubio, à Meridie Alpibus terminatur supra Galliam Cisalpinã. Hæc nunc cũ parte aliqua Vindeliciæ Sueuia dicitur, quæ etiam vltra Danubiũ protenditur, terra partim plana, partim mõtosa. Ager fertilis, cuius nulla pars inculta iacet, præterquã aut lacus, aut montes vel syluæ occupant. Nemora in ea multa, & ob id genti venatio frequens, aucupiũ peculiare, frumentorũ abundantia, pecorum magna vis. Conualles plurimæ perennibus riuis clarissimæ, vndiq; amnes procurrunt, qui se vniuersi in Rhenũ et Danubium exonerant. Tota insuper prouincia salubritate gaudens, celebratissimis vrbibus, vicis & castellis referta. Arces excelsæ, natura et arte munitæ, et quod ad Christianam religionẽ pertinet, pulcherrimis atq; ditissimis templis, collegijs, monasterijs variorũ Ordinũ sexus vtriusq;, basilicis, parochialibusq; ecclesiis est exornata. Circa montes ferrũ, argentum, & metalla procreat. Gens populosa, fortis, audax, & bellicosa, procera corpore, flauo crine, venusta facie, & decora, ingenio singulari prædita, præstantissima Germanorũ à Plutarcho dicta. Cuius gloria eo vsque creuisse memoratur, vt virtute & armis Imperiũ orbis meruerit, illudq; vltra vnius sæculi spacium magnificentissimè tenuit. Sed viduata posteà suis principibus, nescio qua fortunæ iniquitate dicã aut ignauia, mox substitit, quasi non extet, qua famam suam extendere, aut quod minus est, tueri possit. Post Rhetiam versus orientem, sequitur Vindelicia, sicuti à Ptolomæo libro 2. scribitur, cuius nomen ab Vndeinlec, seu Vindenlec, Germanico vocabulo, quod infra Lycum declarat, commutatis, additisq; litteris (sicut consuetudo scriptorum est) detortũ esse existimat Ioannes Auentinus. Est autem inter Rhetiam, quam habet ab occasu, & Noricum ab oriente. Eam Lycus amnis disterminat à Rhetia. Ænos fluuius diuidit à Norico. A Septentrione Danubio terminatur, à Meridie Alpibus supra Italiam extensis. Hæc Rhetia secunda, à quibusdam vocatur, et propemodùm

dùm tota ditioni Illustrißimi vereq́ pientißimi Principis Wilhelmi, Comitis Palatini Rheni, ac vtriusq́ Bauariæ Ducis hodiè subdita est, frequens cultißimis oppidis, & vicis, sed recentibus, præterea fertilis agri, nisi quòd vini nusquam (quod sciam) est ferax. Pars, quæ Alpibus attollitur, argenti salisq́ fodinis nobilis. Qui habitant Boiorum genus & Marcomannorum existimatur, qui è proxima Germania quondam, collapsis imperij Romani viribus, hanc prouinciam migratione facta, sint ingreßi. Eius ciuitas insignis est Augusta Vindelicorum ad Lycum amnem. Vindelicos vicit quondam Drusus, in cuius laudem cecinit Horatius libro 4. Ode. 4.

Videre Rheti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, & Vindelici.

Noricum amplißima prouincia, à Norico primogenito Herculis Alemanni filio nomen habens, vt lib. 2. scribit Ptolomæus, limites habet ab occasu Ænum fluuium, qui medius est inter Vindelicos & Noricos, à Septentrione Danubium, ab ortu Solis montem Cæciũ, qui ab accolis Mons caluus vulgò Calenberg dicitur, qui Pannoniam Superiorem disterminat à Norico, à Meridie montem Caruancam, qui est super Istriam. Eam nunc regionem plerią́ Bauariam appellant. Terra in vniuersum satis ferax, & diues venis, auri, argenti, ferri, chalybis, & salis fontibus inexhausta. Præterea frumento, pecore, piscibus, feris (in summa) omnibus, quæ ad victum, cultũ, et vsum vitæ spectant, satis superq́ abundat. Sues insuper glandibus syluestribusué pomis credo tanta copia nutrit, vt veluti Vngaria boues, ita hæc sues cæteris Europæ nationibus largè suppeditet. Nulla profectò Germaniæ prouincia pluribus cultioribus vrbibus illustratur. Clarißima vrbs Saltzeburgum, à Saltza amne interfluo Germanis vocata, quæ Iuuania esse creditur, Metropolis est. Monachiũ Ducalis sedes hodiè, olim Reginoburgiũ seu Ratisbona fuit. Beatus Lucius Britanniæ Rex, deinde S. Rupertus, vltimo Bonifacius Moguntinus Archiepiscopus Christianam fidem edocuit. Vnde Christianæ pietatis obseruandißimi sunt, & illorum multi ad externa augustiora templa turmatim peregrinantur. Aquisgranum præcipuè, duo etiam prouinciæ loca, virginem Mariam Otingæ, & beatum Wolffgangum. Conueniunt etiam singularum septimanarum sexto die in Cœnobio Schirensi, vbi pars salutiferæ crucis Christi monstratur. Et vt fama constantißima manet, quicunque hanc sacrosanctæ Crucis partem, dum monstratur, conspicatus non fuerit, aut crimini flagitioso obnoxium esse, aut eodem anno procul dubio moriturum, id quod probatum non semel esse, sunt qui dicant.

Sed de Bauaria ad necessitatem rei satis dictum est, nunc vti res postulat ad Pannonias transeamus.

Pannonia prima seu Superior, hodiè Austria, Regio non inamæna, quia fertilis in vino et frumento, fontium insuper, pisciū, ac lignorū copia nobilitata. Item pars eius Stiria ferri diues, atq; etiam argenti fodinis non penitùs orbata, ab occasu limites habet montē Cæcium, qui medius est inter Noricū et ipsam Panoniā. Ab ortu autē habet Pannoniā Inferiorem, cui iuncta est, à Septentrione Danubio terminatur, et à Meridie Illyri vsq; ad Bebios montes. Vrbiū, quas habet, hodiè cultißima & ornatißima est Vienna, Ptolomæo Iuliobona, quam Sabellicus vult dictam Flauianum, Austriæ Metropolis atq; Imperialis sedes, quæ à Solymanno acriter obsessa fuit anno 1529. qui tamen Dei auxilio et Christianorū præclara & memoratu digna victoria profligatus est.

Pannonia secunda, quam Ptolomæus lib. 2. Inferiorem vocat, à Septentrione Danubiū habet et Germaniam, ab occasu Pannoniam Superiorē, à Meridie Illyrim, et ab ortu Iazigas Metanastas. Oppidorum memoratißimū est, quod accolæ Budam vocant, haud dubiè vetus & statiuorum Romanæ militiæ aliquando, ac Regum Vngariæ sedes: quo nomine ante appellata sit, haud facilè est conijcere, nunc Offen vocant, sub Turcarum dominio. Ager regionis, quatenus colitur, tritico et vino fertilis, nec minus auro & argento diues. Homines feroces, & bello exercitati, equestri tamen prælio, magis quàm pedestri, idonei. Cataphracto equite in bello vtuntur, & leui armatura. Nulla gens, quæ Christo nomen dederit, Turcarum arma magis exercuit, nec vlla ab his rursus magis exercitata est, tàm æquo Marte: tàm vario euentu est semper vtrinque bellatum.

Illyris, quæ eadem Liburnia à plerisq; indifferenter vocitatur, Epyro contermina, & propinqua Italiæ, ab Illyrio (vt Apianus inquit) Poliphemi filio, siue (vt Eustathio placet) Cadmi filio denominata, cuius Gens literarū monumentis mirū in modum celebrata, neq; etiam obscura armorum gloria, quippe quæ & Romanis negotium fecerit bellis Punicis, quùm Tenta Regina in illis locis rerū potiretur, terminatur à Septentrionali plaga vtraq; Pannonia, ab occasu Istria, ab ortu Dalmatia, à meridie verò mari Hadriatico, q Golphus Venetiæ appellatur.

Dalmatia verò, quam seorsum versus meridiem & ortum describendam censet Glareanus præceptor meus quondam obseruandißimus, à Delminio, quem Scipio Nasica Cons. deuicit, denominata, nunc Sclauonia dicitur, in qua aurum inuentum est principatum Neronis, tanta quidem copia, vt quinquagenas quotidiè libras effunderet: regio est

fertilis & populosa, hodieq; præclaris oppidis habitata, quanquam florentissimam quondã et innumeris ciuitatibus cultam Augustus Cæsar graui bello illato fregit, vastauitq; multis oppidis dirutis. Dein Gotthi per Pannonias ingressi haud minore clade affecêre. Postremò et à Turcarum acerrimis incursionibus vexata, afflictaq; est: terminatur à Septentrione Sauo fluuio, ab occasu Illyri seu Liburnia, à meridie mari Hadriatico, & ab ortu Mysia Superiore. Tota hæc natio hodiè Germanis Wendenland vocatur. Oppida notiora ac celebriora in Illyri seu Liburnia sunt Iadera vulgò Zara, et Stridona, D. Hieronymi natiuitate clarissima, & licet interierit, tamen ob tanti viri memoriam etiam vastatum, deleri atque interire nequit. In Dalmatia verò Sibinicum, et Epidaurus vulgò Ragusia. Insulæ autem adiacent Liburniæ Apsorrus, Curicta, et Scardona, hodiè Malconseglio. Dalmatiæ verò Issa, Tragurium, Pharia, Corcyra nigra, & Meligene, quam nos Meliten vocamus, vnde Melitæos catulos vocari, ait Callimachus, annotante etiam Plinio libro 3. cap. 26. Quamuis Strabo grauis quidem autor, nonnulliq; alij à Melita vulgò Malta insula minoris Africæ appellari existimarunt.

CAPVT SEPTIMVM.

De Italia, Corsica, Sardinia & Sicilia.

ITALIA omnium regionum celeberrima, ab occidente Alpium iugis terminatur, ad Varũ vsq; flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum & Inferum dicitur, à Septentrionali plaga alteris Alpium iugis, quæ Rhetiæ, atq; alijs sequentibus nationibus imminent, ab oriente Hadriatico mari, quod nunc Venetũ vocant, olim à Romanis Superũ vocabatur, deniq; à meridie mari Siculo. Hæc priùs Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, qui à fratre pulsus, & Hispaniæ, & Italiæ dedit nomen, siue (vt Macrobius inquit) ab Hespero Stella, quòd illius occasui est subiecta, nomen sortita est. Inde Oenotria, vel à bonitate vini, quod in Italia nascitur (nam Græci οἶνον *vinum dicunt) vel ab Oenotrio Lycaonis filio & Sabinorum Rege, qui ex Arcadia in Italiam venit, est appellata. A Saturno, vt ait Trogus, Saturnia, ab Italo tandem Siculorum Rege, qui agriculturam Italos docuit, & leges posuit, Italia. Nam ad eam partem venit, in qua postea Turnus regnauit, & à suo nomine appellauit, vt Vergilius libro 3. Æneidos probat dicens.*

Est locus, Hesperiam Graij cognomine dicunt,
Terra antiqua, potens armis, atque vbere glebæ:

Oenotrij coluere viri: nunc fama, minores
Italiam dixisse, ducis de nomine gentem.

Aulus Gellius verò libro 11. ex Tymæo, & M. Varrone, à Græco vocabulo ἰταλοί *quod boues significat (quorum ibi copia fuit) dictam esse affirmat. Latium vbi Tyberina ostia dicta, Ausonia deniq; , teste Aristotele Philosophorū patre, vbi Thyrrhenum aspicit, cognominata. Estq; in forma cruris inter Hadriaticū & Tuscum mare, & à iugis Alpiū, dorsoq; Apennini porrecta, se paulatim attollens vsq; ad Rhegynū verticem, & littora Brutiorum extenditur. In vltimo sui scinditur in duo cornua, quorum alterum Ionium spectat mare, alterum Siculum, in extremitate Rhegyum oppidum habens. Eius longitudo ab Augusta prætoria, quæ in Alpino fine sita est, et per Romam Capuamq; porrigitur, vsque in oppidum Rhegyum, Solino teste, decies centena & viginti millia passuum colligitur. Latitudo verò vbi plurimum, quadringenta decem; vbi minimum, centū triginta sex millia. Arctissima est ad portum, quem Hannibalis castra dicunt. Neq; enim excedit quadraginta millia: vmbilicum, vt M. Varro tradit, in agro Rheatino habet. At in solidum spatium circuitus vniuersi vicies quadragies nouies centena sunt. Est autem Regio nulli soli posthabenda, quia est metallis grauida, & vbiq; vitalis & perennis salubritas, eximia cœli temperies, campi fertiles, aprici colles, innoxij saltus, opaca nemora, munifica syluarum genera, mira frugum vitium & olearum fertilitas, nobilia pecori vellera, optima tauris colla, perspicui & piscosi lacus, flumina fontesq; saluberrimi, portus plurimi, ipsa auidè ad mortales iuuandos in maria procurrens, vt verè dicta sit à quibusdam terrarū omnium alumna atq; eadem parens, cœlestium prouidentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, molliretq; efferatarum gentium ritus, discordes ad colloquia linguas munere literarum latinoq; sermone congregaret. Veterum memoria mille centum & nonaginta septem vrbibus Italiam præditam atq; ornatam fuisse tradit Ælianus libro 4. ex quibus 264. esse Episcopales ait Blondus. Celebriores autem in ea sunt, Roma olim terrarum caput et domina, atque sedes Sum: Pontificum. Mediolanum quod licet magnitudine & potentia celebre sit, longè tamen celeberrimum facit D. Ambrosii memoria, qui ibidem in Episcopum electus est anno domini circiter 380. Valentiniano Cæsare adhortante. Ticinum vulgo Pauia vbi Rex Christianissimus post strenuum conflictum, à Cæsarianis captus est anno 1525. Venetiæ emporium vulgatissimum, cultu, legibus, institutis, ciuilitate, potentia, non vrbibus modò liberæ conditionis multis, sed & regnis aliquot præferen-*

præferenda, quandoquidem regna poßidet ipsa & moderatur. Canusium, vbi Romani ab Hannibale deleti. Neapolis, priùs Parthenope, vbi scripsit Vergilius optimus poëtarum Georgicorum libros. Sulmo patria Ouidij poëtæ ingeniosißimi, & Caieta media inter fortißimas Italiæ ciuitates, nomen habens à nutrice Æneæ ibidem sepulta, vt Ouidius libro 14. τῶν μεταμορφώσεων, *& Vergilius in 7. Æneidos testantur. Per mediam autem Italiam mons Apenninus tendit non secus ac spina per tergum hominis, hinc omnes alij oriuntur, quorum est Garganus in Apulia D. Michaëlis miraculo celeberrimus. Vesuuius mons igniuomus Campaniæ, eiusdem est & Phalernus mons vini fertilitate clarißimus & amœnißimus. Fluuiorum Italiæ licet infinitus sit numerus, celebriores tamen sunt Padus siue Eridanus maximus totius Italiæ, qui triginta fluminibus auctus, ex Alpibus per septem ostia in sinum Hadriaticum egreditur, in quem Phaëtonta cecidisse fabulantur. Cremera apud quem 306. Fabij pugnantes à Veientibus occisi sunt. Tyberis ex Apennino per Romam in mare Thyrrenum defluens, & Arnus insignis copia & bonitate piscium, per Florentiam in Thyrrenum quoque decurrens. Cæterùm Italis color & statura pænè diuersa est, in Cisalpina Gallia, Venetoq; recessu, color vulgo candidus, cultus & sermo accuratior. Contra in Hetruriæ tractu, Latio, Campania, Lucania, & Brutijs, capillus niger, breuior statura & macilenta, sermo & cultus simplex. Omnia similia in Piceno, & his qui Superi maris oram accolunt in magnam Græciam vsque, nisi quòd in Apulis, Calabris, & ijs, qui extremam tenent Italiam, victus & sermo cum Græcis promiscuus durat. Italiam circa adiacent insulæ in Ligustico quidem pelago Gorgona, Æthala, Capraria, quam Græci* αἰγύλαν *dicunt, & ferri atq; chalybis ferax Vilba vulgo Elba, in qua ciuitas munitißima Cosmopolis, quam superioribus annis Cosmus Medices Florentinorum Dux magnanimus condidit. In Tyrrheno autē pelago Planasia æqualis freto ideoq; nauigijs fallax, Pontia, Pandataria, Parthenope, Prochyta, Pithecusa hodie Ischya, Caprea, & Syrenusæ. In Ionio verò mari sunt, quæ Diomedeæ dicuntur, vulgo Tremiti.*

Corsica, quæ & Cyrnus dicitur, ad quam olim non concedebatur nauigantibus accessus propter continuas prædationes & pyratarum latrocinia, insula est in mari Ligustico. Dicta autem Cyrnus (vt Fabio Pictori placet) à Cyrno Herculis filio & Rege huius insulæ, & Corsica à Corsica muliere, cuius taurus, quùm ex continenti in insulam tranasset, nomen quod habebat retulit, cùm anteà Teranne nominaretur à Theranneis populis Thessaliæ ibidem habitantibus. Est longa

passuum centum quinquaginta millia, lata maiore ex parte quinquaginta, circuitu trecentorum viginti duorum millium, distans à vadis Volaterranis sexaginta duobus millibus passuum. Vniuersa fermè montibus tollitur, ideò multis in locis inaccessibilis. Est tamen vinetis cultissima, nec ignotum Italiæ Germaniæq; vinum eius, quod vulgò Cursicum vocant. In ea sunt Castella Blesini, Carax, Emicone, & Vapones. Hanc Romanis Mauri abstulêre, quam postea Ademarcus in classe Genuensi imperator recepit.

Sardinia insula est in Tyrrheno seu Ligustico mari, à Sardo Herculis filio (sicut Strabo & Solinus scribunt) qui è Libya veniens, cum multitudine Colonorum, insulam occupauit, quùm antea Sandaliotis appellaretur, ab effigie soleæ, quam Græci Sandalion vocant, & Ichnusa, à similitudine vestigij, quod Græcè dicitur ἴχνος. Huius latitudo est millium passuum nonaginta octo, longitudo ducentorum viginti, quanquam alij stadia multa adijciant. Mirum, in ea insula neque lupum gigni, neq; serpentem reperiri, sed Solifugam tantùm animal exiguum, hominibus perniciosum. Creditum etiam est in ea herbam nasci, qua qui vescitur, ridendo pereat, vt inde Adagio locus factus sit, Sardonicus risus, de quo in Chiliadibus Parœmiographus Erasmus. Habet & fontes calidos infirmis medelam præbentes, furibus verò cæcitatem, si sacramento dato, oculos aquæ eius tetigerint. Habet ciuitates multas, sed omnium præclarissima Calaris est, vbi coraliorum piscatio est. In qua Diui Augustini ossa tandiu conquieuêre, quoad ab Heliprando Rege Papiam translata sunt. Hæc ciuitas Iole à priscis appellabatur, ab Iole illa, quam Hercules perditissimè amauit. Insulam Pœni occupauêre, sed à Romanis expulsi tandem primo bello Punico amisêre. Cæterùm Siciliæ regno ab Hispanis recepto, haud ægrè in ditionem horum & Sardinia concessit, hodieq; paret Philippo Regi Hispaniarum Catholico ac potentissimo. Insulæ circa Sardiniam sunt Phinton, Ilua, Nymphæa, Herculis, Diabate, Hieracum, Plumbea, Ficaria, & Hermæa.

Sicilia Italiæ insula, à Siculo Neptuni filio dicta; vel Sicilia, quasi Sicilita, hoc est, execta. Nam olim agro Brutio annexa, mox interfuso mari Siculo auulsa. Ob hoc Græci Rhegyo nomen dedêre, quasi auulso, vnde Vergilius libro 3.

Hæc loca vi quondam, & vasta conuulsa ruina,
(Tantum æui longinqua valet mutare vetustas)
Dissiluisse ferunt: quùm protinus vtraque tellus
Vna foret.

Eam

Eam Græci Siceliam dixerunt. Olim Trinacria appellata est; quòd tria acra, hoc est, tria cacumina habeat. Nam tribus promontorijs in diuersa procurrit. Vel Triquetra, quod triangularem figuram habeat huiusmodi △ Triquetram enim figuram triangularem dixerunt. Quorum vnus angulus, qui in Meridiem vergit, à craßitudine aëris, Pachynus dicitur, vulgò Capo Passaro. Alter, qui ad Septentrionem spectat, & ab Italia mille quingentis paßibus distat; Pelorus, nunc la torre del Farro. Tertius, qui Carthaginem maximè spectare videtur, & ab Africæ littoribus 120. millibus passuum distare prodiderunt, Lilybœus, nunc Capo Bœo, à quo quidam Siculus Strabo nomine, naues è Carthaginensium portu soluentes videre ac numerare poterat, neque vllam prætermitteret, tradunt authores. Porrò hæc ab Oriente, & Occidente, Septentrioneq́ Tyrrheno mari, à Meridie Africo alluitur. Patet in longitudine à Peloro vsque ad Pachynum, millia passuum centum octoginta septem, in latitudine centum octoginta nouem. Sicania præterea Thucydidi dicta est, à Sicanis Hispaniæ populis, qui duce Sicano primùm in Italiam venisse feruntur. Hæc à principio, vt Justinus scribit, Cyclopum patria fuit, quibus extinctis, Æolus regnum insulæ occupauit, vnde Vergilius lib. 3.

Ignariq; viæ Cyclopum allabimur oris. *Et illud*
Exulat, Ætnæos vidit Cyclopas Vlysses.

De hac Diodorus sic scribit, Sicilia optima insularum omnium, antiquitate rerum cæteras antecellit. Nec enim alia est, quod quidem sciam, toto orbe insula, quam ex æquo Græci & Latini scriptores partim nobilitate insulæ, partim autem occasione rerum gestarum celebriorem reddiderint. Vnde etiam M. Cato sapiens, cellam penariam reipublicæ nutricemq́ plebis Romanæ, eam nominauit. Sed celebritate & vbertate eius factum est, vt quemadmodum vetustis gentibus populisq́ ita haud multis retrò sæculis, nostris quoque magnarum dissensionum seminarium fuerit. Tenuêre enim eam multis annis & iustißimis causis, Sueuorum Duces, & malum sibi, vt Cæcias (quod dicitur) nubes attrexerunt, motis videlicet bellis, quibus magnæ sese partes miscuerant, nec cessatum aut armis aut odijs fuit, donec ne nomen quidem reliquum esset Sueuici sanguinis. Sanè & ab Anglis & Lotharingijs petita inuisaq́ est, illo maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones sumebantur. Postremò in Regum Aragonum Hispaniæ manus peruenit, hodieq́ auspicijs Philippi Regis Catholici obsequitur, cuius itidem ditionis & Regnum Neapolitanum & Brutius ager, & Calaber est. In ea sunt Panormus, Cathania,

nia, in quam cùm incendia Ætnæ se protulissent, iuuenes duo sublatos humeris parentes euexerunt inter flammas illæsi ignibus. Syracusæ, vndecima Olympiade conditæ, Theocrito vetustißimo Poëta insignes. Præterea Messana, & Leontium, Gorgiæ Rhetoris patria. Ibi etiam Arethusa fons, in quo visuntur iacta in Alphæum amnem Elidis, & Ætna mons incendio quondam memorabilis. Cuius fundus est de lapide toto nigro & poroso, quo in balneis vtimur, vulgò Mongibello. Obiacent insulæ iuxta Siciliam, quæ Æoliæ, siue Vulcaniæ Græcis ηφαιστίαι *dictæ, Didyme, Nicosia, Ericusa, nunc Alicudi seu Alicur. Phœnicodes, nunc Felicudi seu Felicur perpetuo igne ardens. Vulcanus insula igniuoma. Lipara, cui nomen dedit Rex Liparus, qui eam post Æolum ventorum regem rexit, cùm antea Milogonis vocaretur, in ea quoque fuisse fertur officinam Vulcani & Cyclopum. Euonimos, nunc Vulcanelo. Strongyte perpetuis atque liquidioribus flammis notißima, ex cuius fumo, quinam flaturi sint venti, in triduum prædicere incolæ traduntur. Vstica, Osteodes, nunc li Porcelli. Phorbantia, nunc Leuanzo. Ægusa, nunc Fauagliana. Hiera Therasia priùs, nunc Maretamo plurimùm colle eminentißimo, olim Vulcano sacra. Pacouia, & Æoli insula.*

CAPVT OCTAVVM.

De Sarmatia Europæ, Taurica Chersoneso, Iazigibus Metanastis, Dacia, duabus Mysijs, & Thracia.

SARMATIA Europæ, vt ait Ptolomæus lib. 3. à Septentrione oceano Sarmatico terminatur, ab occasu Vistula fluuio & Germania, à Meridie Jazigibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuio Tanai, Mæorideque palude. Est regio vasta & plana frumenti ferax & piscibus abundans. Est nemorosa & pascuis idonea, quibus armenta satis pascuntur, atque venatione diues. Habet enim equos syluestres cicuratis quidem similes, sed molle habentes dorsum, & ob id oneri ferendo inepti, nec cicurari possunt, quorum caro equidem ab incolis comeditur. Habet & boues feros seu bisontes, quos Romani vros vocant, & vulgus bubalos, alces etiam ceruis haud diformes, nisi quòd habent protensam carneam promuscidem & paulò sublimiora crura, quos vulgò helendos vocant. Habet & raræ magnitudinis vrsos, aliaque id genus animalia, quorum alicubi Cæsar, Plinius, & Solinus meminêre.

nère. Habet insuper & mellis copiam tàm ingentem, vt non satis loci supersit, quibus illa recondantur. Arbores namque omnes & syluæ nigricant aluearibus. Habet & salis maximam copiam, quod maximum toti regioni præstat emolumentum. Nam sub terra exciduntur ingentia salis saxa, & supra terram aliud sal ex aqua decoquitur. Verùm ex omnibus metallis plumbum duntaxat fodiunt incolæ. Est autem genus in vniuersum prudens, multaque comitate in hospites, sed bibacissimum genus hominum totius Septentrionis, quamuis rarus vini vsus, ignotusque genti omnis vinearũ cultus. Factitia tamen ex tritico alijsque generibus seminũ potio in vsu est. Metropolis totius regionis est Cracouia in Germanico solo sita, ad fluuium Vistulam, quã aiunt denominatam & constructã anno quinquagesimo pòst Christum natũ à Craco primo regionis Duce, cum arce elegantissima, quam inclytus Rex Sigismundus proximis annis magnificis structuris instaurauit. Est in hac regione Borysthenes satis celebre flumen. Hodiè diuisa est regio in Poloniam, Russiam, Prussiam, Lituaniam, Liuoniam, Podoliam, & Moscouiam. Vtuntur autem omnes ferè Sclauonica lingua. Sed Sacrorum ritus, partim Romanus, partim Græcus.

Taurica Chersonesus seu peninsula, prouincia est Europæ, vt docet Ptolomæus lib.3. cuius fines sunt Isthmus, Palus Mœotis Pontis, & Cimmerius Bosphorus. Ibi ciuitates sitæ sunt, Eupatoria & Theodosia, nunc Capha, aliquando sub Genuensibus. Eius ambitus septuaginta millia passuũ complectitur, & à Mæotidis populis, qui margines ipsius habitant, nomen assumpsit. Hodiè minor Tartaria dicta. Nam Præcopitæ Tartari ei dominantur, Turcis similes, ait Paulus Iouius.

Iazyges Metanastæ, sicut Ptolomæus scribit lib.3. ab oriente habent Daciam, ab occasu & austro Germaniæ partem & Pannoniam inferiorem, à Septentrione Sarmatiam Europæ. Hodiè Septem Castra dicuntur, vulgò Sibenbürg, à septem castellis ibidem sitis, quorum incolæ, olim ex Saxonia per Carolum Magnum in eum locum fuerunt destinati, ideò in hunc vsque diem in medio Sclauonicæ & Vngaricæ linguæ loquuntur Germanicè, sicut Bohemi inter Germanos loquuntur Sclauonicè.

Dacia, quam quidam Thraciæ partem, quidam conterminam dicunt, Alij prouinciam citra & vltra Istrum esse autumant, à Septentrione parte Sarmatiæ, à Meridie Danubio & Mysia superiore terminatur, ab ortu Mysia inferiore & Danubio, & ab occasu Iazygibus Metanastis. Hanc nonnulli Dalachiam magnam esse voluerunt, cuius populi Daci & Dacæ dicuntur, qui olim, Strabone teste,

 Daui

Daui appellati sunt. Ex quo apud Athenienses Dauorum nomina seruilia, plurimum abundabant. Hinc factum est, vt in Comœdijs serui introducantur Daui nominati, qui alio nomine Getæ dicti sunt. Habet regio solum satis fœcundum, iuxta oppidum Meduuisch crescit vinum in magna copia, vnde & ager ille vocatur Weinlandt, id est, vinifera regio. Iuxta oppidum Clausenburg & Saltzburg, atq; in Ceculia foditur sal. Haud procul ab oppidis Schlotten & Altenburg effoditur aurum, sicut prope oppidum Ysenberg ferrum. Alluunt regionem multi amnes, sed præcipui sunt Rhabon & Altus, quem Ptolomæus vocat Allutam, vterq; nauigabilis. Dacia hodiè diuisa est in Transyluaniam, Zypserland, & Bulgariam.

Mysia superior, quæ Bosna, Rascia, & Seruia dicitur, vbi etiam est Dardania, à Septentrione habet Daciam, ab Occidente Dalmatiam, ab Oriente Thraciam, & à Meridie Macedoniam. Est regio eximiè fertilis, ac satis superq; opulentißima, quòd patrum nostrorum memoria regibus paruit, nec amisit nomen, hodieq; Bosniæ regnum vocatur. Oppida autem in ea licet permulta sint, vnum tamen nomine potiùs, quàm magnitudine celebrius, memoratur nempe Taurunum seu Belgradum dictum, quod Vngari semel mirabili opera Joannis Capistrani Franciscani seruatum ferunt. Quod tamen anno Domini 1521. ingentibus copijs terra atque vndis obsessum Selinus Turcarum Imperator expugnauit.

Mysia inferior, quæ à Romano duce Flacco, qui eam expugnauit, primùm Flaccia appellata est, deinde successu temporis Flaccia degenerauit in Falachiam, quam vocem Germani mutauerunt in Walachiam: terminatur ab occasu Dacia, à Septentrione Sarmatia Europæa, à Meridie Thracia & Æmo monte, ab Oriente verò Ponto Euxino, vbi Danubius sex ostijs se exonerat. Licet autem regio ipsa cœlum non admodùm clemens habeat, ac nulla sit ibi frugum fertilitas, accolentibus tamen plurimus ex piscatione est quæstus. Captos etenim magno numero euiscerant, & salitos dolijs prægrandibus indunt, Pannonijsq; ac Sarmatis ea inuehentes. Adiacent autem Mysiæ inferiori iuxta Pontum insulæ duæ, quarum vna Borysthenis, altera verò Achillis insula nuncupatur.

Thracia hodiè Romania dicta, inter partes Scythiæ posita, Macedoniam sequens, à Septentrione Istrum habet, ab Oriente Pontum, à Meridie Ægæum mare. Olim Scyton, postea Thracia, à Thrace Martis filio, seu ab asperitate dicta, Græcè enim τραχὺ asperum dicitur. Est enim regio (vt Pomponius scribit) nec cœlo, nec solo tractabilis, & (nisi

& (nisi quà mari propior est) infœcunda, frigidaq́. Habet feros homines, aspero cultu. In ea sunt vrbes celebriores Apollonia, Ænos, Nicopolis, Bizantium, quæ postea à Constantino Constantinopolis dicta est, & facta Imperij sedes, totiusq́ Orientis caput, nunc autē Turci nephandißimi asylum, Perinthos, ac Lysimachia. Amnes verò insigniores sunt Hebrus, & Nestos, Montes Æmus, Cathena mundi dictus, & Rhodope, Sabellico Valiza. Adhæret Thraciæ pars, quæ propriè Chersonesus dicitur, in qua est vrbs Galipolis, & Sestus patria Herus puellæ, quam adamauit Leander, de qua Musæus,

Littore multiuago, prope claræ mœnia Sesti.

Hodiè ibi & ex altera parte Hellesponti, vbi olim Abydus fuit, arces sunt à Turcis Bogaz, Asar dictæ: ea enim voce appellant ipsi oppida & castella in maris faucibus sita. Insulæ adiacent Thraciæ, sub Bosphoro quidem, quæ occidentalior est Cyaneorum, quæ Symplegades Plinio vocantur. In Propontide autem Præconnesus. In Ægæo verò mari, Thalaßia, olim Acria, Imbros, & Samos, quæ ab initio Leucania vocata est, eo quòd alberet. Deinde Thracibus in ea cōsidentibus, Thracia. Qui cùm septingentis annis pòst eam reliquissent, Samij è sua regione extorres eam occupauerunt, & Samothraciam vocauerunt. Abundat autem luto fictilibus conficiendis aptißimo.

CAPVT NONVM.

De Macedonia, Epyro, Achaia, Euboia, Peloponneso, & Creta insula.

MACEDONIA inter duo ingentia maria, Ægæum ab oriente, Jonium ab occasu, in Septentrionem ad Dalmatiam superioremq́ Mysiam extenditur, ad Meridiem Epyro clauditur. Præterea duobus cornibus in Orientem excurrit, in quorum altero Athos mons ingentia iuga in Septentrionem attollit: Alterum cornu Meridionale Pellenem & Cassandriam vrbes oculis offert. Chrestomathiæ Author, quisquis ille fuit, vir planè doctus & diligens, Macedoniam ad Drilonem fluuium, Plinius ad Strimonem vsque procurrere tradit; hunc Orientis; Occidentis illum ab authoribus celebratum amnem. Meridionale latus Thessalia terminabit. Plinius cum superioribus congruit, qui Macedoniam ad Epyroticas gentes recedere; Septentrionalem verò partem ad Pœoniam Pelagoniamq́ longè lateq́ exporrigi scribit. Macedoniam

Stepha-

Stephanus dictam esse scribit à Macedone Osiridis Iouis & Thyæ filio. Olim à rege Ematho, Emathia vocabatur. Plinius libro 4. hanc summis laudibus extollit, olim scilicet centum & quinquaginta populis nobilem. In qua vna die septuaginta duas vrbes Paulum Æmylium diripuisse, atque vendidisse, inter alia tradit Polybius grauis & diligens historicus. Amurates autem, quem Mahometi primi filium fuisse nonnulli prodidêre, Macedoniam liberam regionem, suo more suisq; legibus viuentem, Græciæ, Asiæ, atque ferè Indiæ quondam dominam, suo imperio ad Pœoniam vsque subiecit. Quemadmodum & reliquam totam Græciam sequentes Turcici imperatores, aucta potestate & immensa dominandi libidine, occupârunt, non sine pudendo Christiani nominis dedecore. Montibus hæc regio maximis circumuallata est, ex quibus flumina & fama & natura ingentia oriuntur. Quorum omnium pulcherrimus est Axius, qui ex Scardo monte profusus, longißimo cursu, non longè à Pella vrbe, Alexandri illius Magni patria, in Thermaicum sinum deuoluitur. Vrbibus præterea multis atq; insignibus ornata, quarũ omnium clarißima fuit Thessalonica, Thalia Volaterano vocata, & Dyrrachium Epidamnos aliquando dicta. Quam anno Domini 1499. Baiazetes Turcarum imperator, Venetæ reipublicæ iure belli abstulit. Insulæ autem adiacent Macedoniæ in Ionio mari, Saso. In Ægæo verò pelago Lemnos, in qua nutritus est Vulcanus, cuius etiam fœminæ vna nocte facta conspiratione omnes maritos à bello reuersos occiderunt, Scyatos, Peparethos, Scopelos, & Scyros.

Epyrus à Ceraunijs incipit montibus, vt in 4. memorat Plinius. Ab oriente Ambracium sinum & Acherontem fluuium: ab occasu Thesprotas, à septentrione Caßiopæos, à meridie Ionium pelagus attingit. Sunt autem Ceraunij montes omnium excelsißimi, ita ab aßiduo fulminũ impetu nuncupati. Solent enim summa petere dextra, fulmina missa, Iouis. Quoniam autem ingenti capite in Ionium mare prominent, Acroceraunia dicere consueuerunt authores, quòd ἄκρα promontorium significet Græcis. Theopompus Epyro XIIII. gentes attribuit, quarum clarißimi fuêre Chaones atq; Moloßi, quòd scilicet ab his Epyrus initium ac nomen accipiat. Ex tot vrbibus Epyri, vnam ab authoribus singulari studio celebratam, inuenio, Dodonam scilicet. Eustathius docet in Dodone Dodonæi Iouis quercum fuiße, quæ sciscitantibus futura responderit, quam Sophocles πολύγλωσσαν, hoc est, loquaculam appellauit. Quemadmodum & Dodonæum æs: de quo plurima Parœmiographus Erasmus, ex veterum monimentis diligentißimè collegit.

collegit. Epyro adiacent insulæ, Corcyra quæ hodiè Corphu dicitur, sub Venetis. Olim Pheacum sedes, ad quos Vlysses naufragium passus, appulit. Cephalenia, Ericusa, Scopulus, Echinades, Ithaca, Lotoa, & Zacynthus hodiè Zantus.

Achaia, quæ præfatis coniungitur regionibus vsque ad Isthmum Peloponnesi, quam item Hellada appellant, ab Hellene rege, filio Deucalionis, regis Thessaliæ, limites habet ab occasu Epyrum, à Septentrione Macedoniam, ab ortu mare Ægæum, à Meridie Hadriaticum & Creticum pelagus. In hac fuerunt Athenæ, ciuitas quondam totius Græciæ clarissima, à Cecrope rege condita, cui Minerua nomen imposuit, quam Græci Athenam vocant. Fuit autem hæc vrbs omnium bonarum artium inuentrix, Philosophorum & Oratorum mater, & Poëtarum alumna. Inde orta sunt infinita propè commoda ad vsum vitæ humanæ. Nam primi omnium Athenienses, lanificij, olei, vini, & agriculturæ vsum docuêre. Æneas Syluius Athenas hodiè parui oppiduli speciem gerere dicit, cuius munitissimam adhuc arcem, patrum nostrorũ memoria, Florentinus quidam ex Aciaiolum familia, quùm sæpè multumq; Latinorum auxilia implorasset nec impetraret, Mahometi Turcarum imperatori pacto interueniente contradidit.

Achaiæ Eubæa ingens adiacet insula, ab Asopi filia denominata deinde Macris à Macride Iunonis nutrice, hodiè Nigropontus, quæ inuisa captaq; à Turcis est, imperante Friderico tertio, anno à nato Christo 1470. vrbium eius clarissimæ sunt Chalcis iuxta Euripum ex morte Aristotelis nota, & Carystus marmore nobilitata. Iuxta autem Atticam & sub Eubæa insulæ hæ sunt, quæ ab situ (quia in orbem collatæ (nomẽ traxêre Cyclades, Thera, Cia, Irochy, Polyægos, Gyaros, ad quam relegabantur noxij, cuius etiam incolæ à muribus sunt fugati, Therasia, Delos à mercatu & templo Apollinis celebrata, omniumq; Cycladum longè nobilissima, vbi primùm ignem repertum esse author est Plinius, Olyarus, Seryphus, vbi mittebantur nocentes, Phelocunder, Sicinus, Cythnus, Rhena, Myconus, Andros, Tenos, quæ propter aquæ copiam Hydrusa ab Aristotele dicta fuit, Scyrus, Naxus, in qua aquæ, vt ait Propertius libro 3. vini saporem referunt, Syphnus, & Parus, in qua lapis candidissimus nascitur, qui dicitur Parius. Supradictæ autem insulæ in mari natare solitæ erant: quas Apollo colligauit & stabiles fecit.

Peloponnesus (vt inquit Plinius) peninsula est, haud vlli terrarum nobilitate postferenda, quam Strabo ἀκρόπολιν, *hoc est, totius Græciæ arcem appellat. Hæc olim dicta fuit Ægialia, ab Ægialeo Inachi*

Argiuorum fluminis, & Meliæ Oceanitidis filio. Deinde Apia, ab Apide Phoronei, vel, vt Pausanias refert, ab Api Telchinis filio, cuius opes atque potentia adeò tum creuêre, vt à nomine suo Ægialeam Apiam cognominârit. Quanquam Athæneus libro 14. à pirorum prouentu, Apiam vocatam asserat. In qua etiam sententia Stephanum fuisse video. Theocriti interpres, ni fallor, in diuersa fuit opinione, qui ἀπίους, *hoc est pira, à Peloponneso nomen accepisse putat, quòd in ea primùm insula hic fructus apparuerit. Cum autem ex Phrygia Pelops Tantali filius in hæc loca venißet, rerumque in Apia potiretur, à se Peloponnesum, veluti* πέλοπος νῆσον *nominauit. Strabo ex Ephoro refert, hanc insulam etiam Pelasgiam nuncupari, quòd ante Danai aduentum Pelasgi Peloponnesum tenuerint. Hodiè Morea dicitur. Peloponnesum ab Oriente respicit mare Creticum: ab occasu Ionium, siue Hadriaticũ: à Septentrione, Corinthiacus sinus, vnà cum Isthmo: à Meridie mediterraneum pelagus, quod irruptione apud Gades in terras facta, Europam ab Africa longißimo cursu discriminat. Græci Latiniq; authores Peloponnesum platani folio similem esse tradiderunt, quod hæc insula multos angulosos habeat recessus, vt Plinius inquit. Quam rem Dionysius Apher duobus propemodùm versibus elegantißimè expreßit.*

πέλοπος δ' ὤπι νῆσος ὄπισθεν,
εἰδομένη πλατάνου μυουρίζοντι πετήλῳ.

Quos sic reddidit Rhemnius Fannius latinè.

——Sequitur Pelopis pòst insula lata,
Consimilis folio platani, quod muris acutam
Æquiparat caudam.——

Præcipuæ ciuitates in Peloponneso sunt, Argos, vbi præcipuis honoribus colebatur Iuno, Micenæ, Lacedæmon, Patræ, S. Andreæ martyrio nominata, & Corinthus, Romana Colonia, adeò quondam celebris, vt M. Cicero pro Pompeio totius eam Græciæ lumen appellauerit. Hanc Sisyphus latro, Æoli filius, fertur condidisse, & Corcyram primò nominasse: postea verò Ephyre, & ad extremum Corinthus à Corintho Marathonis, vt Pausanias ait, filio vocata est. Stephanus in libro de vrbibus à Corintho conditore dictam asserit. quemadmodum & aliæ multæ vrbes conditorum nomina retinuerunt. Claruit etiam ære laudatißimo, quo vasa fiebant admodùm preciosa, Adiacent Peloponneso insulæ Strophades, vbi Harpyæ morabantur, Plotæ prius dictæ. Prima, Sphragia, Thiganusa, Cythera, Epla, Salamis & Ægina.

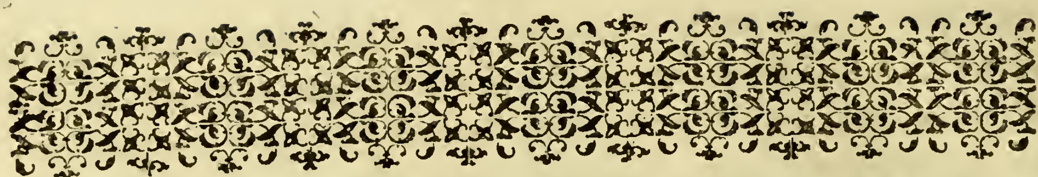
Creta

Creta insula in medio ponto, centum vrbium fama clara, quæ (vt scribit Strabo) à Septentrione Ægæo alluitur simul & Cretico pelago, ab austro Afro, ad Occidentem Ægilam & Cytheram spectat, ad Orientem Carpathum. Habet in longitudine ducenta septuaginta millia passuum, in latitudine quinquaginta millia. Circuitus eius quingenta octoginta nouem millia passuum complectitur. Insignes in ea vrbes sunt Cortina, Cydonia, Gnossos & Minois regia, & Strabonis Cosmographi prima. Nullum in Creta animal noxium est. Capris & pascuis copiosa, fœcunda frugum vbertate, optimiq́ vini fertilissima. Ab hac traxit nomen illa tenax terra, qua fullones in abluendis maculis vti consueuerunt. Creta scilicet, quia in hac reperitur omnium præstantissima. In hac quoq; insula ferunt Cyclopas ministros Vulcani fabricam ferrariam primùm reperisse. De hac Vergilius libro 3. ait:

Creta Iouis magni medio iacet insula ponto,
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ
Centum vrbes habitant magnas vberrima regna.

Hæc ante, vt ait Crates, Aëria dicta fuit. Deinde Curetæ ab habitatoribus Curetibus, & per syncopam Creta. Anaximander verò dictam à Crete Iouis & Idææ Nymphæ filio Curetum rege existimat. Sed Dosiades à Crete Nympha Hesperidis filia. Præterea ob eximiam cœli clementiā Macaron, siue vt Solinus & Martianus vocant μακαρόνησ@ appellata. Hodiè Candia vocatur, & sub Venetis est, qui eam ingenti pecunia coemptam suæ ditioni adiecerunt, & iam plus trecentis annis possident. Insulæ autem adiacent Cretæ Glaudus nunc Gozo, ad quam D. Paulus appulit, Act: 27. Letoa, Dia, Cimoles, & Melos. Atque hactenus de Regionibus, quæ libris secundo ac tertio apud Ptolomæum continentur.

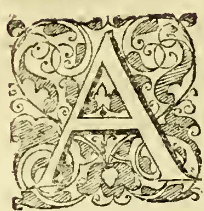

DE AFRICA ET EIVS PARTIBVS.

Ac primùm de Mauritanijs duabus, Numidia, ac Africa minore.

CAPVT DECIMVM.

Africa secunda orbis pars, quam quidam inde existimant appellatam, quasi apricam, quòd sit aperta cœlo vel Soli, & sine horrore frigoris: nonnulli verò ab vno ex posteris Abrahæ de Cetura, qui vocatus est Afer. Terminatur ab Occidente mari Atlantico, à Meridie oceano Æthiopico, ab Oriente mari Rubro, & à Septentrione mari mediterraneo, quod ex oceano apud Columnas Herculeas tenui riuo & non nisi decem millibus passuum patenti ingreditur terram. Regio est eximiæ & propemodùm portentosæ fertilitatis, vtpotè quæ locis quibusdam centesimo fænore reddat cultoribus messem. Habet & vites, quarum duorum hominum complexus capere non potest vuarum racemos cubitales. Staphilini, Hippomaratri & carduorum scapos duodenum cubitorum enormi craßitudine, calami Indicis similes, quorum nodi octo capiant modiolos. Asparagos adhæc videri haud minus notabili magnitudine. Arbores insuper circa Atlantem proceritate insigni enodi, nitore & folio cupreßi: sed omnium nobilißima citrus Romanis olim delitijs inserta. Alit etiam Africa Elephantos & dracones, qui ipsis beluis insidiantur suoq; complexu enecant, leones, bubalos, pardos, capreas, simias, cecropithecos, Cynocephalos, Camelopardales, Rhizes tauris similes, Onagros insuper, Tygrides, Rhinocerotes, Lynces, Camelos, Hyenas, Histrices, agrestes arietes, Pantheras, Pigardos, Sthrutios, Formicas ad formam canis maximi, Lycaones, Tarandos, Pegasos, Tragopas, Hyppopotamos, & præter multa serpentum genera vt Dipsas, Hypnales, Cerastes & Aspidem, cui pesti Icneumonem minimum animal opposuit natura. Crocodilum etiam, Scorpionem, Basiliscum & Catoblepam, quæ visu hominem interimunt. Cornutos quoque asinos ibi nasci author est Herodotus, & Thoas ex hyena & lupo genitas. Crocutas ex hyena & læena, Leopardos ex læena & pardo, & alia multa animalia ex diuersis commixta, vnde vulgare

Græcis

Græcis dictum emanauerit. Semper aliquid noui Africam afferre. Tradit enim Plinius, inopia aquarum fieri, vt ad paucos amnes animalia innumera congregentur, inter quæ quùm variè fœminis cuiusq; generis mares aut vi aut voluptate misceantur, ex varia & diuersa seminum mixtura, multiformes inde partus constare. Cùm autem familiaris sit incolis eorum partus, ideò illis non tàm prodigiosi, vt nobis habentur. Profectò (inquit Ioachimus Vadianus) gratiam aliquam illi regioni varietas animalium conciliaret, etiam monstrosa, si ex illis nulla noxia æderentur, & isto malo in totum Africa careret. Quia Salustius grauis quidem author plures mortalium in Africa bestijs, quàm morbis interire scriptum reliquit. Habet autem Africa regiones, vt Ptolomæus libro quarto scribit, duodecim, Mauritanias duas, Tringitanam scilicet ac Cæsariensem, Numidiam nouam, Africam propriè, Cyrenen, Marmaricam, Libyam, Ægyptũ inferiorem, Thebaida, Libyam inferiorem, Æthiopiam supra Ægyptum, & Æthiopiam omnibus his australem.

Mauritania (regnum magnum & ditißimum) à Mauris vetusta gente nominata, diuiditur in Tingitanã & Cæsariensem. Tingitana, quæ antea Sitiphensis ab perueteri oppido Sitiphi, pòst autem Tingitana ab oppido Tingi (ab Antæo quondam conditum) appellata est, habet ab Oriente Mauritaniam Cæsariensem, à Septentrione mare nostrũ vsq; ad fretum Herculis seu Gaditanum, nunc el Strecho de Gibaltrat siue de Seuilla, quod inter Abylenæ & Calpis duobus promontorijs coartatur, ab Occidente oceanum Occidentalem & Atlanticum, à Meridie Libyam interiorem. In hac Ptolomæus duos Atlantes constituit, maiorem scilicet & minorem. Insigniora autem oppida in ea sunt Phuth, à Phuth Noë nepote, qui Phuthæos Mauritaniæ populos produxit & Zilia, Zelis Straboni. Arzilla hodiè, à Lusitanis capta. Insulæ etiam sunt ab occasu prouinciæ in exteriori mari, Pœna, & Eythia siue Gerionis insula.

Cæsariensis verò Mauritania ab occasu habet Mauritaniam Tingitanam, à Meridie Libyam, ab ortu Numidiam, à Septentrione mare Sardoum. Sumpsit autem nomen à Cæsaria ciuitate insigni, cui adiacet insula, quæ Tulia Cæsarea, in qua ciuitas etiam eodem nomine dicitur. Oppida celeberrima in ea sunt Vuiza, Oran hodiè sub Hispanorum imperio, & Saldæ colonia Algier hodiè, Regnum quondam Barbarossæ. Non tacendum autem hoc loco, ambas Mauritanias D. Augustini ætate, & ante eum D. Cypriani celeberrimas ecclesias piosq; & eruditos viros Episcopos habuisse, id quod non vno in

loco ipſemet etiam innuit D. Auguſtinus. Hæ regiones nigros homines, feraſq́ producunt ſimias, dracones & ſtrutiones, ibi etiam ſpontè naſcuntur omnia genera fructuum, producunt quoq́ arbores odoriferas cupreſſo ſimiles, & Euforbium in magna copia.

Numidia ab incolis paßim vagantibus ſic eſt vocata, quod nullam certam haberent ſedem, nam linguâ eorum incertæ ſedes & vagæ Numidiæ dicuntur. Habet ab Oriente minorem Africam, à Septentrione mare, quod tendit in Sardiniam, ab occaſu Mauritaniam Cæſarienſem, à Meridie Libyam. Hæc licet ſpatio anguſtior ſit, quàm Mauritania ipſa, magis tamen culta & ditior eſt, teſte Pomponio Mela, eximio etiam marmore & equorum nobilitate memorabilis à multis prædicatur. Inter oppida autem præcipuè ſunt celebria Cartenna, Arſenaria, & Cirta opulentißima quondam, & duorum regum Syphacis & Iubæ, vt Mela tradit, domus: quorum prior tertio bello Punico à Scipione captus, & (ſi Polubio credimus) in triumpho ductus, alter in Cæſaris Dictatoris bello ciuili, quia ſe partibus ſocium præbuiſſet, extinctus eſt.

Africa minor deinde ſequitur, à Numidia vſque ad Philenorum aras, ſeu Cyrenaicam regionem extenſa, quæ quoniam cultißima eſt, & clarißimis quondam frequens vrbibus, lacubus etiam amœna & irrigua magnis fluminibus, Africæ nomen propriè ſibi vſurpauit. Punica bella eam, poſt deuictam Carthaginem attriuerant. Cæterùm vbi Romanorum Colonia facta eſt, iterum creuerunt opes, & veteris gloriæ atque potentiæ veſtigia quædam relicta ſunt. Omnes autem harum regionum incolas vulgus mercatorum ac pyratarum, Barbaros, & ipſas regiones Barbariam vocat. Vrbium verò, quas memorare operæ precium eſt in ea, eſt Hippon regia, vbi D. Auguſtinus vir de religione Chriſtiana benè meritus fuit Epiſcopus. Hæc ciuitas ob aquarum irrigua vocatur à Græcis Catharitum. Eſt & Carthago caput olim totius Africæ ſeptuaginta duobus annis condita ante Romam. Hæc habuit reges potentißimos, qui vſque adeò imperium dilatauerant, vt etiam inter quatuor principalia regna à quibuſdam poneretur. Inſulæ autem adiacent Africæ iuxta continentem hæ. Hydras, Calathe nunc vulgò Golettam vocant, Dracontinus, Ægymnus, quã vulgò Zerbas nominant, Laruneſiæ duæ, Lopaduſa, Æthuſa, Cercinna, Lotophagites, Myſinus, Pontia, & Caia. Pelagiæ verò inſulæ Africæ hæ ſunt, Coßira vulgò Pantalaria, Glauconis inſula, & Galos vulgò Gozo, cuius terram enecare in Africa ſcorpiones, Plinius eſt author.

Eſt &

Est & Melite nunc Malta D. Pauli naufragio & appulsu percelebris, patria mea dulcissima. Hæc post amissam Rhodon, intercedente Philippo de Villers Lisladamo Magistro magno, ab Imperatore Carolo ad inhabitandum concessa est auratis Hierosolymitanæ militiæ equitibus, anno Domini 1530. 4. nonas Octobris, ne prorsus mutata conditione mari exuerentur, quam adhuc contra Turcarum impetus, cum ingenti sustinent gloria.

Notandum autem hoc in loco Iunonis templum & Herculis non esse insulas, vt quibusdam videtur, sed loca Melitæ insulæ, quorum adhuc Herculani templi immensæ reliquiæ patent circuitu in passus ter mille & vltra, in eo insulæ angulo quem ab argumento loci, patria lingua Euri portum nominant. Sic & Iunonis templi ruina sparsa medio ferè loco inter oppidum & castellum apparet in multa iugera, fundamentis & substructionibus templi bonam portus eius partem occupantibus, quod ideò indico, ne, cùm quid, harum rerum studiosis scitu fuerit necessarium, aliunde sit mendicandum.

CAPVT XI.

De Cyrenaica, ac reliquis nationibus Africæ.

CYRENAICA regio, celebrata Ammonis oraculo, Pentapolis etiam dicta, habet quinque ciuitates egregias Berenicen, Arsinoën, Ptolomaidam, Apolloniam & Cyrenem maximam octoginta stadiorum, in campo iacentem ædito, vt in mari videri posit. Hæc ab Aristeo condita putatur, qui filius regis Theramenis insulæ in Africam nauigans, montem Cyram propter amœnitatem loci & fontis Solis vbertatem occupauit. Gignit bestias plurimas, inter quas leones principatum tenent, onagros insuper, serpentes & basiliscos procreat, copia etiam ibidem illustrium simiarum. Habet autem hæc regio ab occasu Syrtim magnam & Africam, à Septentrione Libycum seu Punicum mare, ab ortu Marmaricam, & à Meridie deserta Libyæ interioris.

Marmarica, quæ hodiè Barcha dicitur, regio est aspera, & feri homines, in quibusdam tamen & certis locis frugifera. Nam ligna preciosa, cupressum, Sandalum, & muscatum producit. Habet & leones, psittacos, Syraffiones & Plemelilas. Habet autem ab Oriente sola terminos Libyam, à Septentrione mare Libycum seu Punicum, ab Occidente Cyrenaicam regionem, & à meridie Libyam interiorem.

Libya

Libya, in qua eſt Hammon oraculo Iouis clara ciuitas, habet ab ortu ſolis montem Punicum Herodoto, qui ſunt Libyci montes Ptolomæo, & Ægyptum, à Septentrione mare Ægyptiacum, ab occaſu Marmaricam, & à Meridie deſerta Libyæ interioris & partem Æthiopiæ ſub Ægypto. Hæc Iacobo Zieglero hodiè Gadames regio cenſetur, dactylorum prouentu diues, ſed ob frumenti inopiam incolæ cum Nigritis negotiantur.

Ægyptus illa omnium Regionum vetutiſsima, quam Nilus fluuiorum maximus mediam ſecat, terminos habens ab Oriente Africæ ſolitudines, ab occidente ſinum Perſicum, à Septentrione mare Mediterraneum, à Meridie Æthiopiam ſub Ægypto cognominatam, diuiditur in Inferiorem, ob formæ ſimilitudinem etiam Delta vocatam (quæ nunc in duas partes diſtinguitur, in Errif nempe, quæ Alexandriam, & Bechriam, quæ Damiatam olim Peluſium verſus vergit) & Superiorem, ſiue Thebaidem, hodiè Sahid nominatam, cuius fertilitatem celebre illud vetuſtatis præconium indicat eam publicum orbis terrarum horreum nuncupans. Inexhauſtas verò eius opes tot immenſæ omnem temporis ſuperantes iniuriam, ac in hunc vſque diem integræ illæſæq́ permanentes Pyramidum moles, tot ſtupendæ altitudinis ex ſolido marmore Obeliſci, tot Coloſsi, Sphynges, Statuæ: illa inquam operum ſtupenda, omnibusq́ ſeculis decantata miracula, quæ plura quàm aliæ omnes Regiones, teſte Herodoto oculato, ſola exhibet, quibus ipſis vrbs Roma, etiam quùm maximè florebat, ſeſe decorare non erubuit, ſatis declarant. Variè verò gubernata fuit: primò enim ſuis Regibus (qui Pharaones dicti) deinde Æthiopibus: quibus eiectis, iterum ſuis Regibus vſque ad Alexandri Magni tempora paruit. Poſtea Ptolomæos habuit Reges, ſub quibus Romani ea potiti ſunt, atq́ in Prouinciæ formam redegêre, donec Heraclio imperante Saraceni eam occupârunt, qui illi Reges Sultanos dictos dedêre, quos tandem Patrum noſtrorum memoria, Anno 1517. Turcæ, duce Zelimo, expulerunt, qui eam adhuc hodiè poſsident. Inſulæ autem Libyæ & Ægypto, quæ adiacent in Ægyptio quidem pelago ſunt, Ædonis inſula, Tyndarij ſcopuli tres, Æneſippa, Phocuſæ duæ, Pedonia, Didymæ duæ & Pharos à nauclero Menelai ibidem ſepulto nuncupata, in qua Ptolomæũ Regem Ægypti ferunt feciſſe turrim altiſsimam talentis 800. non ad alium vſum, quàm nocturnos ignes nautarum curſui oſtendendos, cuius operis architectus fuit Soſtratus ait, Lucanus libro 9. In Arabico verò ſinu, Saſpirene, Aphrodites, & Agathonis inſulæ.

Libya interior terminos habet à Septentrione duas Mauritanias, *Africam*

Africam atq; Cyrenen, ab oriente Æthiopiam, quæ supra Ægyptum est, ab occidente Oceanū Occidentalem, à Meridie Æthiopiam omnibus his australiorem. Sunt ibi magnæ solitudines & deserta, in quibus sunt leones, pardi, Tigrides, elephantes, leopardi, Syraffiones, strues, papagalli, serpentes & formicæ miræ magnitudinis, ibi auri copia, ac gentes partim omnino nigri, dicti Zilofi, partim fusci, atq; subcinericij coloris. Populi in hac celebres sunt Getuli, quos Gartheas Athenodorus appellat, & Garamantes incertè & permixtim vxoribus vtentes. Insulæ autem adiacent Libyæ in Oceano Occidentali Cerne, Autolaa, & Fortunatæ, quæ Canariæ (ob ingentes canes, quorum ibi copia est) hodiè dicuntur. Sunt tamen septentrionaliores quàm Ptolomæus tradit. Hæ anno circiter 1405. à Gallo nomine Betanchor, ex concessione reginæ Catharinæ, regis Ioannis filij sui, dū infans esset, tutricis, repertæ forte fortuna fuerunt. Longa namq; annorū curricula incognitas iam obliuioni tradiderant. Numerantur autem, vt quidam aiunt, decem, è quibus tres incultæ sunt, reliquæ verò cultæ, quarum nomina sunt, Grancanaria, Teneriffa, Palma, Lancelotum, Forteuentura, Gomera, & Ferrum, ab Hispanis Ferrea dicta, in qua nulla est alia potabilis aqua, præterquàm ex rore de arbore vnica, in Insulæ supremo dorso stillante assiduè, & in lacunam manu factam cadente. Sunt & Hesperides insulæ, hodiè insulæ Capitis viridis, sub dominio regis Portugalliæ.

Æthiopia, quæ supra Ægyptum est, regio ingens & diues, priùs Ætheria & Atlantia dicta, nunc verò Bugia et regnū Nubiæ dicitur, cuius populi olim primi coluêre Deos: legibusq; vsi sunt, iam verò rudes alij Christum, alij Maometha sectantur, definitur à Septentrione latere Marmaricæ, Libyæ & Ægypti, ab occasu parte interioris Libyæ, à Meridie exteriore Æthiopia, ab ortu verò Solis reliqua Arabici sinus parte, et deinde mari Rubro, ac Barbarico pelago. Huic regioni præfuit tempore Augusti Candace Regina, quæ mouit bellum contra Romanos, quorum præsidium apud Philas oppressit. Eunuchus ille, qui in Actis Apostolorum celebratur, huius fuit Reginæ præfectus. In hac regione est etiam illa Meroë insula inter Nili amplexus contenta, Elsaba hodiè dicta, in qua D. Mathæum Euangelium prædicasse ferunt. Hæc Iosepho teste, est illa Saba, vnde ad Salomonem profecta est Regina. Ab hac versus ortum Prætoianes, quem illi Giam, id est potentem vocant, suum obtinet imperium, quod etiam longè vltra Nilum, & vsque ad littora maris Indici, & Erithræi seu Rubri extenditur. Non est autem sacerdos, nec vllis sacris initiatus, sed potentissimus Rex, vtpote qui duobus & sexaginta alijs regibus imperitare

prædicetur. Principes atque alios maioris dignitatis Antistites, quùm in apertum exeunt, crux præcedit, & aureum vas terra refertum, vt hoc inspectum euntem suæ admoneat mortalitatis, illa dominicæ passionis. Sacerdotes procreationis causa (Græcorum more) ducunt vxorem, quam si morte amiserint, nefas est aliam superducere. Insulæ autem iuxta Æthiopiam, quæ sub Ægypto est, hæ sunt. In Arabico quidem sinu, Astarte, Ara Palladis, Gypsitis insula topasiiferax, Gomadeorum duæ, Myronis Insula, Cathatræ, quæ etiam Chelonitides dicuntur, Insulæ duæ, Thrisitides duæ, Magorum insula, Daphnine, Acanthine, Macaria, Orneon, Banchi & Antibacchi, Panis, Diodori, & Isidis. In sinu autem Aualite Mondi insula, Post Aromata verò Emporium et promontoriũ Amici insula, Menan insulæ duæ et Myrsiace. Ab oriente harum insularum pelagus Hyppadis vocatur, cui coniungitur ab ortu Solis mare Indicum vsq; orientem.

Æthiopia omnibus his australior, quæ etiam interior & maior appellatur, terminatur à Septentrione Libya interiore & Æthiopia supra Ægyptum, ab occasu verò & Meridie terra incognita Ptolomæo, hodiè tamen ab Hispanis & Portugallensibus illustrata vsque ad caput bonæ Spei, ab ortu autem et Rapto promontorio Barbarico sinu, qui dicitur Asperũ mare, propter æstus vsq; ad Prassum promontoriũ, vbi Melinde Regnum. Circumhabitant autem hanc Regionem à quorum occidentali parte pertingunt montes Lunæ, ex quibus Nili paludes originem trahũt, Æthiopes antropophagi, idolo latræ ac sarcophagi. Ad occidentem verò sunt Ichthiophagi, quondam Alexandri Magni victi armis, vbi Regnum Gambra, vbi Zebetum reperitur & varia genera Simiarũ. Adhuc autem versus ortum & austrum, vbi terra psittacorum à Neotericis constituitur, Regio magna Cinnamomifera Æthiopum est, in qua elephantes albi gignuntur, Rhinocerotes, Tigridesq;, & Mamonetum animal de genere simiarum. Atq; hactenus, quæ Ptolomæus libro quarto meminnit.

DE

DE ASIA EIVSQVE PARTIBVS.

CAPVT XII.

ASIA tertia terræ pars & maxima, appellata ab Asia Oceani et Thethyos filia, Iapeti uxore ac Promæthei matre: siue ut alij volunt, ab Asio Manæi Lydi filio, est ab Europa Tanai fluuio, palude Mæotidis, Ponto, mariq; Ægæo, ab Africa verò sinu Arabico, deinde linea, quæ hinc in mare mediterraneum ducitur, discreta. Tàm latum autem et patens dicunt esse, quicquid terræ Asiæ nomine continetur, vt Europa & Africa reliquæ duæ partes non magis complectantur, quàm hæc sola. Cœlo temperato est, solo fertili, & propterea omnium animantium genere cultißima. Prouincias siue Regiones multas habet, quas autem recenset Ptolomæus libro quinto sunt hæ. Pontus ac Bithynia, quæ propriè Asia dicitur, Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus Insula, Syria caua, Phænice, Palæstina, Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, et Babylonia. In sexto verò libro Regiones sunt hæ, Aßyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia fælix, Hircania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montem, Scythia extra Imaum montem, Serica, Aria, Parepamisus, Drangiana, Arachosia, & Gedrosia. In septimo deniq; libro sunt, India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum Regio, & Taprobane insula.

CAPVT XIII.

De Ponto ac Bithynia, Asia propriè, Lycia, Galatia, ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore, & Cilicia.

PONTVS & Bithynia, à Bithyno rege nominata, terminantur ab occasu ore Ponti, Bosphoro Thracio, et parte Propontidis, à Septentrione parte Euxini Ponti, ab ortu Galatia, & à Meridie, quæ Asia propriè dicitur regione. Sunt autem Regiones diuites & opulentæ rerum. Habent enim planiciem semper roscidam & herbidam. Tantam præterea agrestium pomorum & vltrò nascentiū copiam afferunt, vuarum, prunorum, malorum, ac

nucum, vt quocunq; anni tempore in syluas exierint, ijs abundent, cùm interdum adhuc fructus in arboribus pendeant, interdum lapsa in terram sub folijs iaceant. Vnde & multa etiam ferarũ omnis generis in ijs venatio, propter alimoniæ copiam. Vrbes in ijs præclaræ sunt, Nicomedia, Apamia, Heraclea, Libyssa Hannibalis interitu celebris, Claudiopolis, vbi scripsit D. Lucas Euangelista Euangelium & Acta Apost: Nycea, vbi conciliũ Nycenum celebratũ est, & Prusa penes Olympum montem Bursa hodiè ac Asiatici Imperij caput. Insulæ autem adiacent regionibus Cyaneum, Thyrias, & Erithinus scopulus.

Sequitur Asia propriè, quæ terminatur à Septentrione Bithynia, ab occasu reliqua Propontidis parte, & Hellesponto, Ægæoq; pelago ac Icario, Myrtooq;, à Meridie Rhodiensi pelago, ab oriente autẽ Lycia, Pamphylia & Galatia. Hæc præter quod valdè celebris est multitudine doctißimorum virorum in omnium disciplinarum genere, habuit etiam templum Dianæ in Epheso vrbe celeberrima, eximium Amazonum opus, cui etiam Xerxes pepercit, quòd tamen Herostratus, vt nominis sui memoriam perpetuam acquireret, incendit, hocq; scelus sua sponte fassus est. Comprahendit autem Asia hæc, Phrygias duas maiorem, & minorem, & hanc quidem Troiadem dici, in qua Ilium & Ida mons, Paridis iudicio memorabilis, Cariam, Mysias item duas, maiorem & minorem, Lydiam, Meoniam, Eolidem, Ioniam, ac Doridem regiones, quæ quidem omnes cum adiacentibus magna Turchia dicitur, quæ populosa est, & variarum Sectarum, nimirum Turcorum, Græcorum, Iacobitarum, & Armeniorum. Præcipuæ ciuitates in ea sunt, Colophon Homeri patria, Sardis quarum ecclesiam inter septem illas Asiæ præcipuas Ioannes Apocalyp.2. censuit, Philadelphia Lydorum vrbs clarißima, quam proximè tempore D. Pauli terræmotus afflixit, commune Asiæ malum, & Phiscus, vbi Latonæ matris Apollinis & Dianæ lucus, sub Ioannitarum ante Turcas imperio. Insulæ verò adiacent Asiæ apud Hellespontum Tenedos, à Tenide puella nomen habens, in qua latuerunt Græci, cùm insidias struere tentauerunt Troianis. In Ægæo autem pelago Lesbos, etiam Mytilene dicta, D. Pauli actis clara, & laudabilis vini feracißima. In Icario verò pelago, Icaria, quæ mari nomen dedit, Myndus, Chios, vbi Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius vultus introeuntibus tristis, exeuntibus verò hilaris videbatur. Vbi etiam mastichen è lentisco manare Dioscorides & Plinius testantur, adeò laudatam medicis, vt nec Indica nec Arabica antecedat, neque quæ è Græcia & Ponto aduehitur, melior sit. Pathmos, in qua D. Ioannes Euangelista exulans

lans Apocalypsim scripsit. Samos clara nomine Iunonis, abundans luto fictilibus conficiendis aptissimo. In Myrtoo autem pelago, Arcesina, Begialis. Mynyia, Astipalæa. In Rhodiaco autem & Carpathio pelago, Syme, Cesus, Cos Hyppocratis medici natale solum, vbi etiã Pamphila Platis filia, prima docuit vestes bombyceas texere ex filis, quæ ex bombycijs fiunt. Carpathus clara, & adeò celebris quondam & potens, vt mari etiam nomen dederit. Est & Rhodus sic dicta, eò quod ῥόδον, hoc est, rosa, inter iaciendum fundamenta vrbis Rhodi sit inuenta. Hæc à sacris Hierosolymitanæ militiæ equitibus sub Fulcone de Villareto magistro magno, è manibus Saracenorum iure belli erepta est anno Domini 1308. die 15. mensis Augusti. Nunc iterum ob Regum & principum inter se sæuas discordias, & intestina bella cum summa ignominia & detrimento nominis Christiani à Turcis (toties antea frustra petita & obsessa) occupata anno 1522. Cùm eam equites illi ducentis & quatuordecim plus minus annis tenuissent.

Lycia à Lyco rege Pandionis filio cognominata, clarissima quondam Asiæ regionum, & septuaginta oppida complexa, terminatur ab occasu & Septentrione Asia minore, ab ortu verò parte Pamphyliæ, quæ à fine est Asiæ vsque ad mare, per Masicytum montem, à Meridie autem mari Lycio. Non tacendum autem Lyciorum quondam florentissimam rempublicam fuisse, & ad Italiam vsque dominatu marino pertigisse. Sunt in ea Patera & Myra vrbes insignes, illa ortu, hæc episcopatu D. Nicolai. Est Chymera mons, qui continuis noctibus & diebus ignem exhalare ac totus flagrare dicitur. Huius montis ignis aqua incenditur, & terra ac ferro extinguitur. Habet in cacumine leones, in medio pascua, & in imo multitudinem serpentum. Inde in vulgum data est fabula triformis monstri, quod habeat pectus leonis, caprinum ventrem, crura serpentis & flammas enomat. Insulæ adiacent Lyciæ, Maxima, Dolichiste, & Chelidoniæ scopuli quinque.

Galatia regio sanè ingens fertilis ac diues, quam etiam Turcarum imperator suæ adiecit ditioni, limites habet, ab occasu Bithyniam, & partem Asiæ, à Meridie Pamphyliam, ab ortu verò partem Cappadociæ vsq; ad Pontũ, & à Septentrionibus partem Ponti. Galatia autem à Gallis est denominata. Hi cùm essent nimis multiplicati, recesserunt è Gallia ad quærendas nouas sedes, venientesq; ad Græciam à rege Bithyniæ in subsidiũ suscepti contra hostes, nactaq; victoria, dedit eis partem regni sui, quæ vocata est Gallogræcia deinde Galatia. Huius regionis populi priùs Gomoritæ dicti sunt à Gomor filio Iaphet, vt refert

Iosephus libro primo. Ad hos etiam scripsit D.Paulus Apostolus. Ciuitates insignes in ea sunt, Sinope Mithridatis regis Ponti patria & sepulchrum, Germanopolis caput prouinciæ Turcarum. Gordinus, cuius templū ingressus Alexander, nodum Gordiū, quùm manu explicare nō posset, gladio secuit, ceu lib.3. tradit Curtius. Pompeiopolis à Pompeio condita, & Ancyra, vbi Synodus Ancyrana post tempora Marcellini Papæ celebrata fuit, de qua meminit Gratianus in Decretis.

Pamphylia, Mopsopia cognominata, terminatur ab occasu Lyciæ & parte Asiæ, à Septentrione Galatia, ab oriente Cilicia et parte Cappadociæ, à Meridie verò ipso Pamphyliæ pelago, vbi Cymonis Atheniensium ducis aduersus Phœnicas et Persas naualis pugna atq; victoria fuit. Vrbes in ea celebres sunt inprimis Attalia ab Attalo cognomine Philadelpho dicta, si Straboni credimus, Sida à Cumanis Asiæ cōdita, Perga ob Fanū Dianæ, quæ inde Pergea dicta est, Aspendus ab Aspendo conditore, et Phaselis à Mopso condita, finis Phamphyliæ. Insulæ autē adiacent Pamphyliæ Crambusa et Apelbusa Insula, Attelebusa Plinio.

Cappadocia, quam à Cappadoce amne Plinius dici putat, gentium vniuersarum, quæ Pontum accolunt, præcipuè introrsus recedit. Terminatur ab occasu Galatia, & parte Pamphyliæ, à Meridie Cilicia & parte Syriæ, ab oriente Armenia magna, & à septentrionibus parte Ponti Euxini. Est terra diues clarorum præsulum, quæ ne sic quidem tot memorijs onusta reliquæ Asiæ conferri queat. Perfunditur etiam claris amnibus, quorum memoratissimus Halys, Crœsi aliquando regnorum ab ortu terminus, vt testis est Herodotus. Est & altrix equorū, & prouentui equino accommodatissima. Vrbiū autem dignarum memoratu, maximè clarum est, Cæsarea, vbi præsules Basilius & Gregorius Nazianzenus, viri non doctrina solùm, sed pietate etiam conspicui, Tyana, vbi Tyanensis quondam Synodus habita, cuius Sozomenus meminit. Amasia Strabonis patria, & Trapezus Metropolis prouinciæ Turcarum.

Armenia minor, quæ olim Leucosyria, vt ait Procopius, appellata est, terminatur à Septentrione et occasu Cappadocia, ab ortu Euphrate, et à Meridie Cilicia et monte Amano. Est regio nō infrequens, et Asiaticis opibus atq; cōmercijs splēdens. Huius regionis incolæ Christiani quidē sunt, sed dissident à Romana Ecclesia. Habent enim suū Primatem, quem vocant Catholicū. Vrbes celebres in ea sunt, Nicopolis, cuius conditor Pompeius fuit, clarissimis quondam illis in locis contra Mithridatē et Tigranem victorijs potitus, vnde et vrbi nomē datū, et Sebastia sanctorū Quadraginta Martyrū passione clarissima, teste Basilio Magno Hom. 20.

Cilicia, quæ authore Curtio propemodùm tota, nisi vbi pelagus est, montibus includitur, à Septentrione Cappadocia ac minore Armenia, ab ortu Amano monte ac Syria, ab occasu Pamphylia, & à Meridie mari Issico siue Cilicio terminatur. Hæc regio quondam, teste Solino, vsq; ad Pelusiũ Ægypti pertinebat, ac Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, ac Cappadocia imperitabat. Regio est fertilis, & vt ait Marcellinus, bonis omnibus diues. Vrbes celebres habet quã plurimas, quarum omniũ Metropolis fuit Tarsus, quam Romani incolumi etiamnum imperio, propter dignitatẽ et vetustatem, liberam esse voluerunt, patria D. Pauli. Est & Solos oppidũ antiquum patria Chrysippi Stoicæ sapientiæ potentissimi, quod Pompeius, Piratico bello confecto, & plus mille trecentis nauibus combustis, Pompeiopolin de se vocauit, captiuis ex pugna, quos vita dignos iudicasset, eò deductis, & Seleucia aspera Trachiotis cognomita Plinio.

CAPVT XIIII.

De Sarmatia in Asia, Colchide, Iberia, Albania, & Armenia maiore.

SARMATIA *Asiatica terminatur ab ortu Scythia & parte Caspij maris, ab austro Albania, Iberia, Colchide, & parte Euxini Ponti, ab occasu Palude Mæotide, Sarmatia Europæ, ac Cimmerio Bosporo, ab Arctis terra incognita Ptolomæo. Est regio nemorosa & plurimùm paludinosa, pluribus & maximis fluminibus irrigua, piscibus ob id & feris varijs abundans. Nutrit & vrsos, alces, atq; magnos & nigros lupos, nostris truculentiores. Insigniores in ea vrbes sunt, Hermonessa Madaq; hodiè, Oenanthia hodiè S. Sophia, Tana, Nauaris, & Mosca Regia vrbs magna & populosa, duplo maior, quàm Praga Bohemiæ.*

Colchis, auri & metallorũ diuese, xtima est occasum versus, & nobis proxima, regio nõ historia modò celebrata, sed & fabula, Medeæ scilicet et Iasonis, & aurei illius velleris fama, quæ vnde locũ habuerit, & vnde Poëtis nugandi occasio data sit, abundè explicuit libr. 11. Strabo. Terminatur autem à Septentrione parte Sarmatiæ Asiaticæ, ab occasu Ponti Euxini parte, à Meridie sinu Cappadocio & Armenia maiore, et ab ortu Iberia. Ex oppidis inter mediterranea, Surium, maximè clarũ est, è maritimis autem Dioscurias Emporium adeò celebre quondam, vt Plinius libr. 6. cap. 5. tradat Romanos 130. interpretibus negotia Dioscuriade gessisse, ob gentium, quæ illò confluxissent, linguas tàm dissonas.

Iberia Caucasiis & Moschicis montibus, quæ Tauri pars sunt, velut septis quibusdam inclusa, terminatur à Septentrione Sarmatia, ab occasu Colchide, à Meridie parte maioris Armeniæ, & ab oriente Albania. Hæc autem regio, quò angustior est, hòc frequentiùs habitatur, sed minus tamen memorabili rerum prouentu. Vrbium eius, celeberrima est Armactica, quæ Harmastis, Plinio; & Harmosice dicitur Straboni.

Albania superfusa montibus Caucasiis adusque Cyrum amnem, vbi Armeniæ & Iberiæ confinium est, descendit, clarisq; amnibus è Caucaso venientibus perfunditur. Terminatur à Septentrionibus Sarmatia, ab occasu Iberia, à Meridie parte maioris Armeniæ, & ab ortu mari Caspio siue Hyrcano. Est terra non aëris solùm salubris & sereni, sed eximiæ etiam fertilitatis. Nam multis in locis semel sata bis terué fructum reddunt, nouellæ vites in bimatu feraces cernuntur, adultæ ferè tantum reddunt, vt pars maxima in palmitibus relinquatur, sicut libro vndecimo scribit Strabo. Oppida eius regionis plura, sed ex veteribus memoratum, Chabala, Cabalaca Plinio. Insulæ autem adiacent Albaniæ duæ palustres.

Armenia maior terminatur à Septentrionibus parte Colchidis, Iberiæ & Albaniæ, ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab oriente parte Hyrcani maris & Mediæ, & à Meridie, Mesopotamia, atq; Assyria. Regio hæc intus ferè montibus et collibus exasperatur, & innumeris conuallibus ceu laciniis quibusdam diuiditur, quarum quidem eximia est fertilitas, nisi quòd vitem loca quædam respuunt. Gignit & equos tàm præstantes, vt cum Parthicis Medisq; & Albanis nobilitate certent. Sed & reliquo pecore propter agri bonitatem abundat. In vertice Gordei montis Armeniæ post diluuium arcam Noë consedisse ferunt, Boccatius & Haithonus. Vrbium autem Armeniæ duntaxat vetustarum, quarum recepti Scriptores meminerint, præcipuæ sunt iuxta Tigrim, Tigranocerta ædito & munito loco, iuxta Araxem autem Artaxata, ab Hannibale, quùm ab Antiocho in has terras discessisset condita. Est & Nicopolis extructa à Pompeio inter Euphratis & Araxis initia, cùm contra Mithridatem Lucullo successisset. Memoratur & Albanopolis Sophronio, D. Bartholomæi Apostoli tumulo clara.

CAPVT

CAPVT XV.

De Cypro Insula, Syria, atq; eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palestina Iudæa, Arabia petreæa, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia.

CYPRVS Insula, quam Iaphet Noë filius primùm inhabitauit, nouem aliquando, vt Pomponius Mela tradit, regnorũ sedes, media inter Ciliciæ Syriæq; littora iacet, longitudine ab occasu in ortum ducta, & à borea Cilicio, ab occasu Pamphilyo, à Meridie Phœnicio & Ægyptiaco, ab ortu Syrio mari clausa, abundat vino, sacchаro, sale & oleo, frumenti quoque satis habet. Abundat etiam æris metallis, in quibus vitreolum & rubigo æris nascitur, ad medicinæ vsum idonea. Regia sedes fuit in Nicosia, à qua octo Germanicis milliaribus distat Famagusta alia insignis vrbs. Hæc insula sub Venetorum dominio erat, sed iam peccatis nostris summi Dei in nos grauissimam iram concitantibus, per Turcas expugnata cum magna Christianorum profligatione anno 1571. Insulæ verò penes ipsam sunt, quæ appellantur Clides, & Carpasias.

Syria regio sacris litteris multùm celebrata terminatur ab occasu mari Syriaco & monte Amano, à Septentrione Cilicia & parte Cappadociæ, à Meridie Iudæa Palestina, intercedente Carmelo monte, & ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia, ac flumine Euphrate. Est autem tota regio variarum opum diues, frugum fertilis, & balsamis opima. Vnde multi ex diuersis regionibus potentia & diuitijs pollentes, eum locum sibi ad inhabitandum elegerunt, ciuitatesq; & oppida sibi condiderunt. Sub ea Phœnice comprehenditur & Syria Caua. Porrò Phœnices primi mercandi vsum excitârunt, cœli insuper & stellarum cursum, omniumq; superiorum motum ingenij magnitudine inuenerunt. Litteras etiam & litterarum operas, aliasq; artes, maria nauibus adire, classe confligere, imperitare gentibus, regnũ præliumq; commenti. Clarissimarum vrbium in Caua Syria ea prima & præcipua est Damascus, qua vetustior in tota Asia vix est, cùm fuerit extructa ante Abrahæ tempora, vbi S. Paulus baptismum suscepit, et propè eam in terram prostratus fuit luce cœlesti, dum persequeretur Christianos. Est etiam Antiochia, rerum aduectitiarum copia celebris à Seleuco illo primo Syrorũ rege, vt existimatur condita, dein ampliata ab Antiocho, vnde & nomen eius retinuit. Est et Palmyra Hebraicè Thamor à Solomone constructa, de qua inter Parthos & Romanos diu

de imperio est certatum, postea ab Hadriano Hadrianopolis est dicta, teste Stephano. Nec prætermittenda est & Tyrus vrbs olim Phœnicis maxima, Sidoniorum Colonia, negotiatio maris, emporium totius orbis, olim quidē insula, sed ab Alexandro Magno propter expugnationem multis in breui freto comportatis aggeribus, terra continens facta est. Adiacet Syriæ Aradus insula à continente 20. stadia semota.

Palestina Iudæa particularis Syriæ prouincia primùm terra Chanaan, deinde terra Israël & Iudæa dicta fuit, ac propter Philistijm seu Palestinorum cohabitationem, Palestina. Clauditur mari mediterraneo, Iordane fluuio, monte Libano & termino Ægypti. Metropolis eius est vrbs illa toto orbe memorabilis Hierusalem, princeps prouinciarum, possessio Patriarcharum, Prophetarum et Apostolorū mater, initiatrix fidei & gloria populi Christiani, sita in terra optima, quæ olim habitatoribus suis lac & mel fluens, nunc verò vniuerso orbi remedia salutis & vitæ porrigit alimenta. De Sion enim egressa est lex, et verbū domini de Hierusalem. Hanc dominus ab initio singulari supra alias terras fauore prosequi dignatus fuit. Cùm habitatores eius essent recti & optimi, terra quoq; ipsa variarum opum fuit diues, frugibus fertilis, aquis illustris, opima balsamo & omni rerum genere abundans. Quando verò Dei obliti in vitia proruebāt colebantq; idola, nulli non fuit pesti obnoxia. Bestijs malis patebat introitus, lepra passim omnia corripiebat, nedum corpora hominum, verū & habitacula atq; vestes eorum hostilis gladius vndiq; habitatoribus imminebat, fames, sitis, clausura cœli, multiplexq; illa maledictio, quæ Deut: 27. describitur, fines eius peruagabatur, vt iam nō terra optima sed infœlicissima, inculta, sterilis, omni dulcedine carens, suos habitatores deuorās, ænea, dura & tota horrida esse diceretur, qualis et in hunc vsq; diem esse deprahenditur ab ijs, qui eam peregrè accedunt. Cæterùm Iordanis efficit nonnullos lacus in terra, præsertim eum quem vocant mare Galileæ, Lacum Samachonitem, qui æstate siccatur in paludes; & sylua, quæ obducitur, infesta est leonibus. Porrò lacus Asphaltis, quinq; vrbium subuersione memorabilis, fumosus est, & nullum corpus animantis recipit, sed tauri & cameli in eo fluitant, etiam homines nandi imperiti, vbi ad ilia vsque in eum processerint, attolluntur. Vallis syluestris est & plenæ salinis, quam Asphaltis lacus inundauit, antiquitùs verò cultissima erat, adeò vt ob fœlicitatem paradiso Dei conferretur. Mansit eius species apud Iericho & Engadi, vbi adhuc palmeta sunt & horti balsami.

Arabia Petræa terminos habet ab occasu Ægyptum, à Septentrione

trione Palestinam Iudæam, à Meridie interiorem sinum Arabicum, & ab ortu Arabiam Fælicem ac Desertam. Hæc veteribus ob squalorem & sterilitatem, parùm quidem laudata, nobis verò rerum verè diuinarum memoria ita frequens & celebris existit, vt multis nominibus odoriferæ illi & diuiti ac fælici, quam gentes extollunt, præferri & anteponi debeat. Nam vt summas tantùm rerum attingamus, Israëlem sicco pede Rubrũ mare transgressum, prima omnium hospitali benignitate excepit, nec minùs quadraginta annis tenuit. Est etiam in ea terra Madian, quæ Mosen aduenam, cum coniuge & charis liberis quadraginta annis aluit. Est & mons Sina, priùs Mosi vocatione per angelum in flammeo rubi incendio, mox & legis diuinæ eodem in monte datæ, stupenda reuelatione nobilitatus, vbi etiam corpus beatæ Catharinæ virginis sepultum est per angelos. Inter oppida minimè obscura in ea, præcipuum est Petra, regia quondam gentis, & quæ proximè aduentum Seruatoris nostri potentissimum regem Aretam habuit, cuius sæpiusculè Iosephus meminit.

Mesopotamia regio, quòd inter duos amnes Tygrim & Euphratem media sit, μεσοποταμία dicta est, terminatur à Septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tygrim, & à Meridie reliqua parte Euphratis iuxta desertam Arabiam vsq; ad finem. Est autem tantæ fertilitatis, vt exiles agri quinquagesimum, cultiores verò centesimum fœnus reddant, teste Plinio. Causa autem tantæ fertilitatis est humor, qui ex vtroque amne manat, toto ferè solo per venas aquarum redundante, ait Curtius. Fert & pascua ad pascenda pecora, lætissima, fert quæ semper virent arbores, & aromata, alitq; leones. Oppida habet plurima, sed omnium, quæ meminisse referat, Carræ præcipuum, vbi Abraham habitauit, vbi & M. Crassus gu,rges auaritiæ, cum Ro: exercitu cæsus est. Item Edessa Abagari quondam regis ciuitas.

Arabia deserta, spaciosa quidem est, nec paruis solitudinibus, vbi serpentes & bestiæ immanes morantur, vasta, qua de re nomen ei esse putandum est, cùm alioqui non paucis oppidis & numerosa bellicosaq; gente habitetur. Habet à Septentrione Mesopotamiam, ab oriente Babyloniam, à Meridie Fælicem Arabiam, & ab occasu partibus Syriæ, & Arabiæ Petrææ. Celebre inter oppida aliquando fuit Tapsacum Euphratis impositum ripæ.

Babylonia, quæ & Chaldæa etiam à quibusdam dicitur, terminatur à Septentrionibus Armeniæ magnæ parte, ab occidente Mesopotamia, à Meridie Susiana, ab oriente autem Media. In ea, præter sum-

mam fertilitatem, est etiam Babylon vrbs grandis atque Metropolis, tantæ celebritatis, vt tota Chaldæa, Mesopotamia & Aßyria, Babylonia sit appellata, sexaginta millia passuum amplexa, muris ducenos pedes altis, quinquagenos latis, in singulos pedes ternis digitis mensura ampliore, quàm nostra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. Habuit et hortos pensiles, quos siue Semiramis, siue Aßyriæ Rex Cyrus fecerit, nō satis cōstat. Pensiles autē dicti sunt, quòd supra ædificia facti vel columnas, erecti pendebant, inter septem mundi miracula celebratißima. Atq; hactenus de regionibus, quas Ptolomæus libr. 5. recenset.

CAPVT XVI.

De Aſsyria, Media, Suſiana, Perſide, Parthia, Carmania deſerta, Arabia Fælice, Carmania altera, ac Hyrcania.

Ssyria terminatur à Septentrionibus Armeniæ magnæ parte, ab occasu autem Mesopotamia, à Meridie verò Susiana, & ab oriente parte Mediæ. In hac autem regione raro pluit, sed fluminis irrigatione & accolarum labore magna frumenti vbertas paratur. Palmis vescūtur, ex quibus mel et vinū conficiunt. Vrbes in ea celebres sunt Niniue, quæ Ionæ Prophetæ prædicationem audiuit, nunc vastata tota est, vt tradit Haithonus lib. de Tartaris. cap. 11. Est et Arbela, vbi Dariū vicit Alexander.

Media à Medo Medæ et Ægæi Athenensium Regis filio, vel vt Iosephus ait à Medeo Iaphet filio appellata, terminatur à Septentrione mari Hyrcano, ab occasu maiori Armenia et Aßyria, à Meridie Perside, & ab oriente Hyrcania ac Parthia, quæ montibus excluditur. Sterilis regio, qua ad Septentrionem obuersa est: quo fit, vt ex malis in hunc vsum exiccatis ac contusis massam conficiant, ex tostis amygdalis panem, ex herbarum radicibus vinum, ferinis carnibus plurimùm victitantes. Sagittandi equitandiq; studium genti præcipuum ac penè peculiare. Ecbatanis caput esse regionis, ab Arphaxat condita, vt in libro Iudith habetur.

Susiana à Suso flumine, siue à Susis Assueri ciuitate magna, quæ Metropolis regionis est, speciale nomen sortita, terminatur à Septentrione Aßyria, ab occasu Babylonia, à Meridie verò sinu Persico, & ab ortu Perside. Porrò Susa hodiè Baldach dicitur, in qua agit Pontifex magnus Saracenorū, quem Caliphum vocant teste M. Paulo Veneto libr. 1. cap. 16. & Haithono Cap. 15. Insula verò adiacet Susianæ, Taxiana nomine.

Perſis, quæ & Perſia, à Perſæ Iouis & Danaës filio dicta, terminatur à Septentrione Media, ab occaſu Suſiana, à Meridie Perſico ſinu, & ab ortu ſolis Carmanijs duabus. Eſt regio fertilis & ſalubris temperatum habens cœlum, multisq; vicis & vrbibus frequens & culta, regno quoq; quondam omnium Aſiæ maximo & potentiſſimo, nobilitata. Perſepolis regionis eſt Metropolis, & totius orientalis Imperij olim caput, in quã à multis Regibus immenſa gaza congeſta erat, quã Alexander Magnus, orbis terrarum pauor, diuitijs refertam cepit & diruit, multis auri talentorum millibus receptis. Inſulæ autem Perſidi adiacent, Tabiana, Sophtha & Aracia.

Parthiam montibus vndique cinctam, Parthi Scytharum exules à ſe vocauerunt, terram videlicet furto occupatam, definitur ab occaſu Media, à Septentrione Hyrcania, ab oriente Aria, & à Meridie deſerta Carmania. Eſt regio nemoroſa & montana, inopsq; frugum, vini tamen ferax, & vt ait Strabo, apes in arboribus mellificare ſolent. Gens ipſa primùm fuit obſcura, poſtea Macedonibus ſeruiuit, ſed procedente tempore tantùm in virtute creuerunt, vt non tantùm finitimis imperarent, ſed à Romanis bello petiti, eos magnis cladibus vicerint. Inter vrbes regia eſt Hecatompylon, id eſt, centum habens portas, de qua meminit Apollodorus.

Carmania deſerta terminatur ab occaſu parte Perſidis, à Septentrionibus Parthia, ab oriente parte Ariæ, & à Meridie altera Carmania. Qui hanc inhabitant, ſine veſte ac fruge, ſine pecore ac ſedibus eſſe, & piſcium cute ſe velare tradit Pomponius libr. 3. cap. 8. D. Hieronymus quoque contra Iouianum libr. 2. ſcribit, ſuper petras ſolis calore feruentes, piſces aſſare, & hoc ſolo alimento victitare.

Arabia tertia, quæ propter fertilitatem & fructuum copiam Fœlix nominatur, terminatur à Septentrionibus lateribus Meridionalibus Petrææ, & deſertæ Arabiæ, & parte auſtraliori Perſici ſinus, ab occaſu ſinu Arabico, à Meridie mari Rubro, & ab ortu ſinu Perſico & mari Rubro. Producit autem Calamum, myrrham, thus, & caſiam, cinnamomum, ligna odorifera, & reſinam ſuauiſſimi odoris, vt etiam mira fragrantia ex illa regione ſpiret ad eos, qui in mare à longè adueniunt. Vrbes in ea celebres ſunt Badeo regia Mecha hodiè, ibi Mahometis ſepulchrum à Turcis ſumma deuotione viſitatur, peregrinisq; ibidẽ nihil aliud oſtenditur, quàm deauratus calceus Mahometis in teſtudine templi pendens, teſte Bartholomæo Georgeuitz Hungaro, & Methath, vbi Mahometus Alchoranũ, legem Turcarũ et Saracenorũ Anno 624. conſcripſit. Sed harũ omnium celeberrima eſt Saba re-

gia, sedes quondam Gasparis Magi, qui de auro Aurabico dona fere-bat puero IESV. *Insulæ autem regioni adiacent iuxta sinum Arabicũ, Æni, Timagenis, Zigæna, Dæmonũ, Polybij, Ieracum, Socratis, Cardamina, Ara, Combusta, Meliachi duæ, & Adani duæ. In Rubro verò mari Agathoclis duæ, Cocconati tres. Dioscoridis, Tritaq́. Et iuxta Sachalitem sinum Zenobij septem, Organa, quæ Ormus nunc dicitur, in qua Christiani quidem, licet Mauris pareant, & Serapiadis. In sinu denique Persico Apphana, Ichara, Tharro, Tylus, & Aradus.*

Carmania altera, quæ hodiè Magolista dicitur, terra non tàm auro, ferro, & ære laudatissimo, sed opibus marinis quoq́ celebris, terminatur à Septentrione Carmania deserta, ab oriente Gedrosia, à Meridie mari Indico, & ab occasu Perside et sinu Persico. Carmanis prædicatione D. Thomæ Christum innotuisse, author est Sophronius: hodiè verò sub imperio Persarum est. Vrbes habet præclaras Arcinum emporialem, Carmanam Metropolim, & Oram Bisinagar, hodiè triplici circundatam muro, vbi Rex potentissimus Narsindus. Insulæ autem adiacent Carmaniæ in Persico quidem sinu Sogdana, in qua Miltus, & Vorrochtha. In Indico autem mari Polla, Carminna, & Liba.

Hyrcania dicta à sylua Hyrcana, quæ Scythiæ subiacet, terminos habet à Septentrione Hyrcanũ pelagus, ab occasu Mediam, à Meridie Parthiam, & ab oriente Margianam. Est autem syluis aspera, copiosa immanibus feris, tigridibus, pantherisq́ & pardis, Est in ea vberrimũ gignendis vuis solum. Frequens arbor in ea quercus, cuius folia ante ortum solis multò melle tinguntur, sed orto sole modico tempore succus extinguitur. Ciuitates in ea ferũtur celebres Hyrcania Metropolis, Adrupsa, & Saca. Adiacet regioni vnica insula nomine Talca.

CAPVT XVII.

De Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica.

ARGIANA amænis montibus vndiq́ inclusa, terminatur ab occasu Hyrcania, à Septentrionibus parte Scythiæ, à Meridie parte Ariæ, & ab oriente Bactriana. Est autem amænitatis adeò inclytæ, vt in ea vitem inueniri asserat Strabo, cuius stipitem duorum hominum vix vlnæ complectantur, racemum verò duorum cubitorum orbem implere, quod Alexander miratus ibi primùm Alexandriam condidit, qua diruta à Barbaris Antiochus Seleuci filius eodem loco restituit Seleuciam.

Bactriana

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à Septentrionibus & ortu Sogdianam diuisam ab ea Oxo amne, & à Meridie Ariam & Paropamisadas. Bactrianæ autem terræ, vt ait Curtius, multiplex & varia natura est, alibi arbor & victis largos mitesq; fructus alit, solum pingue, crebri fontes rigant, quæ mitiora sunt frumento conseruntur, cætera armentorum pabulo cedunt. Sed oleo dumtaxat solo caret, alitq; camelos fortißimos. Mille in ea olim vrbes, inter quas ipsa Bactra regionis est Metropolis, sita sub monte Paropamiso. Bactrus autem amnis præterit mœnia, is vrbi & regioni dedit nomen.

Sogdiana terminos habet ab occasu & septentrionibus Scythiam intra Imaum montem, ab oriente verò Sacas, & à Meridie Bactrianam et Indiam. Proditur autẽ multis in locis harenis sterilem et squalidam esse, atque aquarum penuria cultorem non admittere, quod sanè multis locis, Orientis præsertim & Austri, alioquin fertilißimis accidit. Sunt in ea duæ Alexandriæ, Oxiana scilicet ac vltima. Sunt & aræ Herculis, Bacchi, Cyri, Semiramidis, & Alexandri, ambitioso nimirum victoriarum commento, vt quantum gloriæ vincendo illi essent assecuti, posteritas cerneret.

Sacæ, Nomades dicti, terminantur ab occasu Sogdiana, à Septentrionibus Scythia intra Imaum montem, ab oriente verò Scythia extra Imaum montem, & à Meridie ipso Imao monte ac India intra Gangem. Est regio nemorosa, & pastu quàm frugibus vberior, ciuitates non habent sed speluncas & lucos inhabitant. Sacis autem & vicinis populis Christum Dominum D. Thomæ Apostoli ministerio prædicatũ fuisse, Sophronius, & ante eum Eusebius scriptum reliquerunt.

Scythia à Scytha Herculis filio, vt tradit Herodotus, dicta, duplex est. Vna intra Imaum montem. Altera extra Imaum. Scythia intra Imaum montem terminatur ab occasu Sarmatia Asiatica, à Septentrionibus terra Ptolomæo incognita, ab oriente verò Imao monte, & à Meridie Sacis, Sogdiana & Margiana. Eius populi nullis constant terminis, eò quòd agros non colant, neque conuenticula celebrent, sed per solitudines & inculta vagantur loca: habent enim domos volubiles in plaustris, & sic armenta pecoraq; præ se agentes, coniuges & liberos plaustris, vehunt, vbicunque voluerint.

Scythia extra Imaum montem terra Mongal magnæ Tartariæ pars hodiè dicitur, & definitur ab occasu Scythia interiori & Sacis, à septentrionibus terra Ptolomæo incognita, ab oriente Serica, à Meridie verò India extra Gangem. Regio est plurimùm montosa, vbi campestris est, admixta glarea harenosa est, sterilis nisi aquis fluuiali-

fluuialibus, quæ tamen rarissimæ sunt, irrigetur, & ob hanc etiam caussam multùm deserta & infrequens est, ciuitates in ea nullæ, nullæ villæ, præter vnam, quæ Cracuris dicitur, lignis in plerisq́ locis adeò inops, vt arido boum et equorum stercore incolæ ipsi ignis fouere atq́ cibaria decoquere cogantur. Strepunt equitatus gloria, vescuntur humanis carnibus, & interfectorum caluarias habent pro pateris.

Serica terminatur ab occasu Scythia, quæ extra Imaum montem est, à septentrionibus et ortu terra Ptolomæo incognita, à Meridie verò India extra Gangem. Maxima ibi copia vermiculorum, qui sericum conficiunt, quorum apud Siculos, Italos, Hispanos, & iam nunc etiam in Germaniæ locis aliquot ad eum vsum nutriuntur. Est etiam ibi mira aëris clementia, et longissimus æuus. Nam ducentesimum vitæ annum excedunt incolæ. Rutilas habent comas, oculos cæruleos, vitant reliquorū mortaliū cætus, frugalissimi & pacatioris vitæ cultores. Aduenis illuc euntibus ad emenda serica nulla sermonum vice, rerum precia solis proponunt oculis. Nihil sibi comparant aduectitiū, et ideò iustissimi, quietissimi, sanctissimiq́ omniū mortaliū iudicantur.

CAPVT XVIII.

De Aria, Paropamisadis, Drangiana, Arachosia, Gedrosia, duabus Indijs, Sinarum Regione, & Taprobana Insula.

RIA terminatur à septentrionibus Margiana & parte Bactrianæ, ab occasu Parthia, & Garmania deserta, à Meridie Drangiana, & ab oriente Paropamisadis. Regia seu Metropolis in ea est Ocerra, & Alexandria, ab ipso Alexandro condita, quam præterfluit Arius fluuius. Est autem regio multis in locis fertilis. Turquesten regnum Haithonus & Marcus Venetus appellant.

Paropamisadæ à monte Paropamiso, eis à septentrione imminente, sic dicti, terminantur ab occasu Aria, à septentrionibus parte Bactrianæ, ab oriente parte Indiæ, à Meridie verò Arachosia. Est autem regio omnium rerum, oleo dumtaxat excepto, fertilis, & Turquestensis Tartarorum regni pars. Ciuitates insignes in ea sunt, Naulibus, & Carura, quæ & Orthospana dicitur.

Drangiana terminatur ab occasu Carmania deserta, à septentrionibus Aria, ab oriente Arachosia, & à Meridie parte Gedrosiæ. Ciuitates autem & oppida non obscura in ea sunt Prophthasia, et Ariaspe. Incolæ verò lapidum preciosorū vestiumq́ copiam habent sericarum.

Arachosia solibus ambusta & sterilis, terminatur ab occasu Drangiana, à Septentrionibus regione Paropamisadum, ab Oriente parte Indiæ intra Gangem, à Meridie verò Gedrosia. In hac quoq; est Alexandria, & Arachotus vrbs celebris à Semiramide illa Babylonica, quæ Indos quoque petijt, condita. Huius regionis incolas Dionysius λινογχλαίνυς, *appellat, id est, lineis vtentes vestibus.*

Gedrosia Tarse regnum Haithono & Sabellico, terminatur ab Occasu Carmania altera, à Septentrionibus verò Drangiana & Arachosia, ab Oriente parte Indiæ intra Gangem, & à Meridie Indico pelago. Plinius libro 9. cap. 3. de Indici maris beluis loquens, tradit Gedrosos Alexandri classium præfecto prodidisse domibus fores maxillis beluarum facere, ossibus autem tecta contignare. Quod sanè minimè fabulosum existimandum est, ea ossa contemplantibus, quæ vel à mediterranei maris beluis allata in templis etiam dicata conspiciuntur. Insignes in ea vrbes sunt Musarna, & Arbis. Insulæ verò adiacent Gedrosiæ Asthæa, & Codane. Sciendum autem has regiones ab Macedonibus olim duce Alexandro Magno regis Philippi filio lustratas fuisse, alioqui non vsq; adeò celebres esse, nihilq; memoratu dignum habere, & apud veteres raram, vel nullam potiùs esse mentionem. Atq; hactenus de Regionibus, quas Ptolomæus libro sexto recenset, quas autem in septimo habet, etiam paucis attingamus.

India intra Gangem definitur ab occasu regione Paropamisadum, Arachosia, & Gedrosia, à Septentrionibus autem Imao monte iuxta superiacentes sibi Sogdianos & Sacos, ab oriente verò Gange fluuio, & à Meridie Indico pelago. Est autem regio mercium diues, omniumq; illius oræ partium fertilissima, quippe illi etiam hyems fructus ædit, omniaq; in totum in ea regione grandiora procerioraq; proueniunt, quàm alijs terris. Arbores multis locis liniferæ, gemmarum, margaritarum, piperis, cinnamomi, & calami aromatici magna copia. Lignum etiam Ebeni magno quondam æstimatum mittit quidem, sed præstantius Æthiopia, fruticosum enim est, Æthiopicum autem enodi trunco, & parte medullacea nigrum, durum, ac graue, reliqua magna parte cum Arabicis & Æthiopicis littoribus communia habet. Gentes habet multas & oppidis adeò est exculta, vt quidam in ea 5000. esse dicant. Sed mirum in tanta laxitate terrarum & montium, quæ aurum tamen & argentum ferat, neq; æs illi neque plumbum gigni, quod veteres modò prodiderunt, sed margaritis illa permutari. Deserta eius dracones habent, & tantæ magnitudinis serpentes, vt elephantes, cum quibus eis perpetua discordia est, circumflexu facili ambiant,

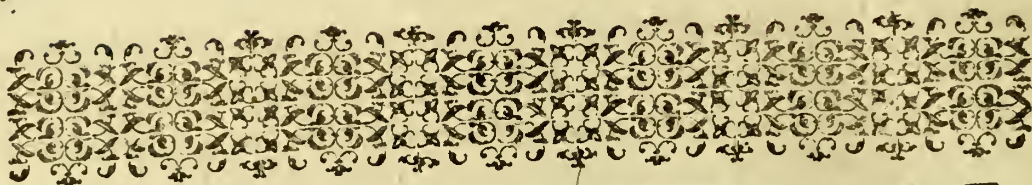
nexuq́ nodi perstringant teste Plinio. Habet fluuios memorabiles Gangem, Indum & Hypanum, sed omnium maximus Ganges, qui vbi est angustißimus, XII. M. passuum, ac insuper quingentis, vbi latè patet, author est Arrianus, alit crocodilos, delphines, & alias beluas. Ciuitates in ea celebres sunt, Camanes, hodiè Calicut, Emporium aromatum totius orbis, Portugalensibus frequentatum. Colchi Emporium, regia ciuitas, cuius rex Lusitanorum est amicus. Curula Colon hodiè, ciuitas & regnum, Contacoßyla, & Pallura, sed harum omnium celebratißima est Caticardama, Ciromandel hodiè, vbi S. Thomas Apostolus fuit sepultus. Insulæ autem adiacent huic Indiæ Scylana seu Zailon, cui quaterni reges longè lateq́ imperitant, adeò in immensum patescit, habetq́ montem excelsum, quem montē Adæ vocant. Putant enim incolæ in hoc monte Adamũ pœnitentiã egisse. Abundat preciosis lapillis pyrotis scilicet, quos rubinos vocamus, hyacinthis, Zephiris ac topaziis, in qua etiam multa aromata crescere fama est. In Canticolpo verò sinu, Barace, Milizigeris, Heptanesia, Tricadiba, Piperina, Trinesia, Leuce, Nanigeris, & in sinu Argarico Cory insula.

India extra Gangem, quam etiam minorem vocamus, & ab incolis Munici regio nuncupatur, terminatur ab occasu Gange fluuio ac altera India, à Septentrionibus Scythia & Serica, ab Oriente Sinarum regione, à Meridie autem Indico pelago. Est regio fertilißima abundans auro, argento, & lapidibus preciosis. Habet etiam tigres & elephantes, gallos gallinaceos barbatos & coruos, & psittacos albos. Ciuitates insigniores, quas habet, sunt, Baracura Emporium, Bangella hodiè ciuitas fœcundißima & regnum latißimum, Balonga Metropolis inter Orientales nulli secunda. Et in Aurea Chersoneso Tacola Emporium, Malacha nunc dicitur, miræ magnitudinis, à Portugalensibus vi capta, quod testatur epistola Emmanuelis regis ad Leonē decimum Pont: Max: Insulæ autem dicuntur adiacere Indiæ huic Bazacata, vbi conchæ multæ reperiuntur, & qui hanc incolunt, nudi continuò degere feruntur. Anthropophagorum tres, Bonæ fortunæ, Barussæ quinque, Sabadibæ tres, Iabadij, id est, hordei insula: feracißima enim hæc insula dicitur, & præterea auri multum efficere, Satyrorum insulæ tres, quarum incolæ caudas habere dicuntur, quales Satyris pingunt pictores, & Maniolæ decem, in quibus dicunt nauigia, quæ clauos ferreos habent, detineri, ac ideò illa ligneis compaginant, ne quando lapis Herculeus, qui circa ipsas gignitur, illa attrahat, obq́ hoc super trabibus ea in sicco firmari asserunt.

Sinarum regio, de qua nihil propemodùm est apud Authores, terminatur

minatur à Septentrionibus Serica, ab ortu solis atq; Meridie terra Ptolomæo incognita, ab occasu India extra Gangem ac ipso magno sinu, & partibus, quæ deinde adiacent Ferinis appellatis. Huius rex potentissimus totius ferè mundi celebratur, qui ne regium stemma alieno polluatur sanguine, sororem in coniugem sumit. Nulli se conspicuum præbet. Palatium habet mirificè extructum, septuplicique muro communitum, inter quemq; ambitum perpetuò vice mutata, decies milleni custodes excubant. Principes immorigeros pelle exuit. Gens candida sic satis, quæ vestibus mensaq; pro epulis ritu ferè nostro vtitur, legis Christianæ expers, crucem tamen Domini (ignota causa) magnificè veneratur. Ciuitates in ea insignes sunt Cattigara, Aspithra, Sarata, & Metropolis seu regia Sinæ.

Taprobanes insula Cory Indiæ promontorio opposita, ac omnium maxima apud Ptolomæum, antequàm temeritas humana exquisito penitùs mari fidem panderet, diu orbis alter putabatur, & quidem is, quàm habitare Antipodes crederentur, verùm Alexandri Magni virtus ignorantiam publici erroris non tulit vlteriùs permanere, sed in hæc vsque secreta propagauit nominis sui gloriam. Missus igitur Onesicritus præfectus classis Macedoniæ, terram istam, quanta esset, quid gigneret, quomodò haberetur, exploratam notitiæ nostræ dedit: patet in longitudine stadiorum septem millia, in latitudine quinque millia, scinditur amne interfluo. Nam pars eius bestijs & elephantis repleta est maioribus multò, quàm quos India: partem homines tenent, corporum magnitudine alios omnes excedentes. Crine fusco, cæruleis oculis, atroci visu, terrifico sono vocis, quibus immatura mors est, in annos centum æuum trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & penè vltra humanam extenta fragilitatem. Margaritis scatet & gemmis omnibus, auro præterea, argento, alijsq; metallis abundans. Est etiam ibi procerioris piperis vberior prouentus, miraq; copia. Sumatram vocant hodiè, moderanturq; ei quaterni diademate insigniti reges. Ante Taprobanen autem multitudo insularum iacet, quas dicunt esse, 1378. quarum tamen nomina traduntur, hæ sunt, Vangana, Canathra, Orneorum, Ægidiorum, Monache, Ammine, Carcus, Phelicus, Erene, Calandadrua, Arana, Bassa, Balaca, Alaba, Gumara, Zaba, Zibala, Nagadiba, & Susuara. Ad has autem insulas (velut ait Hermannus Torrentinus) nauigantes, quoniam Septentriones non vident, aues secum vehunt, quarum aliquas sæpiùs emittunt, vt sequantur volatum earum.

DE REGIONIBVS SEPTENTRIONALIBVS EXTRA PTOLOMÆVM, ENGRONELANDIA scilicet, Islandia, Frislandia, Scandia, & quibusdam alijs Gotthici maris insulis.

CAPVT XIX.

BReviter *trium inter se partiũ diuisiones diximus, nunc ne quid ad plenißimam demonstrationis descriptionem ac instructionem desit, de Regionibus, quæ extra Ptolomæum continentur memoratu digna, in quantum vigilantia nostra inuestigare potuit, quàm breuißimè etiam demonstrabimus, vt absq; fastidio vniuersa lector agnoscat, ab Engronelandia extra circulum Arcticum, quæ omnium Regionum septentrionalior est initium sumentes.*

Est igitur Engronelandia regio Septentrionalis, cuius Zenith est in ipso polo Arctico, eiusq; Horizon idem cum circulo Æquinoctiali, qui Zodiacum in duas partes æquales intersecans, efficit, vt vna medietas totius anni sit vnus dies artificialis, & altera medietas vna nox, & ita totus annus est ibi vnus dies naturalis. Sonat autem Engronelandia virentem terram, ob insignem scilicet prouentum pabuli, quod in ea regione inuenitur. Porrò incolæ illius regionis scorteis, seu coriarijs nauibus vtentes, arbitrariaq; nauigatione, non exilem spoliorum quæstum sibi comparare solent, per artes insidiosas, quas furtiuo ingenio tacitè tabulas nauium negotiatorum inferiùs terebrando, aquæ ingressum procurantes & illicò præsentißimam suffocationem. Licet etiam magicis artibus plurimùm sint dediti, colantq; Idolum dictum Zolotaia baba, hoc est, aurea vetula (est enim figura anus filium in gremio tenentis & alterum iuxta se infantem habentis, quem eius nepotem esse aiunt) habent tamen Episcopales ecclesias duas sub Nidrosiensis Archiepiscopi Regni Nortuegiæ ordinatione. Demùm versus occasum Pygmæi cubitales, vulgò Schrelinger dicti, habitare perhibentur, qui aßiduè certant cum gruibus, & vincuntur etiam sæpè numerò, quorum etiam mulieres pariunt anno quinto & senescunt octauo. Sed magis admirabile est, quod de monasterio Prædicatorij ordinis in hac

regione D. Thomæ dicato ferunt, esse nempe non procul ab eo montem Vulcani insulæ instar igniuomum ibidemq́ ignitarum aquarum fontem, cuius aquis non solùm omnia huius monasterij monachorumq́ habitacula hypocaustorum in modum calefaciunt, sed etiam omne genus ciborum etiam panem, alio nullo adhibito igne, coquunt. Cæterùm eam regionem cùm ob altos montes, qui perpetuis niuibus obsiti rigent, tùm perpetuam glaciem mari innatam (quæ nauigationem impediat, periculosamq́ faciat) à conuersatione seu commercio nostrorum hominum seiunctam, atq́ ideò nondum plenè cognitam esse audio.

Islandia autem insula regno Nortuegiæ parens subiecta est polo Arctico, vento præsertim Circio opposita, ac mari Glaciali propinqua, atq́ ob id dici meretur Terra Glacialis, cuius incolæ à Saxone Sialandico continentissimi dicuntur, religione satis Christiani, propriam scripturam, historiamq́ rerum magnificè gestarum habentes. In ea quoque rupes, siue promontorium est, quod perpetuis ignibus æstuat. Ibiq́ locus esse creditur pœnæ, expiationisq́ sordidarum animarum. In eadem præterea insula tanta butyri salsi, ob pecudum multitudinem, & pascuorum vbertatem reperitur copia, vt non sufficientibus vasis aut tonnis, cistas ex odorifero ligno confectas quadraginta pedum longitudine, & quinque altitudine, quotannis pluribus in locis repleant, atque in domesticum vsum, immò & mercatorum commutationem conseruent. Ab incolis etiam loci infinita multitudine capiuntur pisces, vt sunt aselli, rhombi, vituli marini, & merluziæ. Piscibus igitur frigidis exiccatis ac tostis, huiusmodi butyro innunctis, loco panis frequentiùs vtuntur: vnde etiam Ichthiophagi appellati, diuq́ sine medicina, etiam supra centum annos viuunt.

Est & Frislandia insula pabuli quoque vbertate celebris in hoc Oceano sita, veteribus incognita, prorsus ignota quoque, cuius etiam apud neotericos Geographos aut Hidrographos nulla fit mentio, præterquàm vnum Nicolaum Zenum Venetum, qui anno Christi 1380. varijs diutinisq́ in hoc Oceano iactatus procellis, tandem naufragus ad hanc insulam scilicet Frislandiam appulit. Hic tradit hanc insulam Regi Nortuegiæ obedire, maioremq́ esse Hibernia, eiusq́ primarium oppidum eiusdem esse cum insula nominis, incolasq́ vt plurimùm piscationibus rem facere, Capitur enim in eius portu tanta omnis generis piscium copia, vt inde multas onerent naues, quibus eas in insulas circumiacentes auehunt.

Scandia verò seu Scandiana (quam Plinius ob incompertam magnitudinem, alterum orbem, & Jordanes, ac Paulus Diaconus Vaginam, siue officinam gentium appellant) non est insula, sed continens, & à quibusdam hodiè Schonlandia, id est, amœna terra vocatur, ob portuum nimirum & emporiorum commoditatē, ob maritimas opes, lacuum & fluminum piscationes, nobilium ferarum venationes, auri, argenti, plumbi, cupri & æris inexhaustas venas, atque oppidorum frequentiam. Continet autem Biarmiam, Scricfinniam, Finmarchiam, Lapponiam, Bothniam, Finlandiam, Nortuegiam, Suuetiam, Daniam, nonnullasque circumiacentes insulas. Cæterùm cùm eam, harum rerum Scriptores, maiorem ipsa Suuetia fecerint, ex eaque Gotthos & Longobardos progressos fuisse retulerint, videntur, mea quidem sententia, hæc tria Regna, videlicet Nortuegiam, Suuetiam, & Daniam veluti integrum quoddam corpus, Scandiæ duntaxat nomine compræhendisse, quia tum illa terræ pars inter mare Baltheum, quod Finlandiam alluit & Glaciale, incognita fuit. Quæ res fecit, vt plerique hanc immensæ magnitudinis Peninsulam, vno Scandiæ nomine appellarent, quamuis Procopius quandoque Thulem appellat. Sed quales partes eius sint, iam paucis quoque videamus.

Biarmia igitur Borealis regio & inter sinum Granduicum & lacum Album sita, diuiditur, secundùm Saxonem Sialandicum, in vlteriorem, & citeriorem. In hac citeriore sunt montes perpetuis, sed innocuis niuibus offusi, æstiuique ardoris expertes, inter quos inuijs nemoribus & saltibus abundat, pascuorum feracissima, inusitatisque alibi bestijs frequens. Crebri in ea fluuij, ob insitas alueis cautes, stridulo spumantique volumine perferuntur. In vlteriore verò Biarmia sunt quidam monstrosæ nouitatis populi, ad quos aditus inuius & insuperabilibus periculis obfusus est, nec facilè mortalibus patere potest. Maior siquidem itineris pars præaltis niuibus perenniter obsidetur, quas si quis superare velit, ceruis iugalibus (quorum maxima copia illic est, vt apud Italos asinorum) currum instruit, cuius incredibili celeritate, eximio gelu rigentia iuga transcendat. Pugnaturi Biarmenses, arma artibus plerunque permutant, carminibusque in nimbos soluere cœlum, ac lætam aëris faciem tristi imbrium aspergine confundere consueuerunt. Sunt Biarmi idololatræ & Amaxobij, Scytharum more, atque in fascinandis hominibus instructissimi. Quippe aut oculorum aut verborum, aut alicuius alterius rei maleficio, homines ita ligant, vt liberi non sint, nec mentis compotes, sæpeque ad extremam maciem deueniant, & tabescendo dispereant.

Inter

Inter Biarmiam & Finmarchiam ſita eſt Scricfinnia regio, angulum tamen longiorem verſus Auſtrum, & mare Bothnicum emittens. Eius incolæ admirabili quadam celeritate, certis planis lignis inſtar arcuum in anteriori parte curuatis, ac pedibus affixis, directione manualis baculi vtuntur, quibus ſeſe arbitraria voluntate ſuper niues, montium inacceſſa, valliumq́; ima, aſſequuntur, hyberno præſertim tempore, quia in æſtate, licet habeant etiam perpetuas, impreßioni tamen lignorum citißimè cedunt.

Finmarchia verò regio, quæ olim ob ſui amplitudinem regio titulo decorata, hodiè verò ſub dominio Regni Nortuegiæ homines robuſtis corporibus, & animo magno habet, qui ab hoſtium incurſu ſe ſtrenuè defendere ſolent. Aër illius regionis, ſicut & vicinarum, ſemper frigidus eſt & ſerenus, innocuus tamen humanis corporibus, rarißimas pluuias tempore æſtiuo admittens, tantaq́; eſt illic aëris temperies, vt piſces nullo ſale conditi, ſed ſolo aëre ſiccai, toto decennio à putrefactione durent.

Lapponia dicta eſt à populo, quo habitatur. Vocant enim Germani Lappones & Lappen, qui parùm idonea rei præſenti dicunt & faciunt, quos Latini ineptos vocant. Hi domos non habent, ſed tabernacula quaſi caſtrenſia. Ferarum maxima copia eſt in ea regione. Agrum non colunt, ſed piſces capiunt plurima copia, edomantq́; in farinam. Commercia permutatione & non pecunia agunt, mutuo conſenſu tantùm & nullo ſermone communicato, quia habent linguam peculiarem, & ignotam vicinis. Gens validißima eſt, & diu libera fuit & arma ſuſtinuit Nortuuegiæ Suetiæq́;, donec conceßit tandem ſub imperium & tributum pendit, precioſas ferarum pelles.

Bothnia, quæ ſinum Gotthicum ſiue Suueticū ad Septentrionē terminat, latißima eſt terra, & qui eam incolunt, piſcatu maximè viuunt, non quod agrum ſterilem habeant, ſed quia tanta eſt his copia piſcium optimorum, vt in omnium neceſſariarum rerum permutationem abundè ſufficiat, ſuntq́; in omnibus rebus locupletes. Inter in ea oppida celebria, præcipuum eſt Thorna, id eſt, turrita inſula. Eſt autē hoc oppidū in loco plurimùm amœno, & commodo ſituatum, nec aliud emporium frequentiùs in toto tractu ſuppolari, quàm eſt hoc. Ad ipſum enim ex Hiſpania ac Luſitania optimum vinum, & ſal; ex Anglia & Flandria, precioſum pannū; ex Germaniæ ciuitatibus variam domorū ſupellectilē & ornatum; ex Suuetia triticum, ſiliginē, hordeum, & omne genus neceſſarij leguminis mercatores nauibus aduehunt & cōportant. Complures etiam alij ex partibus Nortuegiæ & aliarum vicinarum

regionum, per altissimos montes, & vastas solitudines, partim oblongis nauiculis, incitatissimis fluuiorum casibus aptatis, partim curribus domitorum rangiferorum, partim etiam pandis perticis, quibus conspersa, niuibus iuga montium citò superant, celeriq́ allapsu (vt supra de Scricfinnijs incolis dictum est) concurrunt.

Finlandia, quæ superiori ætate dominum Moscum habuit, hoc verò tempore sub Rege Suuetiæ existit, pulchra interpretatur terra. Vtuntur habitatores eius lingua distincta à Danis & Suuecis, nempe lingua Wandalorum, qua & Poloni atq; Russi vtuntur. Sunt autem inter se benigni & modesti, atq; ad iram tardi, ac si diu prouocati fuerint, tarditatem verò iræ magnitudine vindictæ compensant.

Nortuegia, quam quidam Norduuagiam appellant, longo tractu Suuetiæ adiacet, mariq́ alluitur. Atq; à Nort, id est, Septentrione, ad quem sita est, quasi Septentrionalis via, nomen accepit. Germani enim quatuor orbis plagis vernacula nomina indidêre, prouinciasq́ his adiacentes inde denominauêre. Est autem omni vbertate fertilissima, habet enim boues, qui non tàm proceritate corporis, quàm numero magno singulis annis multiplicantur. Habet & equos statura quidem mediocri, sed admirandæ fortitudinis & pernicitatis maximè in montibus ac vijs saxosis penetrandis. Habet & pisces in magna copia, quos extractos purgatosq́, integros vel in partes diuisos, salito liquore conspergunt, solis flatibus asperrimis, frigore, atq; aëris rigore ad siccandum exponunt, tùm in excelsas quasi lignorum strues componunt, quas in naues vicissim collocant, atque ad celeberrimum totius Nortuegiæ emporium, Bergen nuncupatum, pro rerum commutatione aut precio distrahendas exportant.

Suuetia autem, à Sud, id est, meridie denominata, Nortuegiæ non secus coniuncta est, atq; Italia Neapolitano Regno & Pedemonti. Est autem regio diues argenti, æris, plumbi, ferri, & chalybis, pecoris & prouentu immenso piscium. Habet & infinitam multitudinem equorum, qui paludes & colles altos, profundosq́ saltus indifferenter longiore dicta, magnaq́ celeritate absoluunt. Complectitur etiam multas & varias nationes, inter quas virtute bellica celebres Gotthi, qui in Ostrogotthos, id est Orientales, & Vestrogotthos, id est Occidentales Gotthos, pro regionum, quas incolunt situ, diuisi, indeq́ progressi, toti orbi, vt pleriq́ Scriptores memoriæ prodiderunt, terrori fuêre. Huius regni Regia Halmia est, quam incolæ Stockolm, Rutheni verò Stecolna appellant, munita natura & arte, & sita in paludibus instar Venetiarum.

Dania

Dania habet nomen à rege quodam Dano vocato, complectiturq́ Cimbriam Chersonesum siue Iutiam, quã vulgò Dietmarsen vocant, & multas circumiacentes insulas in sinu Codano. Est terra fertilis, aquis irrigua, nauibus peruia, venatione, pecore, piscibus & alijs huiusmodi rebus ad vitam & vsum humanum necessarijs valdè diues. Ciuitates insigniores in ea sunt Schlesvvic, vbi aliquando fuit Ducatus, Ripen, Wiburg, Harhuis, & Wendsyssel Episcopales.

Gotthlandia, id est, bona terra ab omnibus eam frequentantibus sic nominata, insula est in Gotthico mari, regnoq́ Suuetiæ subiecta. Est enim multis rationibus bona, bonus in ea populus, boni & securi in circuitu eius portus, bonus & electus in ea ager, bona armentis, equis, bobus, piscatione, venatione, aquis, syluis, pascuis, pulcherrimo marmore, & omnibus rebus humano vsui necessarijs. Producit etiam arietes, siue verueces, cæteris robustiores & proceriores, quibus quaterna, vel octona cornua crescunt, tantumq́ ferociæ à cornibus mutuant, vt tempore coitus, nisi serra vel lima demantur, cæteris animantibus sint nocumento, ipsiq́ pastori rebelles. Est in hac insula Boreali parte præclarum oppidum Visbÿcum arce munitissima. Ab hac etiam insula in omni nauigantium controuersia, præsertim à consulatu Visbÿcensi, petitur, & datur ius, & sententia diffinitiua, quid vnicuiq́ permittendum, vel auferendum erit.

Oelandia etiam vna ex insulis Gotthici maris, breuissimo maris interiectu à Gotthia meridionali diuisa, omnium insularum pulcherrima: multis enim bonis adeò referta est, quòd spatij breuitatem (duorum dierum itinere absoluendam) soli fertilitas recompenset. Prata, & campi odore herbifico, indicibili suauitate mirabundi. Ibi plurimi greges equorum paruorum, sed validissimorum, vtputa qui fortitudine, & agilitate multis eximij corporis equis præualeant, quousque domestici & exotici negotiatores pro voluptate emunt, atq́ in terras remotas, veluti naturæ miracula venales exportant.

Est et Selandia, insula cui à mari, quod circumluit, nomen est, Germani enim See mare, Land oram aut terram vocitant, sub Danorum Regis dominio. Ciuitates in ea celebres sunt Roschildt Episcopalis, & Hafnia, quæ vulgò Coppenhagen & Kopmanhafen, id est, mercatorum portus vocatur. Ibi etiam est sedes Regia, & studium vniuersale.

Adiacent & aliæ plurimæ & iucundissimæ insulæ, quæ herbis, arboribus & graminibus, maximam recreandi delectationem exhibent, quas breuitatis causa, consultò prætereo.

CAPVT XX.

De America, Spagnolla, Isabella, & aliis insulis ab Hispanis inuentis.

D occidentem terra est, quam Americam vocant. Primùm quidem per Christophorum Columbũ Genuensem, anno domini 1492. inuenta, deinde ex mandato Regis Castiliæ anno Christi 1497. ab Americo Vesputio Florentino illustrata, & ab eodem nomen sortita. Nunc verò propter eius magnitudinem Nouus Mundus appellatur, & licet Ptolomæo & antiquioribus propter nimiam eius distantiam incognita permansit, sunt tamen nonnulli, qui à Platone sub nomine Atlantis descriptam opinentur; inquitq; Marinæus Siculus in Chronico suo Hispaniæ, hic nummũ antiquum Augusti Cæsaris effigie insignitum, in aurifodinis inuentum esse, missumq; in rei veritatem Summo Pontifici, per D. Joannem Rufum Archiepiscopum Consentinum. Aristoteles etiam in libro περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων *scriptum reliquit, Trans Herculis, inquiens, columnas in eo mari, quod Atlanticum dicitur, inuentam quandam insulam à Carthaginensium mercatoribus olim fuisse aiunt, à nullis ante id temporis habitatam, præterquàm à feris, & propterea syluestrem admodùm, & multis refertam arboribus, alioquin fluminibus plurimis ad nauigandum aptißimis plenam, ac incredibili quadã omnium rerum nascentium vbertate profluentem, sed remotam à continenti plurium dierum nauigatione, ad quam cùm nonnulli Carthaginensium mercatores fortè accesßissent, captiq; eius loci fertilitate, ac aëris clementia, ibi sedem fixissent, commotos ob id Carthaginenses ferunt, statim consilio publico decreuisse, morte indicta, ne quis posthac illuc nauigare auderet, & qui iam ierant, statim interfici iusßisse, ne ipsius insulæ fama perueniret ad alias nationes, submitterenturq; alicui fortiori imperio, ac fieret quasi oppugnaculum quoddam aduersus eorum libertatem. His ex dictis Aristotelicis clarè liquet, terras in occidente inuentas, Americam scilicet cum insulis vicinis, prioribus etiam sæculis cognitas fuisse. Habet autem America multas regiones & gentes, & si quis conditiones earum & mores scire desiderat, hæc pauca, quæ sequuntur, legere ne grauetur.*

Incolæ igitur, qui propiùs Æquatorem consistunt, Canibales siue Caribes vocantur, hosq; nullus est qui videat, quin scalpi sibi horrore quodam præcordia fateatur, adeò atrox tartareusq; est illis à natura, & immanitate insitus prospectus. Humanarum enim carnium sunt heluo-

heluones. Nam omnes homocupijs inuigilant, & si hostes desint, quibus cum bella gerant, in seipsos sæuitiam conuertunt, & prostrant, capiunt, aut fugant. Quos pueros capiunt, vt nos gallos gallinaceos, aut porcos, quos ad obsonia volumus pinguiores & teneriores educare, castrant, grandiores & pingues effectos comedunt, ætate autem iam matura cùm ad eorum manus perueniunt, peremptos partiuntur, intestina & extremas membrorum partes recentes epulantur membra sale condita, vt nos pernas suillas, in tempora seruant. Mulieres comedere apud eos nefas est & obscænum, si verò quas assequuntur iuuenes, ad sobolem procreandam, non aliter atque nos gallinas, oues, iuuencas, & cætera animalia, curant & custodiunt, vetulas ad obsequia præstanda pro seruis habent. Coëunt in promiscuum nulla sanguinis ratione habita, tot vxores ducunt, quot libuerit, atque natant ceu maris animalia.

Ab his Canibalibus siue Caribibus versus Tropicum Capricorni in occidua tamen parte Peru regio est sita, quæ anno Domini 1530. Cæsaris Caroli Quinti mandato & auspicijs perlustrata est. Quam etiam Nouam Castiliam ab inuentoribus nominant. Est autem omnium regionum, quæ hactenus inuentæ sunt aromatum & auri ditissima. Nam tanta auri & argenti vis est, vt vasa in contemptissimum vsum destinata, inde conflent. Neque minùs etiam in alijs rebus fœlix. Bis enim per annum frumento gaudet, vario animalium genere dotata, sed feris tamen libera. Oues tantæ proceritatis in eà, vt vice equorum ipsi vtantur, tamq; fœcundæ, vt fætus bis per annum edant. Habet & ciuitates legibus atq; armis munitas, estq; fluminibus, montibus, ac syluis nimirùm in modum adornata. Incolæ verò prudentia, morum comitate, artium variarum peritia, commercia omnemq; probitatem satis excolunt, Nisi quòd Christum ignorent, qui tamen vt multis iam innotuit, ita ijs & cunctis alijs spiritu ducente innotescat, optamus & speramus.

Brasilia siue Terra Papagalli deinde sequitur, vltra Tropicum Capricorni sita, cuius incolæ paulò mitiores sunt Canibalibus, numinis vice nihil colunt, lege tamen tantùm & instinctu naturæ viuunt, viri fœminæq; nudi agũt, nisi ex plumis psittacorũ quasi pallium longo pòst tergus relicto syrmate conficiunt. Thori maritalis illibatã fidem seruant. Labia, aures, genitaliaq; perfossa lapidibus preciosis ornant forâs eminentibus.

Propiùs ad fretum Magellanicum à Ferdinando Magellano anno Domini 1519. inuentum, Terra Gigantum est, qui cursu tàm celeri

ſunt, vt equum curſu vincere poſſe videantur. Vagi ſunt, in tuguriolis latitantes, eosq́; ſecum tranſportantes. Pauperes ſunt, nihilq́; eorũ terra precioſi producit. Integuntur pellibus ferinis bellè conſutis, arcus ingentes telaq́; ſecum deferunt, capillos in modum Polonorum detonſos habent, obſtructos funiculo lanugineo, ad quem venaturi tela connectunt, cùm animam agunt morituri, magnus numerus ſpirituum malignorum ſeſe illis oſtendit, ea figura, qua apud nos pinguntur.

Ab altera verò parte Æquatoris Septentrionem verſus, Parias regio aurifera, thuriferaq́; eſt, Cuius incolæ genu tenus mares, fœminæ ſurarũ tenus, goſſampinis veſtibus incedunt. Feroces quoq; ſunt, ſagittisq́; certant venenatis, & aduſtis præacutis ſudibus. Animalia reptilia, inſecta, quadrupedia etiam, à noſtris diſsimilia, multiformia, varia, innumeraq́;, noxia tamen minimè præter leones, tigrides, & crocodilos habet. Habet & magnitudinẽ fluuiorum & numerum, inter quos vnus eſt Maragnonus nomine refertus piſcibus, cuius oſtium in Oceanum cadens paſſuum eſt paulò minus centum mille, ex altis montibus decurrens, quorum culmina Paradiſi delitias habere, ſunt, qui dicant. Habet & ſyluas coccineas, quarũ lignum mercatores Itali verzinum, Hiſpani verò Braſilium appellant. Caſsiam quoq; fiſtulam febre laborantibus vtilem in magna copia gignit. Pſittacorũ verò apud eos non minor copia eſt, quàm apud nos palunbium aut paſſerculorum.

Hanc ſequitur Dariena, cuius vna pars tàm arcta eſt, exedentibus vtrinq; Oceani fluctibus, vt quatuor tantùm milliaria contineat, hinc Oceanus Occidentalis, illinc Eous, Incolæ huius licet Religionis Chriſtianæ ignari ſint, legibus tamen & viuendi inſtitutis vtuntur, ſacraq́; faciunt ſuo ritu. In lectis penſilibus dormiunt, & domus ſimiles noſtris campanis habent. Sunt etiam ipſorum arma, non arcus, non ſagittæ venenatæ, vti habere indigenas illos Parienſes diximus. Comminùs hi certant vt plurimùm, enſibus oblongis, quos macanas ipſi appellant, ligneis tamen, quia ferrum non aſſequuntur, & præuſtis ſudibus aut oſſeis cuſpidibus, miſsilibus etiam ad prælium vtuntur. Et quia à natura ſoli, locus cænoſus, paludibus fætidis ſeptus eſt, & aëris inclementia frequens, ideò flaueſcunt, & turgeſcunt vultus eorũ, ſimilesq́; ictericis ſunt, quamuis arboreos natiuos fructus habeant multiformes, & variorum ſaporum ad vſum humanũ ſalubres. Et licet etiam maximã copiam habeant precioſarum gemmarum, vt ſunt topazij, adamantes, margaritæ & huiuſmodi genus aliæ, nulla eſt tamẽ de his cura, cùm auri faciem animo geſtent, auro tantùm inuigilant, aurum ſectantur.

Poſt hanc Cyamba regio eſt, ſalubris, amœna, clementia cœli optimè fortu-

fortunata, & nulli terrarũ vbertate agrorum postferenda. Montana partim, partim etiam lata planitie nobilis, arborifera vbiq; herbidaq́;, ac perpetuo vere autumnoq́; gaudens. Myrobalanos etiam diuersarũ specierum, emblicos puta & chebulos, medicorũ appellatione, in magna copia nutrit. Nutrit & leones, tigrides, ceruos, capreolosq́;, & alia huiusmodi animalia, & volucres diuersas. Huius incolæ ex palmarũ quodam genere macanas, id est enses ligneos latos, & iaculares hastas construunt. Ad elegantiam etiam seipsos depingunt, quorundam pomorum succo, ad id in hortis nutritorum, nigris ac rubentibus, vti Agathyrsos legimus. Totum, insiunt, alij corpus, partes alij, pleriq; autẽ tractim flores aut rosas effigiant, aut implicitos laqueos, put cuiq; sedet appetitu.

Est & Beragua regio à Beragua fluuio aurifero denominata. Primùm à Petro Vmbria reperta, postea per Christophorũ Colonum anno domini 1502. perlustrata. Est terra altißimis repleta montibus, quorum cacumina nubes superare creditur. Nam ad quinquaginta ampliùs milliaria attolluntur, & quia maiore ex parte squallida & sterilis frugum est, ideò incolæ certis quibusdam anni temporibus auro intendunt quæritando. Credunt enim ineße auro numen, quandoquidem ad id negotij minimè tendunt inexpiati, ex priscorum religione, puta qui à coitu, & omni oblectamento abstinent, cibisq́; ac potu parcißimè vtantur, vniuerso legendi auri tempore. Solem etiam ab Horizonte surgentem venerantur, ac reuerenter excipiunt.

Huic proxima est Coluacana regio diues & elysia, quæ turritis constat ædificijs, & oppidis amplißimis, nimirum quindecim, & alicubi viginti millium domorum. Sunt tamen non vbique connexæ domus, sed hortis & cortibus intersecantibus, distant à seipsis, plateas habent mœnibus circũseptas, in quibus fora nundinasq́; exercent, vias ordine stratas, furnos, fornacesq́;, calcem ac lateres coctos habent, figulos, lignariosq́; fabros, & artifices, mechanicarumq́; artium omniũ opifices assequuntur egregios. Quando nouos hospites suscipiunt, qui pacem in illis terris admittunt, in amicitiæ fœdus sibiipsis cum nouacula vel gladio lapideo sanguinis parumper ex lingua vel manu, aut lacerto, vel alia quauis corporis parte, hospite inspectante eruunt. Sacerdotes viuunt cælibes, & incorrupti. Quid sit coire nemo intelligit, donec nubat. Nefas & morte piandum est aliter accidere. In fœminis mira castitas. Licet vnicuique potenti, postquàm vnam duxerit vxorem, habere pellices, quotquot voluerit, sed nupta adulterio comprahensa venditur à marito, primario tamen principi, à quo licet mulieris propinquis illam redimere. Nemini non coniugato fas est iungi

 in men-

in mensa, vel eadem lance vesci aut poculo bibere, paremq; coniugato se præbere.

Coluacanam Themixtitã, quæ & Mexico, regio sequitur, olim sub Magno Cham, à Ferdinando autem Cortesio anno Domini 1521. expugnata & Regi Castiliæ tributaria facta, plurimo abundat auro, & ingentibus pollet diuitijs. Abundat & maximis syluis, quæ omni tempore florent. Abundat & feris varijs, præsertim auibus diuersorum colorum. Incolarum autem alij Idololatræ, alij Christiani, Christi enim Euangelium per manus fratrum ordinis Sancti Francisci semper seminatur, non solùm in Themixtitan, sed & in tota Asia Magna. Oppida permulta habet, sed inter omnia nullum præstantius aut maius eo, quod Temistelam appellant sub Tropico ferè Cancri situm, lociq; natura munitum. Est enim situm in lacu maximo, pontibus 1200. circumplexum, & ædificijs cum Dedali structuris conferendis ornatum.

Hispania verò Noua, à Nunno Gusmano deuicta anno 1530. Terra est, quæ vbertate soli nulli terrarum cedit. Est enim in ea maxima auri copia, sunt & artifices argutißimi. Est multùm amœna, fructiferaq;. Est populosa & densa varijs animalibus syluestribus. Abundat frugibus, herbis & radicibus. Et vt semel dicam, habet omnia, quæ vsui humano sunt accommoda. Alluunt regionem etiam multi insignes amnes piscosi & nauigabiles.

Florida deinde vsq; ad Baccaleam extenditur, quam quidam nauarchus Joannes Pontius nomine, Resurrectionis die adiuit, & ob id Floridam nuncupauit (vocat enim Hispanus Pascha floridũ Resurrectionis diem) regio est feracißima auri & omnium animantium. Habet enim campos amœnißimos, montes excelsos, & fluuios placidißimos. Ciuitates insuper & turres & domus affabrè constructas adeò, vt nostra Europa non multò inferior habeatur. Populi in ea affabiles & contractus non fugientes, plures eorum icthiophagi sunt, alij ophiophagi.

Demùm Baccalea est infra circulum Arcticum, quam Sebastianus Cabotus genere Venetus inuenit & eam sic appellauit, eò quòd in eius pelago tantam reperit magnorum quorundam piscium, tinnos emulantium, sic vocatorum ab indigenis, multitudinem, vt etiam illi nauigia interdum retardarent. Huius regionis homines, licet pellibus tantùm cooperti incedant, tamen rationis haudquaquã expertes. Est in ea ingens vrsorum copia, sed minimè hominibus noxij, qui & ipsi piscibus vescuntur. Inter densa namq; piscium illorum agmina sese immergunt, & singulos singuli cõplexos, vnguibusq; inter squamas immißis in terram raptant & comedunt. Abundat etiam in plerisq;

locis

locis orichalco. Atq; hæc sunt quæ de America eiusq; partibus, quantum lectionum peruigili cura comperimus: nunc ad Spagnollam, quæ caput & emporium est vniuersæ liberalitatis Oceani, sermonem conuertamus.

Spagnolla insula siue Ophira, de qua legitur lib. 3. Regum cap. 9. & 10. à Petro Martyre modò Hispaniola dicta, quam ab Hispania diminutiuè appellant, adeò temperata & amœna est, vt neq; frigore vrgeatur molesto, nec calore vexetur immodico, vt sine rubore si comparetur Italiæ reginæ quondam orbis terrarum, multò beatior, longeq; fælicior reperietur. Perpetuo enim gaudet vere, perpetuoq; autumno. Frondescunt etiam ibi toto anno arbores, & prata virescunt. Hortensia verò, vt sunt caules, lactucæ, boragines, raphani, & huiusmodi sata intra sextumdecimum; melones verò cucumeres, & similia intra trigesimum diem, satis coälescunt. Est incredibile auditu, spicam ibidem superare lacerti craßitudinem, spithama longiorem, granaq; nutrire quamlibet duo millia & amplius. Est tanta omnium quadrupedum copia, vt iam & equi & coria boum & pecudum portentur in Hispaniam, deinde ad alias nationes. De coccineis arboribus, de aromatibus, de colore glauco, de mastice, gossampio, de electro & multis alijs eius prouentibus, satis multa Petrus Martyr ab Angleria copiosè, fideliter, eruditeq; docet. Mittit etiam hæc insula lignum Guaiacum, quo nostri tanquàm remedio præsentißimo aduersùs morbum gallicum vtuntur. Habet & aurum natiuum, montanum & fluuiale. Nullus est namq; fluuius, nulli montes, pauca planities, auro immunes. Vnde non immeritò (vt refert Josephus libro 8.) etiam Aurea terra à quibusdam nuncupatur. Nam ex sola Spagnolla vehitur in Hispaniam quotannis quadringentorum & quingentorum interdum millium ducatorum auri summa: id autem ex quinta regia intelligitur, quæ ad fiscum venit, octoginta, nonaginta & centum millium Castellanorum auri, & aliquando maior. Habet & quatuor flumina, quæ ferè portionibus æquis eam diuidunt ex altis montibus, vno ad Orientem, hoc Lunna dicitur, ad Occidentē altero, quod Attibunicus, tertio ad Meridiem, quod Háiba, ad Septentrionem quarto, quod Jáche appellatur. Sed de Spagnolla satis, ad Isabellam transeamus.

Isabella (Cuba vel Ferdinandina à quibusdam dicta) ab Helizabeth regina, quam Hispanum idioma nuncupat Isabellam, vocata est. Hanc secat mediam ab oriente in occidentem Cancri circulus, & moribus superiori haud est dißimilis, ferro caret, sed eius vsum lapis pellucidus supplet. Auri verò maximum habet prouentum, cui etiam

Hispani

Hiſpani præſunt, qui aurifodinas poßident, multò ditiores quàm in Spagnolla reperiuntur. Unde vt nonnulli aſſerunt, plus quàm centum & octoginta millia Caſtellanorum auri (magnum opulentiæ argumentum) ſingulis annis tranſmittere ſolent in Hiſpaniam.

Inter Zephyrum & Auſtrum ſita eſt Jucatana inſula, cuius incolæ non lana, quia pecudes non habent, ſed goßipio mille modis & varijs fucato coloribus veſtes conficiunt. Fœminæ à cingulo ad talum induuntur, velaminibusq; diuerſis caput & pectora tegunt, & pudicè cauent, ne pes aut crus illis viſatur. Turritas domus lapideas, aut ex lateribus, calce, arte, & induſtria confectas, templa magnifica, vias ordine ſtratas ac plateas habent. Nundinaria quoq; agunt commercia, ſed ſumma fide negotiantur, permutando tamen ſine pecunijs, ſuntq; recutiti.

Huic proxima eſt Cozumella, à Cozumellao regulo, cuius maiores huius inſulæ habitatores fuerunt, nomen habens, plana, ac gleba fortunatißima. Habet quoque aurum, ſed peregrinum ac aliunde allatum, melle abundat & fruticibus ac hortenſibus, volucribus etiam & quadrupedibus. Domus lapideæ ſunt, culmo tamen contectæ, vbi ſit lapidum penuria, ſed vbi ſit lapicidinarum copia, laminis lapideis conteguntur, marmoreos poſtes in plerisq;, veluti apud nos pleræq; domus habent. Cæterum incolarum œconomia & politia ea eſt, quæ de Jucatana. Geſtamina quoq; virorum ac fœminarum, non laneo vel ſerico, ſed ex goßipio ſunt confecta.

Ad Zephyrum autem verſus, tres paruæ inſulæ ſunt Sacrificiorum dictæ, quibus cærimoniarum ritus perquàm horridus nomen dedit. Nam proles ſuas, marmoreis ac fictilibus dijs ſuis immolant, neque iugulis, ſed pectoribus apertis ex infauſta victima cor eruunt, ex cuius calido cruore idolorum labia illiniunt, reliquum fluere patiuntur in lacunam, inde in apertum, cor & exta comburunt, gratum fumum dijs ſuis fore arbitrantes. Torulos brachiorum & femorum, ac ſurarum pulpas edunt, præcipuè ſi hoſtem bello victum ſacrificauerint.

Inter has & Jucatanam inſulæ Veſtalium ſitæ ſunt, in quibus ſolæ mulieres habitant ſine virorũ commercio, vti apud nos cœnobitæ. Certis tamen anni temporibus traijciunt ad eas viri, non coitus cauſa, ſed moti pietate, campos & hortos illis compoſituri, quo cultu queant vitam ducere.

His omnibus auſtralior eſt Jamaica læta fertilisq; inſula, benignitate ſoli fortunatißima, vno tantum monte contenta, ſationibus recipiendis aptißima, ac belli ſtudijs aſpera. Quam non minorem eſſe

Sicilia,

Sicilia, qui eam exactiùs tractauêre, aiunt, qui etiam de illius fælicitate nihil negant.

Ab hac rectà ad orientem Spagnollæ proxima & collateralis, Burichéna insula est, siue S. Ioannis, culta populosaq́ꝫ, maximam habens auri copiam, & vbertate soli æquè fortunata ac Spagnolla. Regem habet vnicum, cui imperanti mira parent reuerentia accolæ.

Nec prætermittenda est Guadalupéa insula corrosa duobus sinubus (vti de Britannia maiore legimus, & Calidonia, quæ Scotia nunc est, ita vt penè fiant duæ insulæ, portubus celebris. Id gummi reperêre ibi generari, quod pharmacopolæ Animen album vocant, ad capitis grauedinem sua suffumigatione tollendam. Cuius arbor fructum producit cariotis similem spithamalem. Aperta farinam videtur includere dulcem. Vti nostri rurales castaneas & huiusmodi pleraq́ꝫ seruant hyemandas, ita hi huius arboris cariotas. Est arbor ficulneæ similis. Pineas hortenses & cætera naturæ edulia cuncta, et hi assequuntur. Imò & putant ab huius insulæ habitatoribus alias insulas tot suauium fructuum semina habuisse.

Ab hac ad Meridiem Galanta iacet insula plana, à pulchritudine sua nomen habens, quia Hispanum idioma elegantes galantes appellat. Iacet & Madanina, vbi solæ mulieres habitant, quæ mamillam à teneris scindunt, quò faciliùs queant sagittariam artem exercere, ad easq́ꝫ traijcere coitus causa viros, nec retinere mares, authores referunt. Deinde ad orientē sex paruæ sitæ sunt, vocatæ Todos Sanctus & Barbata. Hæ autē licet scopulosæ sint ac steriles, cognitu tamen necessariæ sunt nauigantibus. Ad Septentrionē verò est Insula populosissima dicta Monsserratus altissimo monte celebris, & rerum omnium victu necessariarum copia pollens. Est & Altusbellus insula sic appellata, de cuius belluis marinis, præsertim de testudinibus mira ferunt authores.

Intra Tropicum Cancri autem & Arcticum circulum in mari Cathayo insulæ sunt, Archidona, Tortucarū numero septem, Martyrum sex, Deabul, & Comello. Supra Isabellam verò, Baxos, Sancta, Balaca, Baburca, Nabacea, Somento, Gary, Macubiza, Idecareriæ, Iucauo, & Magnana. In Baccaleo autem pelago, Boiuca aliâs Anagneo fonte perenni adeò nobilis, vt eius fontis aqua epota, senes reiuuenescant, teste Petro Martyre, Setefidades, Labermuda, Cortereaalis, Don Marco, De Vogo, & sanctæ Crucis. In Oceano denique Occidentali (quas Hispani Las Axoras vocant) insulæ sunt. Faial, quæ & Noua Flandria, Gratiosa, Hocorno, S. Georgij, Alterura, S. Michaëlis, Sancta Maria, Frures, & Opico.

Restant adhuc aliæ hinc inde dispersæ insulæ, quas tamen libenter omisimus, tùm quia non multis authoribus sint celebratæ, cùm nihil preciosi adferant, tùm ne caput hoc in immensum excresceret. Quapropter instar nautarum, vela ventis dantes ad Meridionalem plagam iam proram dirigamus.

CAPVT XXI.

De Meridionali parte Africæ ab Alberico Vesputio inuenta, Noua Guinea, Brasilia, Terra ignis, Madagascar, & quibusdam alijs insulis.

A MERIDIE *quicquid vltra decimum sextum gradum latitudinis Austrinæ, totum Ptolomæo incognitum fuit. Anno verò Domini 1501. ab Alberico Vesputio tota Africæ Meridionalis pars inuenta & perlustrata est, hodieq; à Portugallensibus circumnauigatur, qui à Portugallia soluentes rectà in austrum tendentes, primùm Gades insulam prætereunt, deinde Mederam insulam, quæ hodiè à Lusitanis incolitur, patetq; circuitu 40. milliarium. Ferax est saccari et vini, Cretico vino nequaquã cedentis. Pòst Canarias adeunt insulas. His relictis Caput Album petunt, vbi tellus tota est arenosa & deserta, alba & arida vsq; ad Nigritas. Succedit Capiti Albo Sinus Dargin et insula eiusdem nominis. Est & post Caput Album in mediterraneis locus, quem Hodenum appellant, & hic nullo clauditur muro, sed diuersorium est Arabum & statio camelorum. Eius regionis incolæ viuunt ordeo & cariotis, quibus vbertim abundant. Mahumetum colunt, et Christianos oderunt. Senega fluuius, qui has terras sequitur & totam ferè Æthiopiam interiorem irrigat, Azanegos à regno Nigritarum disterminat. Sunt autem Azanegi homines pauperes & mendaces, proditores & prauos seruantes mores. In regno Senegæ est locus nomine Tagaza. Vnde ingens copia petrei salis auehitur camelis Arabum. Cæterùm ferunt flumen Senegæ eiusdem cum Nilo naturæ esse, easdemq; vices cum eo habere. Nam vt ille Ægyptum, ita hic Æthiopiam reddit irriguam. Rex Senegæ pauper est, et nullas habet vrbes, nec annuos redditus, & præterea regnum eius angustos habet limites. Habet autem ab oriente regionem Tuchmoram, à Meridie verò regnum Cambræ, versus autem Septentrionem, Nigro fluuio clauditur. Sequitur Caput Viride, sic appellatum quòd consitum sit arboribus densißimis eisdemq; virentibus continuo ferè anno. Huic finitimum est regnum Gambræ, in quo homines habitant*

tant feroces & sæui, subditi cum rege suo magno regi Mellis, qui magnus Imperator Nebeorum dicitur. Habet regio illa elephantes syluestres, qui non cicurantur. Huic regno succedit versus austrum regio Casamansæ à fluuio Casamansa sic dicta. Hinc à sinu Rubro reflectitur continens in orientem, & antequàm peruenitur ad Caput bonæ spei extremam Africanæ terræ aciem, occurrunt variæ gentes, inter quas quædã nudæ incedunt vt ex matris vtero exierunt, carentes omni verecundia. Nam non habent pannos neq; laneos neq; lineos, neq; bombicinos, quia nec eis indigent, nec habent propria, sed omnia communia sunt. Viuunt simul sine rege, sine imperio, et vnusquisq; sibi ipsi dominus est. Tot vxores ducunt, quot volunt, & filius coit cum matre, & frater cum sorore, & primus cum prima, & obuius cum sibi obuia. Quoties volunt matrimonium dirimunt, & in his nullũ seruant ordinem. Præterea nullum habent templum, & nullam tenent legem, neq; sunt Idololatræ. Quid vltra dicam? viuunt secundũ naturam, & Epycurei potiùs dici possunt, quã Stoici. Non sunt inter eos mercatores, neq; comercia rerũ. Populi inter se bella gerunt sine arte, & sine ordine. Seniores suis quibusdam concionibus iuuenes flectunt ad id, quod volunt, & ad bella incitant, in quibus crudeliter se mutuò interficiunt, et quos ex bello captiuos ducunt, non eorum vitæ, sed sui victus causa occidendos seruant. Nam alij alios, et victores victos comedũt, et inter carnes humana est eis cõmunis in cibis, & admirantur, cur nos non comedimus inimicos nostros, et eorum carne non vtimur in cibis, quam dicunt esse saporosissimam. Eorum arma sunt arcus & sagittæ, & quando properant ad bella, nullam (sui tutandi gratia) corporis partem operiunt, adeò sunt & in hoc bestijs simulis. Inueniuntur etiam ibi varia auium genera, præsertim psittacorum multiiugi coloris à quibus & terra illa Terra psittacorũ denominatur. Inde transita apparet caput australe, quod est Caput Bonæ spei, exceditq; hyemalem Tropicum nouem gradibus. Mox regio se sinuat, quo ad Prassum promontorium peruenitur, quod Ptolomæus terminum posuit Australem, vlterioremq; plagam appellauit terram incognitam. Inde iter patet ad Trogloditas, vbi est Zaphala aurifodina insula, à qua tota vicinia & Persis suum haurit aurum. Hinc transito regno Melindæ, per sinum Barbaricum venitur in Oceanum Indicum Meridionalem.

Sub Tropico Capricorni Noua Guinea est, nuper inuenta, quam Andreas Cresalus Florentinus, videtur eam sub nomine terræ Piccinnacoli designare, quæ an sit insula an pars continentis australis, tempus rerum omnium iudex prudentissimus, aperiet. Nomen autem

mutuata est à Guinea Africæ Regno ob littorum,quam obtinent,ad inuicem similitudinem.

Est & Brasilia Australis permaxima regio versus Antarcticum, se extendens adusq; Melecham,& quid vltra,ad quam Lusitani duce Petro Aluaro Anno Dommini 1500. tempestate sunt delati. Huius incolæ bonæ ac honestæ vitæ degunt,nec sunt Anthropophagi,sicuti cæteræ Barbaræ nationes, legem non habent neq; reges, sed seniores venerantur,& eis obedientiam præstant.

Propiùs autem ad circulum Antarcticum Terra ignis est à Ferdinando Magellano inuenta Anno Domini 1499. sed nondum plenè cognita,terra fructifera auro atque porcellanis abundans, cuius Rex grauißimis pœnis vetuit,ne incolæ aduenas ad consortium admittant.

Madagascar insula,quam S. Laurentij nomine vocant,patet circuitu 4000.milliaria,habet nemora sandalorum & omnia genera specierum,nutrit etiam elephantes plurimos, & idcircò magna est in ea preciosi eboris nundinatio. Nutrit & leones, leopardos & lynces. Habitatores sunt Saraceni & Mahumetistæ, nullum habentes regem, sed quatuor senioribus per totam insulam parent.

Huic haud dißimilis est Zanzibar seu Zuacanar insula, abundans leonibus,leopardis,& alijs varijs bestijs syluestribus.

Sunt & aliæ paruæ insulæ,vt Omamoræ insula,Dina Margabin, & Dina Arobij. Sunt & tres maiores Iona scilicet, Losrocobos, & CallenZuan,quæ Gryphonum insulæ vocantur.

Circumiacent & aliæ multæ insulæ,quia verò nec colligi numero, nec existimari,aut comprahendi vera designatione possunt,ideò lubens relictis illis transeo ad Orientalem plagam.

CAPVT XXII.

De India Orientali,Insula Zipangri,Iaua maiori & minori,& quibusdam alijs insulis.

INDIA *orientalis Asiæ terminus, quam Vascus Gama claßis Lusitanicæ præfectus, itinere per Oceanũ incognitum maximis laboribus facto, Lusitanis primus monstrauit & patefecit, Anno salutis 1497. tàm vasta perhibetur, vt eam tertiam omnium terrarum partem tradant. Appellationem accepit à flumine Indo, qui occidentalis eius est terminus. A Septentrione vsq; ad montem Caucasum peruenit. Est terra saluberrima,& bis in anno metit fruges. Fert cinamomum,piper & calamum aroma-*

aromaticum. Ebenum arborem etiam producit et moneceron bestiam. Excellit pulchritudine cæteras mundi partes, distincta multis, quæ eam rigant, fluminibus. Est in ea incredibilis elephantorum numerus, & magna copia auri, argenti, ferri, æris & lapidum preciosorum. Habet syluas spaciosissimas, proceræ altitudinis arbores, & vmbrosas, leuantes æstum Solis, aquas largas manantes fontibus. Est quoque in ea magna vis serpentum, squamis fulgorem auri reddentium. Nec est virus magis noxium, quia morsum præsens mors sequitur, nisi mox remedium adhibeatur incolis notum. Cæterùm quoniam Indorum gentes multæ sunt, diuersæ & forma & lingua propter latissimum regionis tractum, non eisdem omnes viuunt moribus. Eorum, qui in auroram spectant, alij rei pecuariæ dediti sunt, alij non: Alij in palustribus fluminibus habitantes, crudis vescuntur piscibus, alij sunt pecuarij, qui crudis vescuntur carnibus. Sunt alij, qui nullum interficiunt animans, nec serunt, nec domos parant, sed habent semen quoddam instar millij sua sponte crescens è terra, quod cum ipso folliculo lectum coquunt, eduntq;. Legimus quoque quosdam tàm insigniter auritos ibidem esse, vt aures ad pedes defluant, atque in alterutram earum decubent, quarum duricie arbores conuellant. Quosdam etiam singulis pedibus & adeò latis, vt vbi se defendi à calore velint, resupinati his totaliter inumbrentur. Sunt etiam, qui ceruicibus carent, & in pectore oculos grossos fixos, cætera membra æqualia nobis habentes, quos Plinius & Solinus Blemmyos vocant. Tales D. Augustinus, cuius summa est authoritas, se vidisse in Æthiopia, testatur Sermone 37. ad fratres in Eremo. Sunt & monoculi vnum oculum in fronte tantùm habentes, & à conseruationibus hominum plerunque fugientes. Apud nonnullos quoq; legitur quasdam fœminas ibi semel tantùm parere, natosq; canos illicò fieri. Esse rursus gentem alteram, quæ in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute, vltra æui nostri terminos perennantem. Esse etiam alteram fœminarum gentem, quæ quinquennes concipiant, sed vltra octauum annum viuendi spacia non protrahere, vt supra cap. 19. de Pygmæis dictum est. Quosdam præterea homines cauda villosa nasci pernicitatis eximiæ. Sed hæc & similia parciùs sunt referenda, quoniam magna opus est fide, vt pro veris recipiantur, cùm ne his quidem, quæ penè oculis sunt admota, fides nisi grauatè adhibeatur.

Quoniam paucis ab hinc annis haud multis cognita fuit Iaponia insula à M. Paulo Veneto, Zypangri, & olim Chryse dicta, de ea hic nonnihil dicere visum est. Est autem insula latissimè patens, & cœli

eandem ferè eleuationem cum Italia habens. Hæc à Magno Cham olim bello petita fuit, sed frustra. Incolæ religioni, litteris, & sapientiæ sunt addictißimi, et veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequẽtius oratione, quam more nostro sacris in delubris exercent, vnum agnoscunt principem, à cuius imperio & nutu pendent. Sed & hic sibi supremum habet, Voo illis dictum, penes quem summum est rerum sacrarum, & religionis imperium, hic fortasse nostro summo Pontifici, ille Imperatori nostro aßimilari posset. Huic plebs animarum suarum salutem credit. Vnum tantummodò Deum adorant, triplice capite effigiatũ, cuius nullam tamen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur, ieiunijs in pœnitentiæ testimonium corpora macerare student, crucis signaculo contra dæmonum insultus, vti nos, se muniunt, adeò vt in religione, & viuendi more Christianos imitari videntur, quos tamen, laudandi Societatis Iesu Professores, maximis laboribus in totum Christianæ religioni imbuere satagunt. Deus Opt. Max. pijs eorum conatibus pro sua immensa pietate protegat, eosq; ad diuini sui nominis gloriam ac religionem Catholicam, quam profitemur, latè propagandam diu incolumes conseruare, & postremò aduersus omnes Ecclesiæ hostes triumphum præstare dignetur.

Iaua maior, quam incolæ Iao nominant, cuius rex affinium insularum regibus dominatur, & ipsa in quatuor regna diuisa, æs atq; aurum mittit. Habet & syluam nucum muscatarum & aromatum copiam. Habet & cultores admodùm varios, omnes tamen legibus ac rituum obseruationi addictos, sed varijs. Nonnulli enim Idololatræ sunt, quos Caphranos vocant, qui vxores ducunt quotquot placet, sed vbi maritus vita decesserit, vxorum charißima cum defuncto viro crematur. Alij verò Anthropophagi, ægros enim quos de vita desperare vident, mactant, mortem naturalem præuenientes, vt esui sint suauiores. Ita etiam parentes, quos ad vitæ actionem censent ob senium incommodos, alijs esitandos vendunt.

Iaua minor verò octo complectitur regna, & incolarum partim Anthropophagi sunt, partim Idololatræ. Nutrit Rhinocerotes, profert & magnam copiam piperis, nucum muscatarum, spici, glangæ, & cæterorum aromatum.

Est & Porne insula, quæ Burne vel Burnea dicitur, tantæ magnitudinis, vt trimestri spacio vix obiri poßit, cuius incolæ gentiles sunt, iustitiæ tamen pacisq; atq; amicitiæ strictißimi cultores. Ædes eorum exiles ex ligno terraq; constructæ: vxores ducunt, quot alere possunt. Panem ex oriza conficiunt. Potum liquor, qui de concisis palmarũ ra-

mis

mis exprimitur, præstat. Argento viuo epoto morbum depellunt, sanitatemq; tuentur, Margaritarum ferax est insula, nam aliquando ad oui gallinæ quantitatem reperiri ferunt.

Non longè hinc aliæ duæ insulæ sunt Bibalon & Cimbaubon, vbi crocodilos esse dicunt, & arborem cuius folea defluxa vita assumpta mouentur animantium modo.

Est et Mauthan, vbi acerrima cum Hispanis fuit pugna, in qua & Ferdinandus Magellanus dux & præfectus nauium inuictissimi Cæsaris Diui Caroli, alter maris Neptunus confossus est.

Hinc Massana insula est, cuius incolæ aurũ, quod in copia habent, pili faciunt, nam pro rebus vilibus & quisquilijs multum sæpe auri commutant. Gens est agilis multùm, nuda natura tantùm obtecta, fœminæ infra vmbilicum obuelantur capillis ad talum vsq;, eædem in cadauerum iustis faciendis miserabiles luctus exercent, incumbentes cadaueri, os ori manumq; manui applicando.

Seilam quoque insula in hoc Arcipelago sita, ambitu suo trecenta complectitur milliaria, & cinamomo, malis aureis & rebus alijs abundat. Tanta præterea aëris salubritate & loci amænitate gaudet, vt incolæ persuasum habeant, paradisum nusquam alibi fuisse, hodiè sub Lusitanis.

Nec dissimilis huic est insula Inuacana diues auri, omniq; genere aromatum locupletissima.

Subuth etiam insula, auri & Zinziberis diues est, cuius incolis truncus arboris palmis verè similis pro pane est, potus verò ex palmarum ramis conscissis exprimitur.

Sunt et nobilissimæ ac famatissimæ illæ Molucæ insulæ vltra citraq; Æquatorem versus orientem extremum sitæ, quarum nomina sunt Taranata, vbi Iesuitarum Collegium celeberrimum, quod Molucanum dicitur. Titore, Motir, Machian, & Bachian. Sunt autem hæ insulæ Gariophylorum, nucis myristicæ, cinamomi, ac aromatũ omnis generis fertilissimæ, vnde harum beneficio totus penè orbis aromatibus impletur.

Insulæ autem infra Molucas positæ Sindæ generatim vocantur, quarũ præcipuæ sunt quatuor. Gilolo scilicet inter has maxima, cuius incolæ id, quod primum mane egredientibus sese obtulerit, pro numine habent, quorum quoq; fœminas vento concipere fabulantur friuolè.

Celebes, cuius incolæ à Didaco Magellano profundissimo Theologo ex nominis IESV SOCIETATE *in* CHRISTI *fidem sunt conuersi, Anno Domini 1564.*

Ambuon

Ambuon, cuius incolæ vescuntur carne humana, adeò vt pater filios epuletur, & vicißim nati parentem, prout sors tulerit & euentus, & Timor vbi sandalum vbertim prouenit, quod solenni & rata lunæ cursus obseruatione colligitur.

Iacent & in Oceano versus Americam sub Æquinoctiali circulo insulæ duæ Latronum, quibus nefandißimi nomen dedêre mores incolarum, qui furto & latrocinijs plurimùm sunt dediti.

Est & Candin insula satis magna, quæ ab orbe medio dißidet austrum versus partibus quasi 17. vbi miræ magnitutidinis pisces videntur, habentes vnum tantùm oculum in fronte.

Demùm sunt duæ insulæ sub Tropico Capricorni sitæ, & Infortunatæ dictæ. Dictæ autem sunt infortunatæ, quia cùm ad has applicuissent Hispani, duce Ferdinando Magellano ex Freto Magellani per altum mare delati, steriles inhabitatasq; inuenêre, biduum tamen ob commodam piscationem consumptum est.

Cæterùm quia sunt adhuc innumeræ aliæ insulæ, piscationibus & culturis aptæ, atq; varia rerum vbertate prædicandæ, quas neque benè tritas habent authores, neque opus est tàm tenuiter farinam hanc cribrare, consultò prætereo. Satis est intelligere paratas nobis esse terras immensas, quæ & nostras gentes & linguas & mores ac religionem, aduenientibus annorum curriculis sint amplexuræ, opitulante domino nostro IESV CHRISTO, *qui est benedictus in secula.*

Atq; hæc sunt, Candidi lectores, quæ ad reipublicæ litterariæ gratiam, profectum & vtilitatem ex multis Geographis ac fide dignis Scriptoribus, ostendens, qua quæuis terra prædita sit virtute, quid potißimùm producat, quæ nutriat animalia, quos & quales contineat homines, conflaui, ac ea qua potui breuitate, in publicum promere in re tàm vtilißima non sum grauatus.

Cætera conticeo, hic non possunt omnia dici,
Historias studiosus habet, quæ cuncta recensent,

F I N I S.

Lectum hunc librum fidei orthodoxæ nihil habere contrarium comperi, quare typis eundem mandari posse iudicaui.

PETRVS STEVARTIVS
Leodius Collegij Theologici hoc tempore Prodecanus.

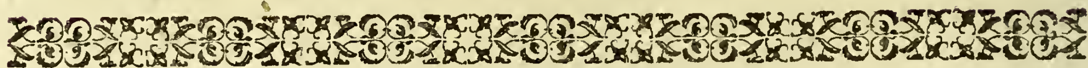
ACCLAMATIO HEROICA, AD INSIGNEM NOBILITATE, VIRTVTE, ET ERVDITIONE VIRVM, DOMINVM IOANNEM MYRITIVM MELITENSEM &c.

Inscripta

AB EDMVNDO HOLLYNGO ANGLO, MEDICINÆ DOCTORE, ET APVD INGOLSTADIENSES Professore.

VRANIA Aonidum ſeu te decus ipſa ſororum,
Seu (quod crediderim) rutilans ſuper æthera vexit
PHOEBVS, & oſtendit, quæ ſit tibi machina mundi,
Quis circumſcriptus ſinuoſi terminus orbis;
Haud equidem in cœlum vel te duxiſſe, MYRITI,
Fruſtrâ, hæc vel fruſtrâ tibi commonſtraſſe videtur;
Namq; aduertiſti, docuit quæ ſingula ſolers,
Sedulus obſeruaſti oculis quoq; plurima auaris,
Quæ tacuit, nunc huc nunc illuc lumina torquens
Lyncea, resque omnes tacita ſub mente recondens.
Quod ſanè apparet, dum tantæ munera molis
Aggrederis, nullique hominum, nullique deorum
Cognita, quæ ſpiſsis ſemper latuêre tenebris
Occultata refers, arcanaque detegis illa,
Quæ non emenſus ſpatioſum Clauiger orbem
IANVS, non plantis pinnatis ſydera verrens
MERCVRIVS, non qui ſtygias penetrauit ad oras
ORPHEVS, aut alius quiſquam reſerare valebat:
Dumque ea ſic aperis, tàm culto promis & ore,
Vendicet ipſa tibi vt dulcis facundia palmam.
Abdita naturæ IOVIS & penetralia nam quis
Te prior ingreſſus, quæ ſint commercia terris
Cum cœlo, proprijs quid cauſis vbera terræ
Contineant, vada quid ſcopuloſi turbida ponti,
Arcesque Aëriæ, faciat quid flammiger ignis,
Quam ſedem obtineat, quas proxima corpora vires

Sydera poſsideant, oriens obiensq; quid omnis
Stella ferat, tanto ſtudio & molimine mentis
Comperit, aut comperta venuſto clarius ore
Protulit, hoc quàm tu profers vir docte libello?
Eia igitur, pergas, & quod promittis amico
Lectori, præſtes, atq; his maiora refundas:
Sic tua laus, ſic ſumma tuæ præconia laudis
Æternùm viuent, viuet tua fama perennis:
Sic tua nobilitas decorata inſignibus iſtis
Virtutum, euadet rutilis rutilantior aſtris:
Sic tua ſe in patulum diffundet gloria mundum,
Gloria quæ nullo viuet delebilis æuo,
Sicq; tuum præſens nomen venerabitur ætas,
Et ventura tuum celebrabunt ſæcula numen.

EPIGRAMMA.

IN LAVDEM EIVSDEM OPERIS GEOgraphici, quo cum vtilitas, tùm methodus, qua autor in hoc opere vſus eſt, commendatur, Heroico carmine Græco ſcriptum

Autore IOANNE RITTERIO *V. I. D.*

Ὅστις παντοδαποὺς χώρους τοῦ κόσμου ἰδέσθαι
ἔλδεται, ἠὲ τόπους τῆς γαίης ὄμμασ᾽ ὁρᾶσθαι
ἢ τοὺς παντοίους ποταμούς, δῖαν τε θάλασσαν
ἠὲ ῥόους βλέψαι ἱμείρεται Ὠκεανοῖο.
ὅντινα ἢ θυμὸς κέλεται, κραδίη καὶ ἀνώγει
τὰς ζώνας γνῶναι τοῦ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
ἠὲ μαθεῖν κύκλους τῶν ἄστρων οὐρανοπήκτων
τῆς τε σεληναίης, τοῦ δ᾽ ἠελίοιο πορείας
οὗτος χερσὶ λάβῃ ταχέως τὴν βίβλον ἐῇσι
τὴν καὶ σπουδαίως ἀναγνώσῃ, ἔμφρονι θυμῷ
ἣν ὁ Ἰωάννης συνέγραψε Μυρίτιος ἀνὴρ
καὶ παρέδωκε νέην τοῖς δελτογράφοισι τύποισι
τὴν μεγάλῃ σπουδῇ ἐκ πολλῶν ἔξοχ᾽ ἀρίστων
συλλέξας, καθάπερ τις κηροδομοῦσα μέλισσα.
Ἐν τῇ εὑρήσει αὐτὸς γὰρ ἅπαντα, ἃ γνῶναι
τοῖς πᾶσιν πέλεται θέμις, ἢ δέον ἐστὶν ἅπασιν
οἷς φίλον ἐστὶ γραφὴν τῆς γαίης φρεσὶ νοῆσαι.
καὶ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ οὐρανοῦ ἄστρα νέμεσθαι
παντ᾽ οὖν, ὅν τις ἔρως, ἢ ἵμερος ἔλλαβε θυμὸν
ταῦτα μαθεῖν, μελέτω αἰεὶ τὸν ἑὸν κατὰ θυμὸν
τὴν ἀναγινώσκειν βίβλον, ἧς κρείσσονα ἄλλην
οὐδεὶς τῶν πάντων, τὸ πάρος, ἢ πρόσθεν ἔγραψε.
Αὕτη ἐπεὶ Μεθόδῳ τῇ ὠφελίμῳ συνελέχθη
ἠδὲ ὁμῶς ἔπεσι παύροις συνέκλεισε τὰ πλεῖστα,
ὅππως εὐχερείᾳ τῇ ἑῇ τὰ πέλωρα δύνηται
βίβλια νικῆσαι, πάντων γραφθέντα παρ᾽ ἄλλων.
ἧς εὐεργεσίης χάριν εἵνεκα ἀνδράσι πᾶσι
τῆς ἀπολαυομένοις βίβλου θέμις ἐστὶ προσάπτειν
τὰς χάριτας πλείστας νῦν τῷ γράψαντι, καὶ εἴδειν
ἠδὲ ἅμ᾽ εὔχεσθαι, ὡς ζήσας ἤματα πολλὰ
ζωὴν ἐκτελέῃ ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδῷ.

QVOD

QVOD EPIGRAMMA LATINO carmine ab eodem autore ita est donatum.

Mnigenas mundi partes quicunq; videre,
Aut quicunq; cupit vastæ loca cernere terræ,
Aut omnis generis fluuios, vada cœrula ponti
Oceaniúe patris, qui fluctibus alluit orbem.
Aut quem fert animus, trahit aut immensa cupido
Stelligeri aut Zonas, vel climata noscere Olympi,
Scrutari aut orbes astrorum luce micantes
Lunaremúe globum, cœli aut spirabile lumen:
Præsentem hic capiat manibus, versetq; libellum
Et nunc ipsum animo voluat, nunc mente reuoluat.
Quem modò conscripsit sapiente MYRITIVS arte,
Impressumq; typis sub luminis edidit oras,
Scilicet hunc magno comportans ipse labore
Mellificæ instar apis, multis è millibus vnum
Hîc etenim inuenies lector, quæ scire necesse est
Aut quæ scire decet, nosse aut quæ pectore oportet
Illos, qui cupiunt caput hanc efferre per artem.
Ordine dispositas cœli stellasq; notare.
Quisque igitur, cui summa animi hæc didicisse voluptas
Ac didicisse placet, nunquam contendere cesset.
Hunc versare oculis noctesq; diesq; libellum
Hactenus vtilior quo non est editus alter.
Is siquidem facili constat ratione docendi,
Atq; simul paucis comprendit plurima verbis
Sic vt commoditate queat superare libellos,
Quos alij autores lucis misêre sub auras
Pro quo tam docto, tàm præstantiq; labore
Fas est lectores præfati sæpè libelli
Autori semper dignas persoluere grates,
Atq; rogare DEVM, longæ vt post tempora vitæ
Prospera fata senem maneant in fine senectæ.

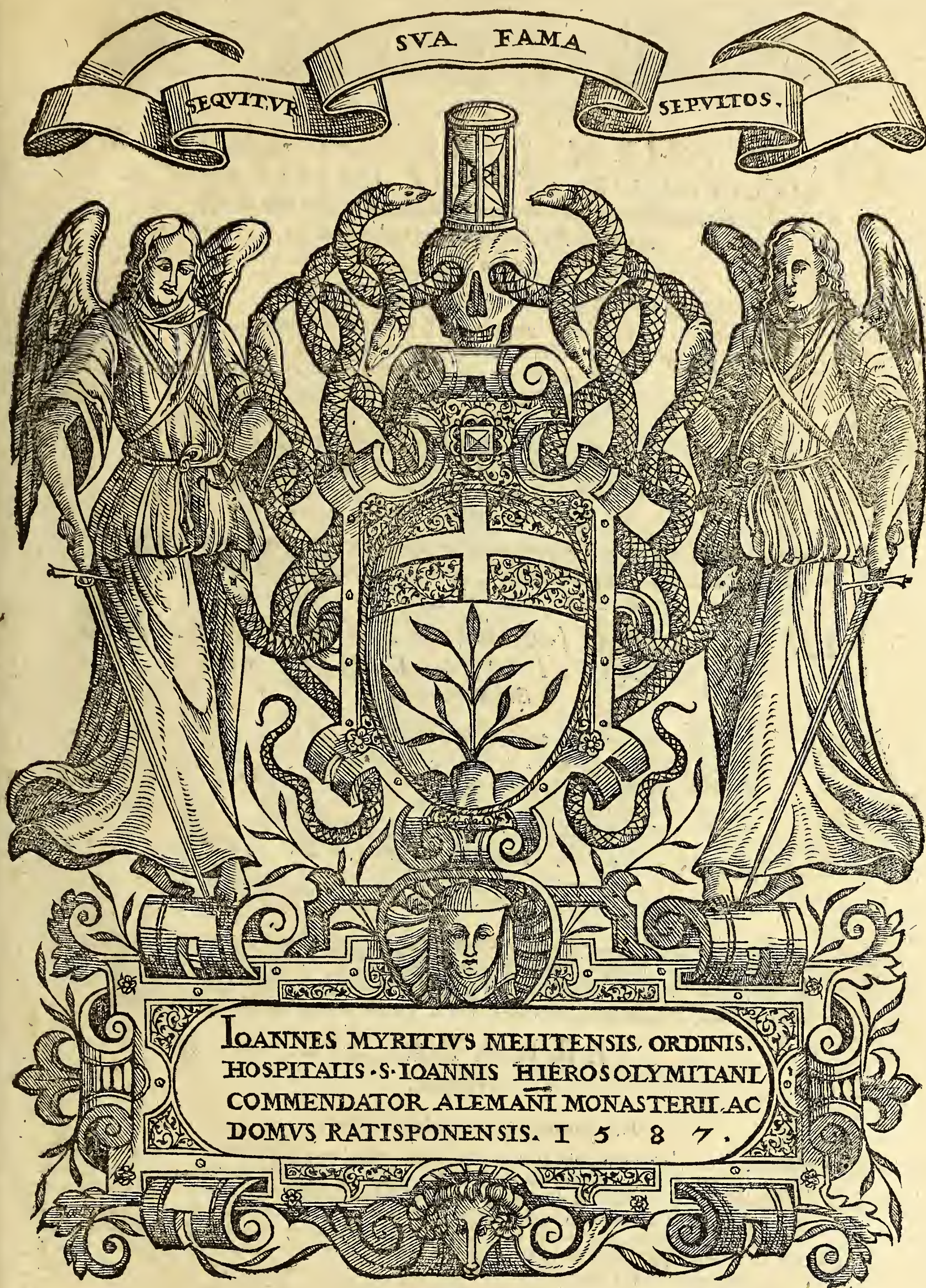

ΔΕΚΑΣΤΙΧΟΝ.

IN STRENVI, VEREQVE NOBILIS D. PHILIPPI RIEDESEL à KAMBERG, COMMENdatoris in Erlingen, ac Hierosolymitanæ militiæ per Germaniam Quæstoris insignia, boni nominis & ominis ergô elegis Græcis conscriptum Autore IOANNE RITTERIO V. I. D.

ήματα ταῦτα ἔχει ὁ ἀνὴρ τοῦ ἐστὶ φίλιππος
οὔνομα, ᾧ καὶ ὄνος δῶκεν ἐπωνυμίαν.
Ὥσπερ τῷ τ' αὐτοῦ ἀρετὴ χρύσεια τὰ τεύχη
Δῶκε φέρειν, μόχθων τίμι' ἄποινα ἑῶν.
Ὅυς ἔτλη ἐπὶ γῆς, καὶ πόντου πολλὰ μογήσας
Αἰχμητὴς κρατερός, καὶ μεγάτολμος ἐών.
Ὅτε μάχεσθ' αὐτὸν κρατερὴ ὤτρυνεν ἀνάγκη
καὶ γῆς πατρώας σῶσαι ἐλευθερίαν.
καὶ τῶν μὲν τούρκων πλῆθος μέγα ἶφι δαμάσσας
Αἰσχρὸν ἀποτρέψαι δουλοσύνης τὸ ζυγόν.

SEQVITVR
SVA FAMA
SEPVLTOS.
IOANNES MVRITIVS MELITENSIS, ORDINIS.
HOSPITALIS · S · IOANNIS HIEROSOLYMITANI,
COMMENDATOR ALEMANI MONASTERII AC
DOMVS RATISPONENSIS. 1 5 8 7.

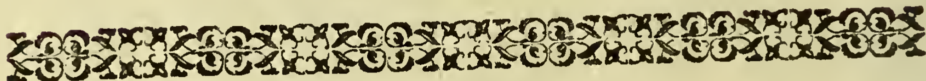
ΔΕΚΑΣΤΙΧΟΝ.

IN EFFIGIEM JOANNIS MYRITII MELITENSIS ORDINIS HOSPITALIS S.

Ioannis Hierosolymitani commendatoris Alemanni monasterij, ac domus Ratisbonensis, anno ætatis suæ 53.

Eodem autore.

Ἐν θάδε τοῦ μεγάλου, ἐσθλοῦ δὲ Μυριτίου εἶδος
τοῦδ' αὐτοῦ μορφήν, τὰ δὲ καὶ ὦπα βλέπεις.
Ἥν τότε σὺν ταύτῃ χάρτῃ τοῦ ζωγράφου ἀνδρὸς
τῇ σὺν καὶ σελίδι, χεὶρ ἐχάραξεν, ὅμως.
Πεντήκοντα ἔτη καὶ τρεῖς δὴ ὅταν βιοτεύσας
ἤρξατο τῇ κεφαλῇ γήραϊ λευκὸς ἔμεν.
Οὔ ποτέ τις θνητῶν τοῖς ὄμμασιν εἰκὸν ἀθρήσας
κηρόθεν εὐχέσθω ῥήματα τοῖα λέγων.
Νηλείδαο δίκην ὁ Μυρίτιος ἄξιός ἐστι
Ὡς ζήσῃ ἐτέων πουλὺν ἀριθμόν. Ἀμήν.

ἙΞΑΣΤΙΧΟΝ.

IN INSIGNIA EIVSDEM JOANNIS MYRITII MELITENSIS &c.

Eodem autore.

Αὗτα Ἰωάννης φορέει ὁ Μυρίτιος ἀνὴρ
Στέμματα, ὡς ἀρετῆς σήματα δῆλα ἔχῃς.
Τῶν καὶ ἑῶν ἔργων, καμάτων θ' ὡς ἆθλα πρέποντα,
Οὓς ἐπὶ τῆς γαίης, οὓς θ' ὑπέδυσεν ἁλός.
Ὅπλαν τοὺς μιαροὺς τούρκους τῷ χαλκῷ ἀνεῖλε
Τῆς περὶ καὶ πάτρας ἶφι ἀμυνόμενος.

ERRATA SIC restitue.

Prior numerus paginam; posterior versum designat.

In præfatione ad Lectorem 7. petitioni. ibid. 23. litterarum. In epist. dedic. altera facie 3. μνημόσυνον. 4. 25. scurrilis. 6. 2. nonæ. 9. 9. Zodiacus. ibid. 14. Similiter. 19. 18. Cambysis. 20. 18. Tertium Clima. 21. 1. dele Caput Sextum. ibid. 3. adde cap. 6. post Almagesti. 22. 19. nunc. ibid. 29. minuta. 24. 3. circulus. ibid. 4. Horizon. 30. 32. fierent. 31. penul. inuia. 35. 12. vice. 36. 27. Similiter. 37. 19. graduum. 40. 12. hæmiciclis. 41. 18. oportet. 42. 23. latitudinem. ibid. 29. requiritur. 54. 3. propositorum. 56. 34. Geometricis. 58. 5. diuidas. 62. 8. Bœtica. 67. 7. nec. 72. penult. principatu. 77. 32. attraxerunt. 78. 7. tofo. ibid. 14. Strongyle. 85. 8. patria. 87. 13. Tingitanam. ibid. 23. Gibaltrar. ibid. 34. Iulia. 88. penult. Gaulos. 90. 8. vetustissima. 92. vlt. meminit. 97. 14. cognominata. ibidem 28. , extima. 99. 3. petræa. 100. 13. initiatrix. 101. 28. , gurges. 106 4. ignes. ibidem. 23. Carmania. 109. 16. quem. 113. 15. siccati. 11.7. 26. mirum. 125. 23. Sanctos. 125. 26. similes. 128. 33. spicæ, galangæ. Reliqua prudens quisq; facile emendabit.

INGOLSTADII,

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA WOLFGANGI EDERI.

Ivstitia.

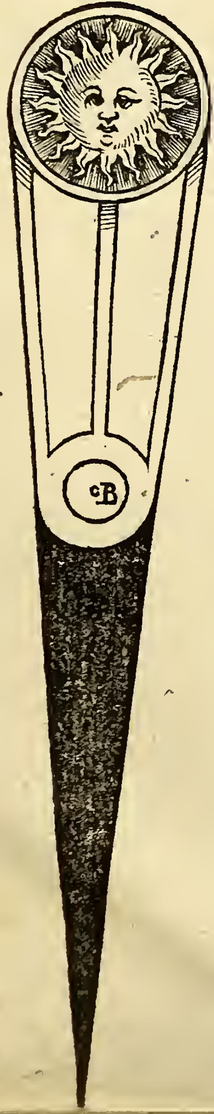
Æqva Lance.

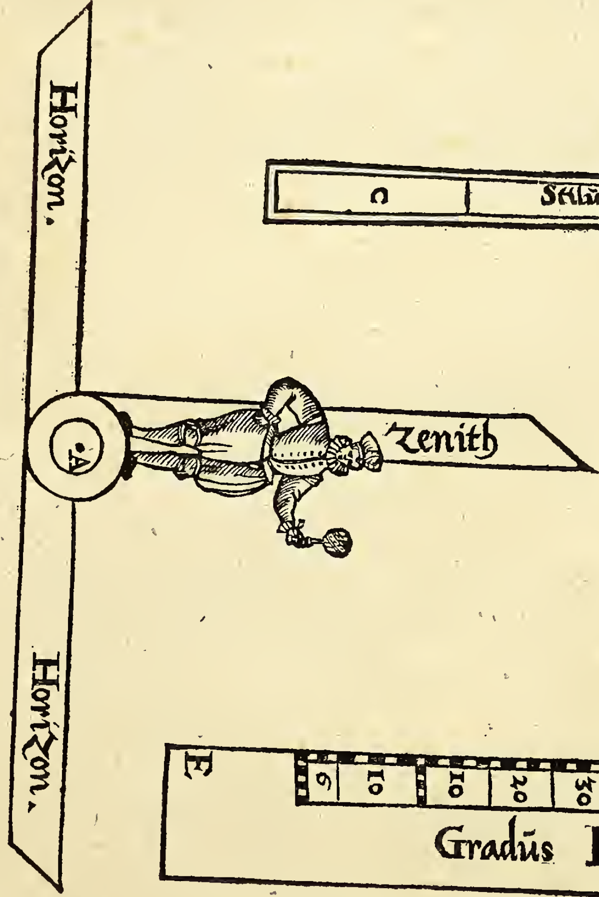
Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Mai.

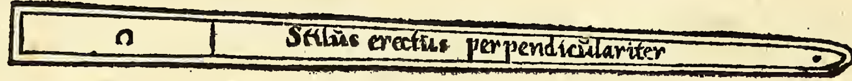
ANNO

M. D. LXXXX.

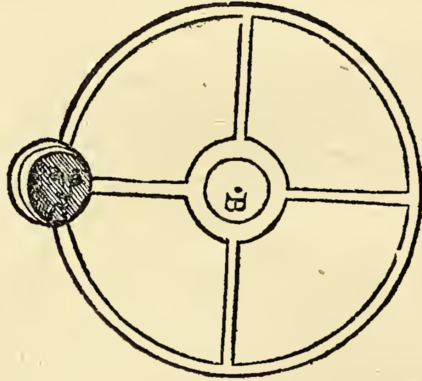

K
E

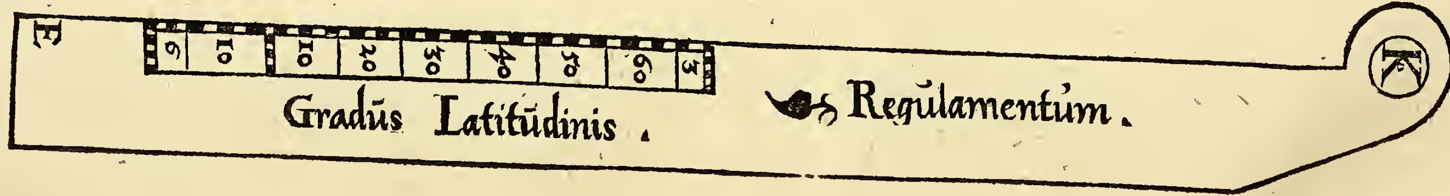

B

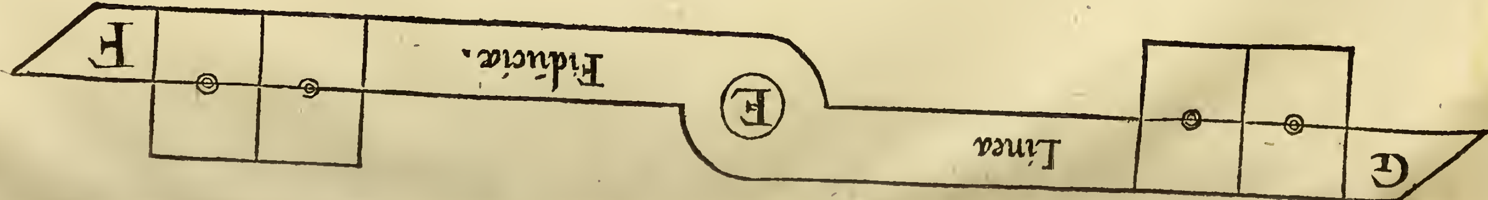

Horizon.
Horizon.
A
Zenith

Stilus erectus perpendiculariter

B
Terra.
A
Terra.

B

E
9
10
10
20
30
40
50
60
3
Gradus Latitudinis.
Regulamentum.
K

F
Fiduciæ.
E
Linea
G

